

GÖKBAYRAK

Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Yayını-Kayseri

Yıl: 8 Sayı: 44 Kasım - Aralık 2001

İki Aylık Fikir ve Kültür Dergisi

TÜRKİYE DAVASINA SAHİP ÇIKTI

Dünyaya üstün teknoloji ile bakın

PVC PENCERE VE KAPI SİSTEMLERİ

www.alfapen.com.tr

0.352. 697 41 18

GÖKBAYRAK

İçindekiler

Çin Halk Cumhuriyeti'ne açık mektup	3
10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü	4
Çin Halk Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Sözcüsünün 15 Kasım 2001 tarihli açıklaması	7
Doğu Türkistan Davası 9. Türk Kurultay'ında	8
Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiseri Mary Robinson Terörizm Savaşında Hakların Korunması çağrısında bulunuyor	10
Doğu Türkistan Enformasyon Merkezi (ETIC) 11 Eylül Olayı'nın uygur Özgürlük Davasına gösterdiği Etki	
Güler KÖMÜRCÜ (Habertürk) Çin ve İslami Törer (!) Bahanesi	14
Dernekten Haberler	15
Abdulhamit AVŞAR Türkiye Bağlamında İsa Yusuf ALPTEKİN	18
Özlem DALKIRAN Çin'de İnsan Hakları İhlalleri	21
Philip Bowring (Herald Tribune) Çin Uygurları Rahat Bırakmalı	24
Doğu Türkistan Enformasyon Merkezi (ETIC) Çin Rejimi Doğu Türkistan'da Dine Uyguladığı Baskıyı Daha da Arttırdı	25
BBC-AFP / Radikal Gazetesi Çin'de Mutlu İnfazlar	25
Mehmet Emin BUĞRA (Çeviri: Gökbayrak) Şarkî Türkistan Tarihi	26
Basından	27
Basından (Hicretin 40. Yılı)	29

NETFORM

2001 Yılı Enformasyon Merkezi (ETIC) Kuruldu
2001 Yılı Enformasyon Merkezi (ETIC) Kuruldu
2001 Yılı Enformasyon Merkezi (ETIC) Kuruldu

Çin'de İnsan Hakları İhlalleri
Çin'de İnsan Hakları İhlalleri
Çin'de İnsan Hakları İhlalleri

TEMSİLCİLİKLERİMİZ

Genel Merkez
Avr. Temsilcisi Almanya/Hamburg
Almanya/Münih
Sinop/Bayabat
Ş.Urfa
Şamsun/Bafra
Afyon
Niğde
Erzurum
Sakarya
Ankara
Malatya
Bursa

ADI SOYADI

Gökbayrak
Ş.Abdulkadir Tümtürk
Dişad Hazneci
Cemal Yanikel
İ. Hüseyin Savaş
Ahmet Dost
H.Hüseyin Deve
Yrd. Doç. Dr. Remzi Kılıç
Emrullah Yürük
Yrd. Doç. Dr. Dilşat İsa
Şükrü Erdem
Ergül Akdeniz
Kahraman Uygurtürk

TELEFON

0.352 339 39 65
0.368 315 03 13
0.414 313 27 11
0.362 532 19 14
0.272 214 05 33
0.388 232 18 18
0.264 277 40 20
0.312 324 04 13
0.422 322 30 74
0.224 762 92 37

FAX

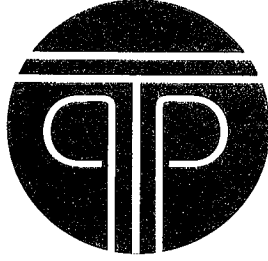
0.352 337 35 04
0.414 313 10 15
0.272 231 80 85

CEP TEL

0.535 461 36 93
0.049 172 436 09 72
0.049 172 999 23 32
0.532 553 49 08
0.542 825 29 49
0.535 255 84 56
0.542 261 19 89
0.532 435 24 16
0.535 643 32 92

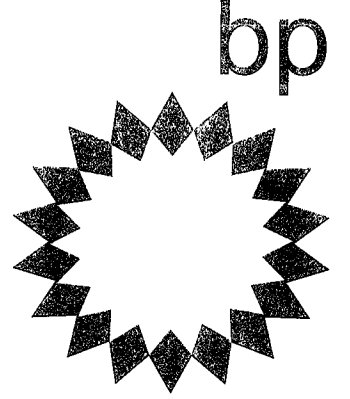
Sloganımız:

Biz bu şehri seviyoruz, söz verdik kirletmeyeceğiz

Türkmenler

PETROL SANAYİ ve TİC. A.Ş.

- 1- Kayseri'de ilk TSE belgeli istasyon
- 2- Kalyak ve fuel-oil satışlarımız başlamıştır.

Fatih Mah. Çevreyolu No: 140 KAYSERİ

Tel: 222 98 68 - 231 92 92 Tel-Fax: 222 66 66

GÜLPAR RENAULT

OTOMOBİLİNİZİN SICAK YUVASI

• O FAİZDEN BAŞLAYAN
• SEÇENEKLER
• DÜŞÜK FAİZLİ 36 AYA
• VARAN KAMPANYALAR

50 NOKTA KONTROLLÜ
BOL ÇEŞİT-HER MARKA
İKİNCİ EL SATLIK
OTOMOBİLLER

SATIŞ SONRASI
UZMAN ELLERDE
GÜVENLİ VE GARANTİLİ
HİZMET ANLAYIŞI

RENAULT UN
SATIŞ - SERVİS - YEDEK PARÇA
GÜVENCESİNİ
HİZMETİNİ
KAYSERİDE BULABİLECEĞİNİZ
TEK ADRES.

KAFETERYASI VE DİNLENME
SALONUyla
HUZURLU VE SAKİN
VAKİT GEÇİREBİLECEĞİNİZ
NEZİH BİR ORTAM

TÜRKİYE NİN DEV SİGORTA
KURULUŞU AXA OYAK
SİGORTANIN
OTOMOBİL - İŞ YERİ EV VE HAYAT
SİGORTALARININ SUNULDUĞU
BÜYÜK BİR ORGANİZASYON

SİZLERİDE ARAMIZDA GÖRMekten KIVANÇ DUYARIZ.

GÜLPAR MOTORLU ARAÇLAR SANAYİ.TİC. A.Ş.

Orta sanayi Anatamir Fb. Karşısı Kevser cd. Nu:13 Tel :0 352 3362427 pbx

KAYSERİ

İstanbul Çin Konsololuğuna Kayseri Teşkilatımızın Verdiği Cevap

Çin Halk Cumhuriyeti'ne Açık Mektup

Çin halk cumhuriyeti İstanbul baş konsoloslugu tarafından Çin Halk Cumhuriyeti dış işleri bakanlığı sözcüsü adına 15 Kasım 2001 tarihinde Doğu Türkistan'lıları ve Doğu Türkistan davasını hedef alan bir bildiri yayınlandı. Bildiri; Çin yönetiminin tüm dünyada, 11 Eylül'den sonra gelişen terörizme karşı hareketi kendi çıkarları doğrultusunda kullanmak için Doğu Türkistan'lılar aleyhine başlattığı iftira ve gerçekleri saptırma kampanyasının ülkemize uzanan ayağını oluşturmaktadır.

Doğu Türkistan'ın tarihin bilinen ilk dönemlerinden itibaren Türk toprağı olduğu bilinen ve tüm tarih kaynaklarında yer alan bir gerçektir. Tarihte Türk'ler ile mücadele eden ve bu mücadelesinde savunma maksadı ile Çin seddini inşa ederek kendisine doğal bir sınır çizen Çin'in, günümüzde bu sınırları Çin seddinin ilerisinde göstermeye çalışması, hiç bir zaman hakim olamadığı ve varlık gösteremediği bölgelerde hak iddia etmesi tartışılmasına bile ihtiyaç olmayan bir durumdur. Ayrıca bildiriye etnik grup olarak Uygur'lardan bahsedilmesi, ülkenin 1884 yılında resmen Çin tarafından ilhak edilmiş olması, Uygur Özerk Bölgesi ismi ile anılması ve Doğu Türkistan'a Sinjiang yani yeni toprak, yeni sömürge adının verilmesi bile tarihin derinliklerine inmeden Doğu Türkistan'ın Türk toprağı olduğunu ispat etmeye yeterlidir. Çin Halk Cumhuriyetinin bunun aksine ortaya attığı bütün iddiaları gerçek dışıdır.

11 Eylül olaylarından sonra Çin Halk Cumhuriyeti dünya çapında kendisini terör mağduru gibi gösterme ve Doğu Türkistan'lıları terörist olarak tanımlama çabasına girmiştir. Çin Halk Cumhuriyeti asla ispat edemeyeceği, kamu oyuna kabul ettiremeyeceği iddialarını, tarihte meşhur olan Çin entrikalarını, sahip olduğu ekonomik ve siyasi gücü kullanarak kabul ettirme çabasıdadır. Fakat Çin'in bu iddiaları taraftar bulamazken, özellikle yazılı basında Çin'in planının aksine Doğu Türkistan'da meydana gelen olaylar ve insan hakları ihlalleri daha sık gelmeye başlamıştır.

Gerek Doğu Türkistan'da gerekse yurt dışında yaşayan Doğu Türkistan'lılar ve kurdukları teşkilatlar işgalci Çin yönetimine ve insanlık dışı uygulamalarına karşı bağımsızlık mücadelesi vermektedirler. Amaçları da sadece Doğu Türkistan halkı içinde değil, tüm insanlık için huzur ve barış içinde bir dünyanın oluşturulabilmesidir. Dünya medeniyetine her alanda büyük katkılarda bulunan Doğu Türkistan'lılar, insanların en temel hakları olan yaşama, geleceğini ve hayatını kendi iradesi ile yapılandırma haklarına daima saygılı olmuşlardır. Haklı davalarını sürdürürken Doğu Türkistan davasının geçmişinde olduğu gibi gelecekte de, kesinlikle terörizm gibi bir leke ile bağdaştırılmasına, ilişkilendirilmesine musaade etmeyeceklerdir.

Kapalı ve baskıcı yönetimlerde bireysel terör olamaz, aksine kapalı yönetimlerde ancak devlet teröründen bahsedilebilir. Nitekim Çin yönetiminin uygulamaları ele alındığında Doğu Türkistan'da esas terör suçlusunun Çin Halk Cumhuriyeti olduğu ortaya çıkmaktadır. İlk kabul edilmesi gereken madde Çin'in işgalci olduğudur. Çin, Doğu Türkistan, Tibet, İç Moğolistan gibi ülkeleri silah zoru ile hakimiyetinde tutarak, yeraltı ve yerüstü zenginliklerini sömürerek en büyük terörü uygulamaktadır. İşgali altında tuttuğu Doğu Türkistan'da nükleer denemeler sonucu 200.000 insanın ölümüne, sakat kalmasına yol açmak, Lop-nor bölgesindeki ekolojik dengeleri bozmak, insan hayatını hiçe saymak değil midir? Zorunlu aile planlaması ile aile yapısını bozmak, henüz doğmamış bebekleri anne karnında katletmek terör değil midir? Ülke halkından zorla gasp ettiği topraklara çoğu eski mahkum olan Çin'li göçmenleri yerleştirmek, ülke halkını vatanlarında azınlık durumuna düşürmeye çalışmak hangi barışçıl amaca hizmet etmektedir? Her ay onlarca Doğu Türkistan'lı genci idam eden, bunların yanında gece yarılarında evlerinden topladığı insanların akibetinden kimseye bilgi vermeyen veya veremeyen Çin Halk Cumhuriyetinin uygulamaları devlet terör değil de nedir? 35 milyon müslüman Türk halkını binlerce yıllık kültürü ile birlikte yok etmeye çalışmak, asimile programları içinde aids gibi bulaşıcı ve öldürücü hastalıkları bile bir silah gibi kullanmak soykırımın en vahşi örneği değil midir? Ayrıca Orta Asya Türk cumhuriyetlerinde faaliyet gösteren Doğu Türkistan teşkilatlarının 3 liderinin suikastlar sonucu öldürülmesi dikkatlerden kaçırılmaması gereken bir durumdur. Bütün bunların yanında henüz 10 yıl önce kendi gençlerini bile tanklar altında ezen bir ülkenin bir başka milleti terörizmle suçlamadan önce kendi karanlık sayfalarını temizlemesi gerekmektedir.

Barış içinde bir dünya oluşturma çalışmalarına katılmak istemesi durumunda Çin'in ilk yapması gereken, Doğu Türkistan'daki işgaline son vermesi ve Doğu Türkistan'ın bağımsızlığını kabul etmesidir. Ancak bu sayede ülkeler ve milletler barış ve huzur içinde yaşayabilir.

Saygılarımla.

Ebubekir TÜRKSOY

Genel Başkan

Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği

Kayseri

10 ARALIK İNSAN HAKLARI GÜNÜNE DOĞU TÜRKİSTAN DAVASINA TBMM DE GRUBU BULUNAN PARTİLERDEN TAM DESTEK

10 Aralık Dünya İnsan hakları münasebetiyle Doğu Türkistan Milli Kurultayı ve Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Genel Merkezi Kayseri işbirliği ile Türk Ocakları Genel Merkezi Ankara'da gerçekleştirilen basın toplantısına T.B.M.M.'de grubu bulunan siyasi partilerin katılımları ile gerçekleştirildi.

Basın toplantısına DSP İstanbul Milletvekili Perihan YILMAZ, MHP Aksaray Milletvekili Sadi SOMUNCUOĞLU, Kahramanmaraş Milletvekili Edip ÖZBAŞ, DYP Kayseri Milletvekili Sevgi ESEN, Saadet Partisi İstanbul Milletvekili Süleyman KALKAN, BBP'li eski Milletvekilleri Ökkeş ŞENDİLLER ve Orhan ARSLAN katıldılar. Toplantıda Doğu Türkistan Milli Kurultay Danışmanı ve Doğu Türkistan Vakfı Müdürü Hamit GÖKTÜRK ve Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Genel Başkanı Ebubekir TÜRKSOY birer konuşma yaparak Doğu Türkistan'daki son gelişmeler basın mensuplarına ve katılımcılara anlatıldı.

Doğu Türkistan Davasının hakettiği yeri bulması açısından çok önemli olan bu toplantıya mecliste grubu bulunan tüm partilerce katılım sağlanması ve esarete yaşayan Doğu Türkistanlı soydaşlarımızın acılarının günün önemine paralel olarak paylaşıldığının ifade edilmesi davamız açısından bir köşe taşı olmuş esarete ve muhacerette yaşayan Uygurlar için ümit kaynağı olmuştur.

Basın toplantısını müteakip Çin Büyük Elçiliğine Doğu Türkistanlılar ve BBP partisine birer siyah çelenk bırakılarak Doğu Türkistanlıların değil Çin Devletinin asıl terörist olduğu haykırılmıştır. Siyah çelenk bırakılması ardından Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Genel Merkez Başkanı tarafından bir basın açıklaması yapılmıştır. Burada 10 Aralık İnsan Hakları günü yapmış olduğumuz basın toplantısı için her zaman olduğu gibi kucaklarını açan Türk Ocakları Genel Merkezine, Mecliste grubu bulunan tüm siyasi partilere ve diğer katılımcılara şükranlarımızı bir borç biliriz.

Aşağıda toplantıya katılan Sayın milletvekillerimizin günün önemine binaen Doğu Türkistan hakkında yaptıkları konuşmaları sunmaktayız:

Perihan YILMAZ DSP Milletvekili

"İnsanlara baskı uygulamak, onları ezmek insanlık dışı bir davranıştır. Bu baskılara uğrayan bir ülkenin insanları olunca durum daha vahimdir. Bu nedenle terör hiçbir zaman tasvip edilemez. 11 Eylül terörünün sonuçları bunu açıkça göstermiştir. Ben tüm dünyanın terörden uzak olmasını diliyorum. Ülkemiz terörü yaşamıştır. İnsanlarımız çok acılar çekmiştir. Kaynaklarımızın büyük bir kısmını terörle mücadeleye harcadık fakat sonunda haklı çıktık. Dünya bunu anlamıştır. Türkiye'nin gittiği yol doğru yoldur. Bu nedenle laik ve demokratik kavramlardan hiçbir zaman ayrılmamalıyız. İnsanların insanca yaşama haklarını teslim etmeliyiz. Barış ve özgürlük içinde yaşamak herkesin hakkı diyor tekrar sizleri başarıya ulaştırmak için gösterdiğiniz mücadelede kutluyorum."

Sevgi ESEN Kayseri DYP Milletvekili

"21. yy en büyük sorunlarından biri insan hakları ihlalleridir. Bu anlamda diye biliriz ki yeni yüzyılın en önemli sorunlarından biri insan hakları, demokrasi ve birey hakları sorunudur. Bu sorun evrensel bir sorundur. Dünyada barış, yurtta barış şiarımızdır. Büyük atanın evlatları olarak Türklerin barış istemekten başka hiçbir arzuları yoktur. O anlamda Doğu Türkistan'daki yaşayan değerli soydaşlarımızın, dünyada barış isteklerine ve kendilerinin barış içerisinde hür yaşama isteklerine gönülden katılıyorum ve hepinize saygılar sunuyorum."

Sadi SOMUNCUOĞLU MHP Aksaray Milletvekili

"Dünyanın çeşitli yerlerinde hakları elinden alınmış zulüm altında yaşayan topluluklar vardır. İnsan hakları ihlal edildiği dünyanın neresinde bir hadise yaşıyorsa hiç şüphe yok ki insanlığında meselesidir. Doğu Türkistan'a baktığımız zaman orada ki ihlal edilen insan hakları dünyanın öteki bölgeleriyle kıyaslandığında çok ağır durumun mevcut olduğuna şahit oluyoruz."

"Çünkü terör silahla yapılır, devlet otoritesini yıkmak maksatlı yapılır ve insanları öldürerek insanları sindirmek amacını güder. Halbuki Doğu Türkistan Müslüman Türkleri sadece kendi inançlarıyla kendi kültürleriyle kendi tarihinden getirdiği öz haklarıyla hür olarak istiyorlar. Bütün istekleri bundan ibarettir. İnsanları Allah hür olarak yaratmıştır. İnsanlar köle olarak yaratmamıştır hür olarak yaşamayı isteyen kendi değer ve inançlarıyla kendi dili ile var olmak isteyen bu isteğini sözlü olarak yazılı olarak ortaya koyan insanlar terörist olamaz. Bunlara uygulanan zulüm esas terörist olarak adlandırılmalıdır. Zulüm zalimler tarafından yapılır. Zalim ise dünyanın her döneminde kınanmış ve lanetlenmiş kişiler veya davranış biçimleridir."

"Çin her türlü zulme başvurabilir ama haksız olduğu sürece bu davayı kazanamaz çünkü hak zaman içinde haksızlığa galip gelir."

"Doğu Türkistan'da yaşayamayacak durumda olup, hayatları kurtarmak için Türkiye'ye gelmiş ama burada kendi rahatlarını, kendi hayatlarını değil orada kendi kardeşlerinin hak ve hürriyetlerini düşünerek Dernekler kuran, sivil toplum hareketi olarak onların davalarını Türkiye ve dünya ya anlatmaya çalışan değerli kardeşlerimize gönülden tebriklerimizi sunuyoruz. Kendileriyle beraber olduğumuzu bu vesileyle tekrarlamak istiyorum. Bildiğiniz gibi ve daima özlü atasözü olarak "Zulüm payidar olamaz" ve inanıyorum ki Çin halkı da zulme razı değildir. Bir avuç yöneticinin baskısı ve katliamlardan oluşan bu zulmün bir gün sona erecektir. Yeter ki bu dava her yerde dile getirilsin. A.B.D. de meydan gelen terör olaylarını istismar ederek sanki Çin'deki Müslüman Türklerde silahlı öldürme hareketleri yapıyormuş gibi daha önceki gaddar hareketlerini daha da artırma yoluna gitmeleri kendilerinin neticede mağlup olacakları yanlış bir yola girdikleri demektir. İnsanlık elbette bu meselelere sahip çıkacaktır. Yeter ki bu kararlılıkla, azimle, sabırla tekrarlanana tekrarlana herkese anlatılsın evimizde, sokağımızda, ülkemizde bunu herkes bilsin. Allah haklının yanındadır. İnsan hakları yanındadır. O halde neticede haklının dediği olacaktır."

M. Süleyman KALKAN

Saadet Partisi İstanbul Milletvekili

Çok değerli misafirler, basın mensupları bu yüzyılın belki de gözlerden uzak tutulan en zalimce ve en vahşice zulme maruz kalan aziz Türkistanlılar. Asrımızın gerçekten yüzkarası bir zalimin kendi keyfine göre yapabilmesinden ziyade bu zulme güya karşı olduğu halde gerekli tavrı geliştirmeyen ve kendiside ileride mazlumlar listesinde potansiyel olarak yer alan diğer bütün, dağınık, sessiz, tepkisiz kitlelerin sessizliğidir. Bu sırada bütün mazlumların yüreğini daha fazla yakan elbette zulme direnilmezse zalim yaptığının doğru

olduğunu anlayarak daha keyifli zulmünü sürdürecektir. Herkes bir başka açıdan içine düştüğü zulüm ortamını eleştiriyor ama topyekün mazlumlar zalimlere karşı birleşip bir cephe oluşturamıyor. Dolayısıyla herkesin gözü zalim güçlü diye zalim zorba diye, zalim kuvvetli diye mazlumlara gerektiği şekilde sahip çıkamıyor ve maalesef 21.yy çok geniş iletişim imkanları altında bugün alenen icra ediliyor ve kimse ses çıkarmıyor. Gerçekten Türkistanlıların yıldır çektiği ızdıraplarla kahrola ola herkes taraftarlığını kulaktan kulağa fısıldıyor ama maalesef insanlar bazı maslahat icabı diyerek taraftar oldukları halde bu mazumlardan yana oldukları halde gün geliyor statükonun zorlayıcı sebeplerinden diyerek zalimin yanında yer alıp yada şahıs olarak temsilcisine madalya verebilecek kadar kendi halkını, kendi dindaşını, kendi ırkdaşını zulmünü görmezlikten gelebilecek bir duruma düşüyorlar ama zulüm ne kadar şiddetliyse mazlumun statükoyu tersine çevirip hakkını alabileceği haklılığı da o derece arttığını için biz inanıyoruz ki bu zulüm artık daha fazla devam etmeyecek ve süratle gelişen ve süratle yayılan insan haklarını talep etme sesi yükselmeye devam ettiği sürece inşaallah bunu da çok bir zaman aralığında görürüz umuduyla bu zulmün bir insanını yaşama hakkının bu bir milletin ortadan silme imkanın artık izale olarak bu dünyanın en mazlum ve korumasız halkının inşaallah tahmin ediyoruz çok kısa zamanda bu zulmün pençesinden kurtulacağını ümit ediyoruz ve bunun için bu zamanın çabucak geçip bu asil halkın bu asil insanların için bu ızdıraptan bir an evvel kurtulmasını diliyor. Hepinize saygılarımı sunuyorum.

Edip ÖZBAŞ

MHP Kahramanmaraş Milletvekili

Sayın başkan değerli milletvekili arkadaşlarım değerli basın mensupları bugün burada insan hakları münasebetiyle değerli başkanımızın başkanlığında gerçekleştirilen basın toplantısı için bir araya gelmiş bulunuyoruz tabii benden önce duygularını ve düşüncelerini ifade eden arkadaşlarımın bu duygu ve düşüncelerine katılmamam mümkün değildir. Hepsine gönülden iştirak ediyorum ve ömrü bu dava için yükselen Gökbayrağın yere indirilmemesi için geçen ve bu uğurda verdiği mücadelelerden sonra Hakkın rahmetine kavuşan büyük önder İsa Yusuf Alptekin beyle ilgili bir hatıramı nakletmek suretiyle buradaki duygularımı ifade etmek istiyorum. Zannederseniz ölümünden birkaç ay önce davetimiz üzerine Kahramanmaraş'a gelmişlerdi. Orada basın mensuplarıyla gerçekleştirdiği basın toplantısından sonra bize "özellikle ben Sütçü İmamın mezarını ziyaret etmek istiyorum" dedi. Bizde kendisini Kahramanmaraş ve dolayısıyla ve Türk-istiklal harbinin ilk kurşununu atan bu mücahidin mezarına götürdük. İsa Yusuf Bey Sütçü İmamın mezarına kapandı ve ağlamaya başladı.

"Ey mücahit sen çok mutlu olarak öldün. Acaba ben senin gibi bu mutluluğu tadabilecek miyim? ve senin gibi huzur içinde ölebilecek miyim? Sen bayrağın altında, ay yıldızlı bayrağın altında vefat ettin. Ben Gökbayrağımın altında vefat edebilecek miyim? Bu huzuru tadabilecek miyim?" diyerek gözyaşları döktü. Değerli arkadaşlarım bir büyük mücahidin bir dava adamının ölümünden birkaç ay kadar önce düşünceleri bu, bu insan ki 50 yıl önce kendi öz yurdundan kendi topraklarından zorla kopartılmış ve bin bir meşakkatle yine öz yurdu bildiği yine kan kardeşi olarak tanıdığı insanların yanına gelmiş. Tabi gelirken kimisi kardeşini kaybetmiş, kimisi evladını kaybetmiş, kimisi en yakınlarını kaybetmiş, kimileri sakat kalmış ama bu insanlar hürriyet aşkından tarihte olduğu gibi hiçbir zaman vazgeçmemişler ve geldikleri toprakların, Türkiye topraklarında da yaşayan insanların haklarını müdafaa için gayret sarf etmişlerdir. İşte burada ki arkadaşlarımın en tabi hakkımız insanca yaşamak ve milli ve manevi değerlerimizle birlikte yaşamak, Türkçe konuşmak, ibadetimizi yapabilmek, bütün değerlere sahip çıktığımız için terörist muamelesi yapılması sizleri sakın yeise düşürmesin sizler gayet ulvi bir davanın tahakkuku için mücadele eden mücahidlersiniz ve inanıyorum ki bu mübarek günde cenabı Allah şu anda göklere yükselen dualarınızı kabul edecek ve sizin ve bütün Müslüman Türklerin yüzlerini güldürecek bu münasebetle vermiş olduğunuz bu kutsal mücadelede sizlerin yanınızda olduğumu ifade etmek istiyorum. Ve sizlerin yaşadığınız bu mübarek günlerinizi ve ilerde idrak edeceğimiz Ramazan bayramınızı kutluyor ve saygılar sunuyorum. Teşekkür ediyorum.

Hamit GÖKTÜRK

İstanbul Doğu Türkistan Vakfı Müdürü

Sayın başkan aziz Doğu Türkistanlı hemşehrilerim, Doğu Türkistan Vakfı, merkezi Almanya da bulunan ve bütün diasporada ki Doğu Türkistan kuruluşlarının üst kuruluşu olan Doğu Türkistan Milli Kurultay Başkanı sayın Enver Canın danışmanı olarak saygıyla selamlıyorum. Bugün Doğu Türkistan davası açısından bugün ki toplantısı bir milad olmuştur. Şöyle ki esaret altında Türklerin özellikle Doğu Türkistan Türklerinin yegane istinatgahı ve hamisi olarak kabul ettiği Türkiye Cumhuriyeti devletimizin kalbinin attığı TBMM temsil eden siyasi partilerimizden değerli Milletvekilleri Doğu Türkistan davasına destek vermek üzere partiler üstü bir tutum sergileyerek teşrifleriyle katkı ve destek vermişlerdir. Kendilerine en derin minnet ve şükranlarımı sunuyorum. Bu gün Doğu Türkistan'da tarihin kaydetmediği en büyük insanlık dramı yaşanmaktadır. Bugün Doğu Türkistanlı Türk kendi kimliğini ifadeden mahrumdur. Bugün Doğu Türkistanlı Türk, Türk ve Türkistan kelimelerini kullanması büyük bir suçtur ve

onların ağır cezalara çarptırılması da uygulanan cezalardan biridir. Çin ile Doğu Türkistan'da ana karnında ki daha dünya ya gözünü açmayan çocukları katletmektedir. 7-8 aylık hamile kadınları zorla kürtaja tabi tutmakta bunların kürtajla hayatlarına son verilmektedir. Çin Doğu Türkistan'da ekonomik soykırım, ekonomik talan uygulamaktadır. Çin genelinde çıkarılan 148 maden çeşidinin 122 çeşidi Doğu Türkistan'da çıkarılmaktadır. Doğu Türkistan topraklarının hemen hemen yarısında petrol bulunmuştur. Doğu Türkistan böyle zengin yer altı ve yer üstü zenginliklerine sahip iken dünyanın en fakir insanları Doğu Türkistan'da yaşamaktadır. Doğu Türkistan'da şehirlerden zorla kırsal kesime sürülmektedir. Doğu Türkistan Türkleri günümüzde eğitim, öğrenim hakkından da mahrumdur. Binlerce yıllık geleneği olan dini bayramlar, milli bayramlar, nevruz, meşrep gibi binlerce yıldan beri bizi biz yapan bize milli milliyetimizi hatırlatan etkinliklerin yapılması yasaklanmıştır. Buna karşın Çinlilerin kendi milli bayramları olan Çağan'ın kutlanması zorlanmaktadır. Kutlamaları Çin bütün şerri emellerini Doğu Türkistan'da gerçekleştirirken Doğu Türkistan tam bir çelik bir kafesin içine eskiden demir perde ifadesi vardı. Şimdi demir perde yıkıldı Çin perdenin içine almıştır. Doğu Türkistan'daki yaptırılan bu insanlık dışı zulüm ve işkenceler dünya gündeminden, dünya kamuoyundan hafızasından onların bilgisinden saklanmaktadır. Son 11 Eylül hadisesinden sonra yavuz hırsız misali Çin Doğu Türkistan'da yaptığı insanlık dışı uygulamaları kafi görmeyerek, yurt dışında faaliyet gösteren yurt dışında yaşamaya mecbur olan Doğu Türkistanlıları terörist olarak tescil etmeye uğraşmıştır. Halada buna devam etmektedir. Lütfen artık dünya Doğu Türkistan'daki Çin zulmünün zada olsa farkına varmış durumdadır. Nitekim 17 Ekim 2001 tarihinde Avrupa Parlamentosu Doğu Türkistan Milli Kurultayı Brüksel'de Avrupa Parlamentosu binasında açılmasına imkan tanımıştır. Ayrıca bir günlük "Doğu Türkistan'ın son 50 yılındaki Çin işgalindeki durumu" bir gün panel gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu Yüksek Komseri Mary ROBINSON 26 Ekim 2001'de Pekin'de Çin devlet başkanı Ziang Zemin'e Doğu Türkistan'daki olayların terörle ilgisinin olmadığını buradaki hadiselerin bir halkın yaşama mücadelesi olduğunu söyleyerek Doğu Türkistan'daki insanlık dramına dikkati çekmiştir. Çağdaş hukuk ve insan hakları nitelendiren 21. yy. Doğu Türkistan'da yapılan bu insanlık dışı uygulamalar insanlığın yüz karasıdır. İnsanlık ve Türk-İslam kamuoyu Doğu Türkistan'daki bu insan hakları ihlallerine gereken tepkiyi vermelidir. Dünya insan hakları gününde bütün insanların kaybedilen haklarının kavuşacağını dileyerek hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Bu bildiri Çin Halk Cumhuriyeti İstanbul Başkonsolosu tarafından T.C. deki yetkililere basına dağıtılmıştır.
Çin Halk Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Sözcüsünün
15 Kasım 2001 Tarihli açıklaması

1. Xinjiang tarihten Çin'in topraklarının ayrılmaz bir parçası olarak uluslar arası alanda tanınmıştır. Çok az sayıda bölücüler tarihi geçmişi reddederek suni olarak "Doğu Türkistan" problemi ortaya çıkarmıştır. "Doğu Türkistan" zaten az sayıda yabancıların Çin'i parçalamayı amaçlayıp ortaya koyduğu bir isimdir. Bu ismi Xinjiang'da çeşitli etnik grupları da içine alan Çin halkı hiçbir zaman kullanmadı ve kabul etmez. "Doğu Türkistan" terörist güçleri Xinjiang'deki insan hakları durumunu saptırarak ve uluslar arası kamuoyunu kandırarak uluslar arası alanda sempati uyandırmaya çalışmaktadır. Onlar Çin'in sınırları içinde bir takım terör faaliyetlerini işleyerek ve aynı zamanda uluslar arası terörist güçler ile bir araya gelerek defalarca yabancı Hükümetlere karşı ayaklanma ve şiddetli terörist olaylarında bulunarak uluslar arası terörizmin bir kısmını oluşturmaktadır. Xinjiang'da çeşitli etnik grup mensupları da dahilinde bütün Çin halkı bunu şiddetle kınamaktadır. Çin hükümeti her çeşit terörizme karşı çıkarak ülkenin birleşmesi, toprağın bütünlüğü ve etnik grupların dayanışmasını azimle savunmaktadır. Biz "Doğu Türkistan" terörist güçleri de dahilinde olan terörizmle mücadelesi konusunda uluslar arası işbirliğini güçlendirmeyi arzu etmekteyiz.

2. "Doğu Türkistan" elemanlarının Çin'in sınırları içinde yaptıkları çok sayıda terörist olaylar pek çok sivillerin ölümüne ve büyük varlıkların hasarlanmasına neden olmuştur. Burada sadece birkaç örnek veririz: Şubat 1992 yılında "İslam Evrimciler Partisi'nin" Urumçi'de yaptığı otobüs infilakı olayında 3 kişi ölmüş ve 23 kişi yaralanmıştır. Haziran- Eylül 1993 yılında "Doğu Türkistan Demokratik İslam Partisi'nin" Xinjiang'ın güney kısmında yaptığı bir dizi infilak olaylarının sonucu 4 kişi ölmüş ve 30 kişi yaralanmıştır. Temmuz 1996 yılında "Doğu Türkistan İslamik Adalet Partisi'nin" Shaya ilçesindeki hapisanede düzenlediği ayaklanma olayında 15 kişi öldürülmüştür. Şubat 1997 yılında "Doğu Türkistan Ulusal Dayanışma Birliğinin" Urumçi'de yaptığı infilak olayında 9 kişi ölmüş ve 74 kişi yaralanmıştır. Mart 1998 yılında "Doğu Türkistan Ulusal Merkezinden" saldırganlar Çin İstanbul Konsolosluğuna bomba atmıştır. Mayıs 2000 yılında "Uygur Kurtuluş Örgütü" Bişkek'te Çin malları pazarında yangın çıkartmıştır ve sonra teröristler Kırgızistan'a gidip bu olayı inceleyen Çinli görevliyi öldürmüşlerdir. Aynı yılın 28 Eylül ayının "Uygur Kurtuluş Örgütü'nün" kontrolündeki teröristler Almaata'da iki Kazak polisini öldürmüşlerdir.

3. "Doğu Türkistan" Terörist güçleri ile Uluslar arası terörist güçleri arasında yakın ilişkiler vardır. "Doğu Türkistan İslam Hareketi", "Orta Asya Uygur Hizbullah Partisi" gibi örgütler uluslar arası terörist güçlerden askeri ve mali yardım alıp Afganistan'daki askeri üssünde terörist eğitim görmüşlerdir. "Doğu Türkistan İslam Hareketi" Kasım 1990 ve Ağustos 2000 yılında iki defa "Özbekistan İslam Hareketinin" Özbekistan ve Kırgızistan'ın güney kısmına saldırmaya matuf silahlı isyan faaliyetlerine iştirak etmiştir.

4. Afganistan'da terörist eğitim görmüş olan "Doğu Türkistan" elemanlarının tam sayısının hesaplaması zordur. Ama bilgiye sahip olan kişilere göre en az birkaç yüz kişi vardır. Bizim elimizdeki sağlam delillere göre Xinjiang'da terörist faaliyetler yürüten suçlular arasında Afganistan'da terörist eğitim görmüş olanlar vardır.

5. Bir çok "Doğu Türkistan" örgütünün tüzüğünde açıkça şiddet kullanmaktan yana olduğunu belirtmiştir. Mesela, Afganistan'daki "Doğu Türkistan İslam Hareketi", Kazakistan'daki "Doğu Türkistan Kurtuluş Örgütü" ve "Orta Asya Uygur Hizbullah Partisi" vs. Şunu göstermek isteriz ki, bazı "Doğu Türkistan" örgütleri kendi tüzüğünde şiddet kullanmaktan yana olduğunu belirtmediğine rağmen fiilen şiddet faaliyetlerine katılmıştır. Mesela, "Doğu Türkistan Bilgiler Merkezi" sözcüsü Dilşat basına bu yıl Ekim ayında Çin'in Milli Bayramı süresince başkent Beijing dahil olmak üzere birkaç şehirde terörist saldırılar yapacağını açıkça duyurmuştur.

Çin'in sınırı içinde ve dışında terörist şiddet faaliyetlerini yapan "Doğu Türkistan" elemanları yalnız Çin'de hasar oluşturmakla kalmıyor, aynı zamanda bölgesel güvenlik ve istikrarı tehdit etmektedir. Özellikle bölgesel terörizm faaliyetlerine katılmakla "Doğu Türkistan" elemanları Uluslar arası terörist örgütlerinin bir parçası haline geldiği gösterilmiştir. Dolayısıyla "Doğu Türkistan" terörist güçleriyle mücadele Uluslar arası teröre karşı mücadelenin bir kısmı olmuştur. "11 Eylül" olayı şunu gösteriyor ki, terörizm uluslar arası bela olmuştur. Bizce terörizm nerde çıkarsa, ne taraftan gelirse, hangi kimse yaparsa hangi amaçla olursa olsun terörizme karşı çıkmak zorundayız. Çin'in terörizm konusundaki tutumu aşıkardır ve süreklidir. Biz bölgedeki ülkelerle ve uluslar arası düzeyde birlikte harekete geçerek "Doğu Türkistan" teröristleri dahilindeki her çeşit terörizmle mücadeleyi arzu etmekteyiz.

DOĞU TÜRKİSTAN DAVASI 9.TÜRK KURULTAYI'NDA

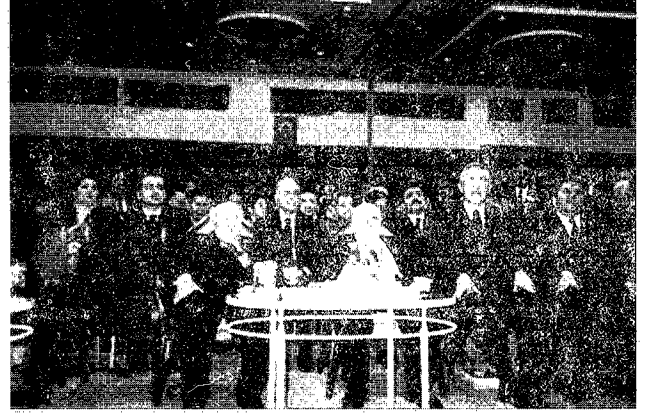
Doğu Türkistan Milli kurultayı başkanı Enver Can Beyin konuşmacı olarak resmen davet edildiği 9. Türk Devlet ve Toplulukları Dostluk ve kardeşlik ve İşbirliği Kurultayı 21-23 aralık 2001 tarihleri arasında İstanbul'da gerçekleştirildi.

Kurultayın 21 aralık günü yapılan genel kurul oturumuna 1500 delege ve misafir katıldı. Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan, K.K.T.C., ve Moğolistan yanında Altay, Başkurdistan, Balkarya, Çuvaşistan, Gagauz Yeri, Karaçay, Kırım, Saha, Tataristan, Tuva Özerk Cumhuriyetleri ile Kumuk ve Nogay Türkleri, Romanya, Bulgaristan, Makedonya, Kosova, İran ve batı Trakyada yaşayan Türkler, Avrupada ve ABD yaşayan Türkler ile Kuzey Irak Türkmenleri katılmışlardır.

Kurultaya ayrıca Doğu Türkistan Milli Kurultayı başkanı Enver Can, Doğu Türkistan Vakfı Müdürü Hamit Göktürk, vakıf mütevellisi Prof. Dr. S. Mahmut Kaşgarlı, Doğu Türkistan Göçmenler Derneğinden Seyit Tarancı, Dr. Ahmet Türköz, Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Genel Merkezi Kayseri yöneticilerinden Hayrullah Efendigil ve Seyit Tümtürk katılmışlardır.

Doğu Türkistan Milli Kurultayı Başkanı Enver Can Bey "Kurultay Uluslararası İlişkiler ve İletişim Komisyonu Başkanlığına" Doğu Türkistan hakkında bir rapor sunmuş ve Doğu Türkistan davasının kurultay sonuç bildirgesinde yer alması sağlanmıştır.

Kurultay etkinlikleri süresince toplantı salonu içerisine Gökbayrak da asılarak dalgalanmıştır. 9. Cumhurbaşkanımız Süleyman Demirel, KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş, Dış Türklere sorumlu devlet bakanı A. Haluk Çay beyefendilere Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği yöneticileri Hayrullah Efendigil ve Seyit Tümtürk tarafından Doğu Türkistan'ın son durumu hakkında bilgi verilmiş ulusal ve uluslararası medya huzurunda kendilerine Gökbayrak ve Doğu Türkistan kıyafetlerinden (Doppa) hediye edilmiştir. Ayrıca 200 adet Gökbayrak dergimiz Doğu Türkistan'ın son durumunu anlatan çok sayıda broşürümüz dağıtılmış başta protokol olmak üzere davetli delege ve misafirlerin yakalarına Gökbayrak takılmıştır. Birinci ve ikinci günü üç adet ulusal televizyon kanalı ile mulakat yapılmış. BRT, TRT ve ULUSAL KANAL aracılığı ile milyonlarca izleyiciye bilgi aktarılmıştır. Ayrıca bir çok bakan, milletvekili ve delege

ile yapılan ikili görüşmelerde Doğu Türkistan'ın son durumu hakkında bilgiler verilmiştir.

Yakın zaman önce Çin Devlet Başkanına Türkiye'de Devlet Liyakat Madalyası verilmesi Doğu Türkistan'da yaşayan soydaşlarımızın ümitlerini kırmak isteyen ve bu sahneleri Türkiye aleyhinde propaganda malzemesi yapan Çin Devletince defalarca kullanılmıştır. Fakat zaman göstermiştir ki ve Emperyalist Çin Devleti anlamlıdır ki Türkiye Devleti gerek devlet erkani gerek milleti ile bir bütünlük içindedir. Doğu Türkistan davasına olan yakın ilgi alaka ve destekleri her zaman devam edecektir. Doğu Türkistanlı soydaşlarımız ümit var olsun Yüce Türk Milleti Doğu Türkistan'da yaşayan soydaşlarımızın acılarını ve ümitlerini paylaşmaktadır. Bu duygu ve düşünceler Kurultaya katılan her bir delege tarafınca adeta haykırılmıştır.

9. Kurultaya Doğu Türkistanlı temsilcilerimizin resmen davet edilmesi ve Kurultay Sonuç Bildirgesinde Doğu Türkistan'a yer verilmesi konuya gösterilen ehemmiyetin bir göstergesi olduğuna inanıyoruz. Bu anlamda Doğu Türkistan Milli Kurultayı Başkanı Enver Can Bey'in 9. Türk Devletleri ve Toplulukları Dostluk Kardeşlik ve İşbirliği Kurultayı Uluslararası İlişkiler ve İletişim Komisyonu Başkanlığına sunmuş olduğu teklifin tam metni ve 9. Kurultay Sonuç Bildirgesinde yer alan Doğu Türkistanla ilgili 24. maddesi aşağıda verilmiştir.

**DOĞU TÜRKİSTAN MİLLİ KURULTAYININ
9.TÜRK DEVLETLERİ VE TOPLULUKLARI**

DOSTLUK KARDEŞLİK VE İŞBİRLİĞİ KURULTAYI ULUSLAR ARASI İLİŞKİLER VE İLETİŞİM KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA SUNMUŞ OLDUĞU TALEPLER;

1.Doğu Türkistan Milli Kurultayı'nın Doğu Türkistan halkının, kendi kaderini kendilerinin belirleme (self-determinasyon) hakkı dahil, insan hak ve hukukunu savunan tek yetkili ve resmi sözcüsü olarak kabul edilmesi.

2.Türk Kurultaylarına Doğu Türkistan Milli Kurultayı'nın tavsiyesi ile Türkistan Cumhuriyetlerinde faaliyet göstermekte olan Uygur Kurum ve Kuruluşlarının ve Teşkilatlarının temsilcilerinin davet edilmeleri.

3.Doğu Türkistan Türklerinin Çin Halk Cumhuriyeti ile Türkiye ve diğer Türkistan Cumhuriyetleri arasındaki ilişkilerin geliştirilmesinde bir köprü olduğu gerçeği göz önünde bulundurularak, bu konuya gereken duyarlılığın gösterilmesinin taraflara tavsiye edilmesi. Tarafların Çin Halk Cumhuriyeti ile yapacakları ikili görüşmelerde Doğu Türkistan Türklerinin siyasal, kültürel, ekonomik ve diğer konulardaki sorunlarının gündeme getirilmelerinin önerilmesi.

4.Doğu Türkistan'daki durumu yerinde görmek ve tesbit üzere Türkiye ve Türkistan Cumhuriyetleri parlamentolarından oluşacak ortak bir heyetin bu ülkeyi ziyaret etmesi için gerekli girişimlerde bulunulması.

5.Doğu Türkistan Türklerinin temel insan hak ve hukuku meselesinin Türkiye ve başta Türk Cumhuriyetleri Parlamentolarında özel olarak görüşülmesinin sağlanması, konuyla ilgili özel komisyonlar kurularak konuya gereken duyarlılığın gösterilmesi.

6.Kardeş Türkistan Cumhuriyetleri yönetimlerinin Doğu Türkistan Türklerinin temel insani hak ve hukukunun korunup geliştirilmesi ile ilgili çalışmalara gerekli katkı ve yardımlarının temini için girişimlerde bulunulması.

7.Türkistan Cumhuriyetlerine siyasi nedenlerle iltica etmek zorunda kalan Doğu Türkistanlı mültecilere Evrensel İnsan Hakları Bildirisi ve Cenevre Antlaşması çerçevesinde sığınma hakkı verilmesi. Bu mültecilerin Çin'e iade edilmemelerinin sağlanması.

8.Doğu Türkistan Türklerinin temel hak, hukuklarının ve demokratik haklarının Çin Halk Cumhuriyeti işgal yönetimince çiğnenmekte olduğu gerçeğinin, Türkiye başta olmak üzere kardeş Türkistan Cumhuriyetlerince BM, AĞİK, İslam Konferansı gibi uluslararası kuruluş ve teşkilatların çalışma gündemine getirilmesinin ilgili hükümetlere tavsiye edilmesi;

9. Türkiye'de ve diğer Türk Cumhuriyetlerinde yaşayan Uygur Türklerinde varlığı dikkate alınarak Uygur Türkçesiyle Radyo-TV ve basılı yayınların yapılması ve mevcutlarının artırılması için ilgili hükümetler nezdinde gerekli girişimlerde bulunulması.

10.Doğu Türkistan'ın ezeli,ebedi ve tarihi bir Türk toprağı olduğu, bu tarihi Türk yurdunun 1759 senesinde Çin Mançu İmparatorluğunca zorla işgal ve istila edilerek, Çin topraklarına ilhak edilmiş ve adının Çince (Sinkiang= yeni topraklar) olarak değiştirildiği gerçeğinin Türkiyede olduğu gibi Türkistan Cumhuriyetlerindeki okul kitaplarına tema olarak konulmasının tavsiye edilmesi.

11.Türkiye başta olmak üzere Türkistan Cumhuriyetlerinde yaşayan Doğu Türkistan Türklerinin ekonomik yönden kalkınmaları, sosyal ve kültürel değerlerinin korunup geliştirilmesi için özel projeler hazırlanmasının önerilmesi.

12.Çin Halk Cumhuriyeti yönetiminin insanlığa karşı ağır bir suç niteliği taşıyan Doğu Türkistan Türklerini tümüyle yok etmeyi amaçlayan icraatlarını tasvip ve büyük Çin şovenizmine dayalı tarihi tahrip ve inkar eden iddalarını kabul niteliğini taşıyan dönemin Başbakanı Mesut Yılmaz hükümetince yayınlanan 23.12.1998 tarih ve 36 sayılı genelgesinin yürürlükten kaldırılması.

13. Doğu Türkistanlı soydaşlarımızı Türkiye'deki akrabalarını ziyaret etmeleri ümit, manevi güç kaynağı ve Türklüğün merkezi olarak bildikleri Türkiye'yi görmek ve ziyaret edebilmeleri için vize kolaylığı sağlanması.

14. Doğu Türkistan'ın başkenti Urumçi kentinde Türkiye Başkonsolosluğu ve TİKA temsilciliğinin açılması.

15. Pekin Büyük Elçiliğimiz başta olmak üzere Türk Cumhuriyetlerindeki temsilciliklerimizin Doğu Türkistanlı soydaşlarımıza ilgi, yardım ve şevkat göstermeleri konusunda uyarılmaları, hususlarını arz ederim.

Saygılarımla,

Enver Can

DOĞU TÜRKİSTAN

MİLLİ KURULTAYI BAŞKANI

9. TÜRK DEVLET VE TOPLULUKLARI DOSTLUK KARDEŞLİK VE İŞBİRLİĞİ KURULTAYI SONUÇ BİLDİRGESİNDE DOĞU TÜRKİSTANLA İLGİLİ OLARAK YER ALAN 24.MADDENİN METNİ;

"Çin Devleti'nin Doğu Türkistan halkına insan hakları evrensel beyannamesine uygun şekilde davranması istenmiştir. Ayrıca değişik ülkelere sığınan Doğu Türkistanlı kardeşlerimizin Çin'e iade edilmemesi için gerekli girişimleri Türkiye Cumhuriyeti ve diğer Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin yapması istenmiştir. Şu anda Almanya'da tutuklu bulunan Çin vatandaşı Doğu Türkistan Türklerinden Abdullah AYYUP'un Çin'e iadesinin önlenmesi için girişimlerin yapılması istenmiştir."

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiseri Mary Robinson; "Terörizm Savaşında Hakların Korunması" Çağrısında Bulunmuştur.

HELSİNKİ, 28 KASIM (AFP). Birleşmiş milletler insan hakları yüksek komiseri Mary ROBINSON Çarşamba günü yapılan savaşın sivil örgütlere ağır hasar verdiğini söyleyerek hükümetlere vatandaşlarının temel haklarını korumak için çabalarını iki katına çıkarma çağrısında bulundu.

Robinson Finlandiya'nın başkentinde gazetecilere "Demokratik ülkeleri terörizmle savaş için alınan önlemlerin insan haklarının korunması ve kanun yönetiminin önemi konularını baltaladığını" söyledi.

Bayan Robinson demokratik ülkelere terörizmle savaşırken uzun dönemde terörizme karşı kesin bir kale olan sivil özgürlükler gibi değerlere sahip çıkmaları konusunda ricada bulunduğunu belirtti. Robinson ayrıca Salı günü Avam kamarasının terör zanlılarını mahkeme edilmeden alıkonulabilmelerine izin veren anti-terör kanunlarını kabulüyle ilgili kaygısını ifade etti.

Alınacak tedbirlerle ilgili okuduğu raporlarla kaygı duyduğunu zaten hali hazırda etkin tedbirlerin alınmış olduğunu tehditlerin ve tehlikelerin ne olduğu konusunda kesin bir bilgimiz olması gerektiğini belirtti.

İnsan hakları organizasyonları ile konuşmalar yapmak için Perşembe günü Londra'ya gidecek olan Robinson terörizmle karşı alınacak olan tedbirlerin sadece gerekli olduğu ölçüde ve amacına ulaşacak ölçüde olması gerektiğini ekledi.

Başkan George Bush'un şüphe duyguları yalancı terörist zanlıların gizli askerleri mahkemelerde yargılanması konusunda ki pek çok çevreden eleştiri alan önerisi Birleşik Devletlerde sivil haklar tartışmasını alevlendirdi.

Robinson Çin'in "terörizmle mücadeleyi" Şincang bölgesindeki siyasi muhalefeti bastırmak için kullanan bir ülke olduğunu söyledi.

Robinson kaygılı olduğunu çünkü bu durumun ifade özgürlüğünü ve yasal siyasi muhalefeti baskı altına almak olduğunu söyledi.

Bu ayın başında Çin'de olduğunu ve Şincang bölgesindeki Müslüman Uygur konusunu gündeme getirdiğini söyledi. Birleşik Devletlere uçaklarla intihar saldırılarının yapıldığı 11 Eylül'den beri insan hakları ihlalleri ile ilgili pek çok şikayet aldıklarını belirtti.

Robinson ayrıca Rusya'nın kendisinden ayrılan Çeçenistan'la olan çatışmalarında ki insan hakları ihlallerinden rahatsız olduğunu ve burada ki insan hakları durumunun terörizm problemi olarak değerlendirilmesini yanlış olacağını belirtti.

Ayrıca Mezar-ı Şerifte Taliban yanlısı esirlerin yattığı hapisane isyanında ki sert tedbirler için soruşturma yapılması çağrısında bulunarak Afganistan'da insan hakları suçlarına karşı sorumluluk kültürüne ihtiyaç olduğunu ve orada durumun karmaşık olduğunu belirtti.

Robinson insan hakları örgütlerine şemsiye görevi yapan işkenceye karşı Dünya Örgütü (OMCT) tarafından insan hakları ihlalleri ile ilgili konferansın açılışı için İskandinav (Kuzey Avrupa) ülkesindeydi.

Konferansa çeşitli insan hakları organizasyonlarından ve Birleşmiş Milletlerin üst düzey görevlilerinden pek çok kişi katılıyor ve görüşülecek konular çocuk kaçakçılığı, işkencesi, şiddeti ve cinsel istismarını da içeriyor.

Helsinki'nin 175 Km güneybatısında Tampere şehrinde Birleşmiş Milletler sponsorluğunda yapılacak olan konferans Cumartesi'ye kadar sürecek.

"11 EYLÜL OLAYI" NIN UYGUR ÖZGÜRLÜK DAVASINA GÖSTERDİĞİ ETKİ

Doğu Türkistan Enformasyon Merkezi
East Turkestan Information Center (ETIC)

1. Çin Hükümeti Uygurları Terörizmin Kurbanı Yapmaya Çalıştı:

"11 Eylül Olayı"ndan sonra dünya konjonktüründe beklenmedik değişiklikler vuku bulmaya başladı. Dünyanın güçlü devletlerinden sayılan Rusya ve Çin, aynı şekilde Afganistan'a komşu olan Pakistan ve orta Asya devletleri bu olaydan kendi amaçları için yararlanma yarışına girdiler.

Çin hükümeti "11 Eylül Olayı"nın vuku bulduğu ilk günlerde dışardan Amerika tarafında yer almış gibi görünmüşse de, gerçekte sevinmiştir. Fakat Çin'in sevinci pek uzun sürmedi. Taliban'a karşı Askeri operasyonun başlaması, Pakistan ve orta Asya bölgesine Amerikan askerlerinin yerleştirilmesi, aynı zamanda Rusya-Amerika ilişkisinin alışılmadık bir hızla yakınlaşmaya başlaması...Çin'i değersiz ve zorda bıraktı. Çin'in uzun zamandan beri kafa yorarak uydurmuş olduğu sözde "Şan Hay Ittifakı Teşkilatı" ve daha kısa zaman önce imza atılan "Çin-Rusya Ittifakı Teşkilatı" bir gecede önemini kaybetti. Çin'in orta Asya'yı etkisi altına alma ve Rusya ile birleşerek Amerika'ya karşı durma... gibi siyasi kara niyeti iflas etti.

Bu gibi durumlara Çin hükümeti dış siyaset ve diplomatik açıdan çektiği zararın yerini başka bir yolla doldurma amacıyla kılıcın ucunu Uygurlara çevirdi. Yani, kendilerinin Doğu Türkistan'da Uygurlara uygulaya geldikleri ezme hareketlerini aklamak ve onu daha da güçlendirme amacıyla Uygurları "Terörist" suçlamasıyla karalamaya çalıştı. Örneğin: "11 Eylül Olayı" meydana geldikten bir hafta sonra Çin Dış İşleri Bakanlığı Sözcüsü Zhu Bang Zau ilk defa "Amerika bizim Şinjiang'daki müsluman bölücülere uyguladığımız bastırma hareketlerimizi anlamalı ve kabul etmelidir" diyerek Uygurlar meselesinde Amerika ile pazarlık yapmaya çalışmıştı. O günden bugüne kadar geçen iki ay içinde Çin Dış İşleri Bakanı Tang Jua Shuan,ın sözcüsü Zhu Bang Zau ve Sunyişilar çeşitli toplantılarda özellikle Uygurlar problemi konusunda konuştu. Onlar ilk açıklamasında Uygurların adını açık söylemeden "müsluman bölücüler" cümlesini kullanmıştı.

Daha sonra ise açık olarak "Uygur Bölücüler", "Uygur Teröristler" kavramlarını kullanmaya başladı. Özellikle Çin Dış İşleri Bakanı Tang Jua Shuan 11 Kasım New York'ta açılan Birleşmiş Milletler Teşkilatının 52.

Büyük Toplantısında konuşurken Uygurlar ve Doğu Türkistan problemi üzerinde durarak açık olarak "Uygurlar Teröristtir. Afganistan'da eğitim görmüştür. Bizim Uygur Bölücülerini bastırmamız Uluslararası Terörizme karşı Savaşın bir kısmıdır..." diye konuştu.

Yine 14 Kasım günü Çin Dış İşleri Bakanlığı sözcüsü Sun Yishi Pekinde düzenlediği bir basın toplantısında "Doğu Türkistan'ın içinde ve dışında bulunan bir kısım teşkilatların adlarını ve hareket programlarını dile getirerek, onların geçen 10 sene içinde işlemiş olduğu sözde "Terör Faaliyetlerini" gösterdi.

Yine 16 Kasım günü Pekinde Çince neşredilen meşhur haftalık "Haberler" dergisinde "Şinjiang: Doğu Türkistan Teröristlerinin Yeniden Ortaya Çıkışı" başlığında özel hazırlanan makale yayımlandı. Bu makalede "Doğu Türkistan kavramının tarihi esası yoktur. Uygurlar Türklerle değil, bilakis biz Çinlilerle soydaştır. Şinjiang ezelden beri Çin'in ayrılmaz bir parçasıdır. Bölücü Doğu Türkistan Teşkilatlarının hepsi terörist teşkilatlardır..." gibi komik ve anlamsız safsataları ileri sürmüştür.

2. Çin Uygurlara Uyguladığı Baskıyı Daha da Artırdı;

"11 Eylül Olayı"ndan sonra Çin hükümeti, bir yandan uluslar arası arenada Uygurları "Terörist" olarak göstermeye çalışırken bir yandan da terörizme karşı savaş adı altında "Doğu Türkistan'da temel insan haklarını ihlal ederek Uygurlara uyguladığı çeşitli baskı ve bastırma hareketlerini daha da artırmıştır.

Örneğin "Doğu Türkistan Enformasyon Merkezi"nin Doğu Türkistan'dan direkt olarak aldığı güvenilir haberlere göre "11 Eylül Olayı"ndan sonra, yani 20 Eylül günü, Uygur Özerk Bölgesinin başkenti "Ürümçi" şehrinde sözde Uygur Özerk Bölgesi Jandarma ve Polis teşkilatları acele bir toplantı yaparak "Eylül Olayı" ve Uluslar arası Terörizme karşı savaş durumu, bizim Şinjiang'daki milli bölücülerini yok etmemizin en iyi fırsatıdır" diye konuşmuş ve aynı zamanda bu yıl Nisan ayında başlatılan "Sert darbe Verme Harekati"ni tekrar başlatıp, şüpheli kimseleri hemen yakalayıp; önce tutuklamış, daha sonra soruşturmasının yapılması için tüm polis birimlerine acil emir vermiştir. Sonuçta "Doğu Türkistan'ın Uygurların çoğunlukta yaşadığı şehir ve köylerinde

durum aniden gerginleşmiş, istedikleri gibi adamları tutuklama ve adaletsiz mahkeme yargılamalarıyla idama hükmetme ... gibi insanlıkla bağdaşmayan kanunsuz uygulamalar yeniden başlamıştır. İstatiklere göre "11 Eylül Olayı" ndan günümüze dek geçen iki aydan fazla bir zaman içinde 3 binden fazla Uygur Türkü siyasi ithamlarla Çin polis teşkilatı tarafından tutuklanmıştır.

Doğu Türkistan'ın Gulja, Aksu, Kaşgar, Hotan, şehirleriyle Şahyar, Üçturpan ve Kansu başta olmak üzere bir çok nahiyelerinde ardı ardına 9 kez açık mahkeme oturumu yapılarak 13 Uygura idam cezası vermiştir. Bunların hepsine "devleti bölmeye çalışan, illegal dini faaliyetlerle işgal eden" gibi siyasi sindirme ithamları yapılmıştır.

Çin hükümeti Uygurları geniş çapta bir bastırma /ezmeyle yetinmeksizin, merkezi hükümetin " Doğu Türkistan'a karşı uyguladığı askeri ve siyasi açıdan yürüttüğü zorba hareketlerini de kat kat artırmıştır.

Örneğin: Çin Haber Ajansları yayınladığı haberlerinde gösterildiğine göre " Eylül Olayı" ve Afganistan'daki askeri operasyon başladığından buyana Çin Askeri organları Afganistan'daki Teröristlerin gizlice Çine girmesini önlemek ve sınır emniyetine koruma bahanesiyle Çin'in Lan Zhou askeri üssüne bağlı 7. Askeri ve deniz komutanlığının kara hareketi kısmını Doğu Türkistan'ın Afganistan sınırına yakın olan Kaşgar bölgesine getirmiştir. Ayrıca Çin hükümeti Kasım ayının başlarında 15 bin kişilik Çinli memuru özel olarak Uygur memurlarının güya siyasi sorumluluklarını yükseltmek ve Uygur otonomiye özerk bölgesinin siyasi istikrarına hizmen için Pekinden Ürümçü'ye gönderilmiştir. Bunların gelmesi Uygurlar üzerindeki siyasi baskının daha da artmasını ve Doğu Türkistan'daki yerli milletlere mensup kukla memurların daha fazla çaresiz duruma düşmesi demektir.

3. Uygurlar Gerçekten Terörist mi?

Çin hükümeti 11 Eylül Olayından sonra Uygurları "Terörist", Uygur Teşkilatlarını ise "Terörist Teşkilatlar" olarak karalamaktadır. Biz Çinin bu tür ithamlarına hemen itiraz etmeden önce şuan dünyada en çok dile getirilen Terör, Terörist ve Terörist Teşkilatların ne olduğunu tanıyalım: Terör belli şahıs ya da grubun kendi amacına ulaşmak için kullandığı zorbalık gibi uygun olmayan davranışlara başvurusudur. Terörist Teşkilat ise Teröristlerden oluşan gruptur. Teröristlerin maksadı çoğunlukla olumsuz ve son derece tarafgir amaçlar üzerine oturtulmuş olup, bunlar emniyetli demokratik topluma, normal yasal düzenlemelere ve kişilik haklarına düşmanlık gözüyle bakarlar. Bu nedenle başkan Bush'un dediği Teröristlerin Dini, milliyeti ve vatani olmaz.

11 Eylül Olayından sonra, Amerika hükümeti dünya emniyetini eden 27 terörist teşkilatı ortaya çıkardı. Uygurların bu terörist gruplarla, özellikle de 11 Eylül faciasıyla direkt olarak bağlantısı olduğu iddia edilen Usame Bin Laden ve Onun Başkanlığını yaptığı

El-Kaide teşkilatı ile, aynı zamanda Taliban'ın himayesinde bulunan diğer teşkilatlarla hiçbir benzerliği ve yahut da bir bağlantısı yoktur.

Bugünkü günde Uygurlar Çin istilası altında yaşamaktadır. Uygurlar Çinin iddia ettiği gibi Çinlilerle soydaş bir halk değildir. Bilakis Uygurlar dili, kültürü, milli örf-adeti, dini inancı, hatta dış kıyafetlerine kadar Çinlilerden tamamen farklı olan Türk soyundan gelen müsluman bir halktır. Uygurların ana vatani olan Doğu Türkistan hiçbir zaman Çin devletinin bir parçası değildir. Bunun aksine tarihten buyana müstakil yaşaya gelen, yakın zaman önce Çinliler tarafından gasp edilen istila altında kalan bir yurttur.

Uygurlar hiçbir zaman Çinin istilacı hakimiyetini kabul etmemiş ve ona baş eğmemiştir. Uygurlar Çin istilası altında kalan yaklaşık 100 yıldan buyana kendi milli istiklalini elde etmek için Çin istila güçlerine karşı devamlı surette savaşmaktadır. Uygurlar sadece 20 asrın ilk yarısında sayısız şehitler vererek iki müstakil Doğu Türkistan Cumhuriyeti Kurmaya muvaffak olmuştur. Fakat ne yazık ki 1944. Yılında Gulja'da kurulan Doğu Türkistan Cumhuriyeti Stalin ile Mao arasındaki siyasi pazarlığın kurbanı oldu ve 1949. Yılı komünist Çin Doğu Türkistan'ı istila etti.

Uygur halkı 50 yıldan beri Çin istila güçlerine karşı yaptığı mücadelesini bir gün bile durdurmamış ve müstakil olma ümidini asla kaybetmemiş ve vazgeçmemiştir. Bugün Doğu Türkistan'ın içinde ve dışında yürütülmekte olan mücadele de geçmişte yürütülen mücadelenin devamıdır!

Şuanda Doğu Türkistan'daki Çin hapisanelerinde 100 binden fazla Genç Uygur işkence çekmektedir. Bunlar "Milli Bölücü", " Illegal Dini Unsur" ve "Terörist" gibi ithamlarla idam edilmekte, işkence çekmekte ve çeşitli şekildeki cezalara çarptılmaktadır. Eğer zulümden kurtulmak, kurtulmaya çalışan ve kişilik haklarını ele almak için mücadele edenler Çinliler tarafından söylendiği gibi "terörist" sayılacaksa, bu durumda bugün yeryüzünde yaşayan 30 milyondan fazla Uygurun tamamına "terörist" demek gerekir. Çünkü çaresiz Uygurlar Çin istilasından kurtularak hür-müstakil yaşamayı ve bu uğurda mücadele etmeyi arzu etmektedir.

Çin Hükümeti sadece Uygurları "Terörist" diye karalamakla yetinmedi. Bilakis ister Doğu Türkistan'ın içinde olsun, isterse dışarıda faaliyet gösterenleri olsun tüm Uygur teşkilatlarını da "terörist" ithamıyla karaladı. 14 Kasım günü Pekin'de yapılan basın toplantısında Çin Dış İşleri Bakanlığı Basın Sözcüsü Zhu Bang Zau bir kısım Doğu Türkistan Teşkilatlarının adını dile getirerek, onları "terörist teşkilatlar" diye nitelendirdi. Özellikle de Doğu Türkistan Enformasyon Merkezi ve bu merkezin haber sözcüsü Dilşat Reşit konusunda özel konuşma yaptı.

Merkez binası Münih'te bulunan Doğu Türkistan Enformasyon Merkezi, dünya kamuoyuna Doğu Türkistan'daki vaziyet ve Uygurlar hakkında haber ve bilgi iletmekle uğraşan, her zaman barışçı, ve demokrasi

prensiplerine uygun hareket eden bir Uygur habercilik kuruluşu olup, bu merkez kurulduğu 5 yıldan buyana Uluslar arası İnsan Hakları Kuruluşları ve dünyadaki çeşitli haber ajanslarını Doğu Türkistan'daki insan hakları ihlallerinin ne derece ihlal edildiği ve Uygurlar hakkında güvenilir birinci el haber kaynaklarıyla temin ederek, kendi sahasında uluslar arasında belli bir etkiye sahip olan Uygur teşkilatı haline gelmişti. Dilşat Reşit ise haber merkezimizin İsviçre'de yaşayan bir haber sözcüsü idi. Çin hükümetinin bu gibi bir haber ajansını "Terörist" diye karalaması, onların Uygurları dünya'ya karşı terörist olarak göstermeye çalışma kampanyasında ne kadar bencil davrandığı, hatta beyin zafiyeti geçirdiğini gösterir.

4. Uluslar arası Teşkilatların Uygurlar Meselesine Karşı Tutumu;

Gerçi Çin hükümeti bu kez terörizme karşı mücadele bahanesiyle hak-batili alt üst ederek, Uygurları terörist ilan etmeye elinden gelen tüm imkanlarını kullanmış olsa da, yine de planladığı hedefine ulaşamadı. İster Amerika'da olsun, ister Avrupa Birliğine üye diğer ülkelerde olsun onları hiçbirisi Çin'in Uygurlar konusundaki nahak ve yersiz fitne ve ithamlarına inanmadı. Bilakis Çin hükümeti Uygurları terörist diye ilan etmeye yeltendikçe, Uygurlar probleminin Uluslar arası etkisi ve Amerika başta olmak üzere demokratik devletlerin ve uluslar arası insan hakları kuruluşlarının Uygurlara verdiği desteği ve arka çıkması da o derece arttı. Örneğin; Başkan Bush 21 Ekim günü Shang Hai'de Çin devlet Başkanı Jang Zemin'le görüştüğünde Çin'in 11 Eylül olayını bahane ederek kontrolü altında bulunan azınlık milletlere karşı uyguladığı baskı yapmamasını istedi. Bu yerde dile getirilen azınlık millet kavramıyla öncelikle Doğu Türkistan'daki Uygurları kastettiği herkece malumdur.

Daha da önemlisi üçüncüsü yapılan "Doğu Türkistan (Uyguristan) Milli Kurultayı"nın toplanması için Brüksel'de bulunan Avrupa Parlamentosu Meclisinden Yer verilmesi ve Çin'in çeşitli engellemelerine rağmen Kurultayın başarıyla yapılmış olmasıdır. Çin hükümeti Uygurları "terörist" diye her yerde suçlarken, Shanghai'de toplanan "Asya Pasifik Okyanus Yardımlaşma Teşkilatları" toplantısı yapılırken milli kurultayın toplanması Çin Hükümeti için kahredici bir darbe olurken, biz Uygurlar içinse son derece büyük bir zafer oldu! Avrupa Parlamentosu, Uygurların terörist olmadığını, Çin'in ithamlarına inanılmaması gerektiğini ameli davranışlarıyla tüm dünya'ya ilan etmiş oldu!

Yine 9 Kasım günü Çin'e bir iş yolcuğuyla giden Birleşmiş Milletler Teşkilatı, İnsan Hakları Komitesinin Başkanı Marry Robinson hanım Jiang Zeminle görüştüğünde Doğu Türkistan'daki durum ve Uygurlara özel yer vererek, Çin'i "Terörizme karşı savaş"ı bahane ederek, Uygurlara yöneltilen baskıyı artırmamak için özel bir uyarıda bulundu.

5. Çin Hükümeti Uygurları Terörist Göstermeye neden bu kadar yeltendi?

Daha önce Çin hükümeti Doğu Türkistan'daki durum hakkında "bu yerde hiçbir problem yok, milletler bir arada, halk esenlik içinde yaşıyorlar." gibi yalan sözlerle uluslar arası toplumu aldatarak Doğu Türkistan'daki gerçek durumu gizlemeye uğraşıyordu.

Çin resmi makamları "Doğu Türkistan" kavramının, Uygurların özgürlük problemini ve Doğu Türkistan teşkilatlarını dile getirmekten son derece korkuyorlardı. Onlara göre Doğu Türkistan meselesi hakkında konuşmak Doğu Türkistan problemini itiraf etmek ve onun uluslar arası etkiye sahip olmasına kapı aralamak olarak görülüyordu. Fakat Çin hükümeti bu kez alışkanlığının tamamen aksine hareket ederek, ufak-büyük toplantılarda Doğu Türkistan ve Uygurların özgürlüğü konusunda çok kez konuşma yaptı. Önceleri Doğu Türkistan meselesinin uluslar arasında tanınmasından korkarken, şimdilerde bu meseleyi bizzat kendileri dünya kamuoyuna ilan etti! Bunu Çin hükümeti için "gerçekleri görmeye çalışma olarak " desek abartmış olmayız!

Çin bu kez bir taraftan Doğu Türkistan meselesini ne yapsa da gizleyemeyeceğini, Doğu Türkistan meselesinin uluslar arası bir mesele haline geldiğinin açık ifadesidir. Dolayısıyla Doğu Türkistan meselesini açık olarak itiraf etme karşılığında daha büyük bir kar sağlamaya çalıştı. Bunun en iyi çaresi de Amerika ve tüm dünyanın dikkati İslam Bayrağına bürünen teröristlere çevrilirken bu fırsattan istifade ederek Uygurları da "terörist" ilan etmek ve uluslar arası kamuoyunu buna inandırmak idi. Eğer bu amacına ulaşırlarsa, Uygurların özgürlük hareketleri uluslar arası destekten mahrum kalacaktı. Çin, Amerika ve onun safında yer alan müttefikleri de Uygurlar meselesinde kendilerini ayıplama-tenkitlerinde korunabilecekti. Böylece Çin, Doğu Türkistan'da Uygurlara Özgürlük isteyenleri tamamen yok etmekle sonuçta Doğu Türkistan'ı ilelebet kendi avucunda tutmaktan ibaret rezil hedefine ulaşacaktı. Çin hükümeti önce Uygurları "terörist" ve müsluman" Bölücü" diyerek ilan etmeye çalıştığı için, Amerika ve uluslar arası kamuoyu buna inanır ve bizi destekler düşüncesindeydi. Fakat iş o kadar kolay olmadı. O yüzden de onlar baya zorlanarak ta olsa Uygurların terörist olduğunu ispat etmeye çalıştı. İlk önceleri Uygurları Taliban ve Usame B.Laden'le ilişkilendirmeye çalıştı. Bu da tutmadıktan sonra Uygurların işledikleri sözde "terör Faaliyetlerinin" aslı olmadağı ortaya çıktı. Ama uluslar arası kamuoyu Çin'deki istibdat ve zorba hakimiyetin uydurma ithamlarına inanmadı. Çünkü gerçek terörist Çin'in kendisi idi ve dünya insanları Çin'de insan haklarının çok feci bir şekilde ihlal edildiğini, özellikle de Uygurlara yönelik olağanüstü baskı ve ezme politikasının uygulandığını iyi biliyordu. O yüzden de Çin'in Uygurları terörist diye karalama kampanyası kendisi hırsız olduğu halde bir başkasını hırsız ilan etmek gibi bir davranış olup, neticede Çin'in rezil olmasıyla sonuçlandı.

Çin ve İslamî Terör (!) Bahanesi

Güler KÖMÜRCÜ
Habertürk

Pazar günü New York Times'da Batı ÇİN-UYGUR TÜRKLERİ HAKKINDA TAM SAYFA BİR HABER VARDI... ÇİN'in bölgede yaşayan yaklaşık 9 milyon Türke neler yaptığı nasıl baskı altında tuttuğu, islami terör yapıyorsunuz suçlamalarıyla nasıl eziyet ettiklerini anlatılıyordu... 8 bin imamı yeniden eğitime tabii tutuyorlar mesela, gerekçe vahabiliği yayıyorlarmış. Habere göz atarken bir önceki yazımda dile getirdiğim, Amerikalı bir gelecek bilimcinin bendenize söylediği "Dünya özellikle Batı Çin ve Kuzey Afganistan'daki Türklerle-Türk ayaklanmalarıyla ilgili önümüzdeki günlerde çok önemli haberler duyacak, bekleyin" şeklindeki yorumu aklıma geldi...

ÇİN'in, Sincan bölgesi, Türk siyasi sözlüklerinde Doğu Türkistan olarak geçiyor ve bölgede biraz önce de belirttiğim gibi yaklaşık 9 milyon Uygur Türk'ü yaşıyor. Bölge, zaman zaman Çin yönetiminin kendilerine ekonomik ve siyasal baskı yaptığını, kültürlerini ortadan kaldırmaya çalıştığını ileri süren Uygur Türkler'inin ayaklanmalarına sahne oluyor hali hazırda zaten. Bölgeye bilinçli olarak ekonomik yatırım yapmayan, Çinli nüfusu, ekonomik destekle bu bölgeye yerleştiren Çin yönetimi ise, geçmişte, nükleer denemelerini daha çok bu coğrafyada gerçekleştirmiş, bu denemeler aynı zamanda, Kırgızistan ve Kazakistan'ı da etkilemişti.

Uygur asıllı Amerikalı gazeteci A. Seytoff'un dünyaya duyurduğu son gelişme, Çin yönetiminin, Uygurlar'ı, AIDS hastalığı konusunda hiç bilgilendirmediğini ve bölgenin büyük bir AIDS salgınıyla karşı karşıya kaldığını ortaya koydu. Araştırmaya göre, AIDS, 1995 yılına kadar bu bölgede hiç görülmedi. Bölgedeki nüfus, o güne kadar, bir uyuşturucu türü olarak afyonla tanışmıştı ama, bu tarihten sonra, dünya uyuşturucu üretiminin merkezi olan Tayland'daki "Altın Üçgen"den bölgeye çok miktarda eroin akmaya başladı. 1996 yılında yapılan taramalarda ise, bölgedeki her dört uyuşturucu kullanıcısından birinin AIDS virüsü taşıdığı belirlendi.

Çin hükümeti, bu gelişmeye karşın bölgede hiçbir tedbir almadı ve halkı aydınlatıcı hiçbir kampanya düzenlemedi. Çin'de şu anda toplam 500 bin AIDS hastasının olduğu biliniyor. Uygurlar ise, "B/C tipi" olarak adlandırılan HIV virüsünün Çin yönetiminin bilgisi dahilinde bölgeye yayıldığına inanıyorlar. (A.Zenturk'un yorumuyla...)

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) geçtiğimiz günlerde Çin'in DTÖ'ye üye olarak kabul etti. Çin, dünya ticaretinin yedinci büyük devi. Geçen yıl 249 milyar dolar ihracat, 225 milyar dolar da ithalat yaptı. Kısacası, yaklaşık 500 milyar dolarlık bir ticaret hacmine sahip bu ülke.

Dernekten Haberler

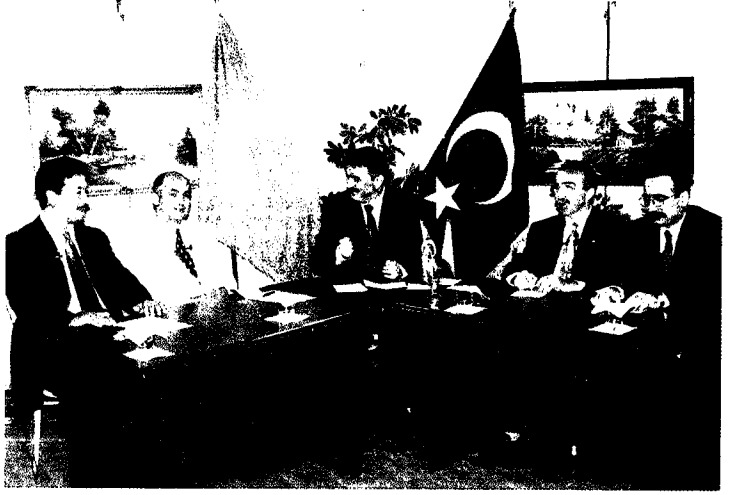
1) 9.11.2001 Erciyes TV'de Doğu Türkistan Milli Kurultayı başkanı Enver Can, Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Genel sekreteri Seyit Tümtürk, Prof. Dr. Mustafa Keskin, Prof. Dr. Mustafa Argunşah'ın katıldığı Sayın Burhanettin Akbaşın'ın yönettiği canlı söyleşi programında Doğu Türkistan tarihi, medeniyeti ve son durumu ile ilgili bilgi vermişlerdir.

2) 11.11.2001 tarihinde Büyük tarihçi ve Doğu Türkistan yılmaz savunucularından Hacı Yakup ANAT'ın cenaze namazına ve defnine katılmak için Doğu Türkistan Milli Kurultayı Başkanı Enver Can, Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Genel Başkanı Ebubekir Türksoy, Başkan Yardımcısı Hayrullah Efendigil ve İstanbul Doğu Türkistan Vakfı Müdürü Hamit Göktürk

Bey Ankara'ya gitmişler ve merhuma son vazifelerini yerine getirmişler, aynı gün Kayseri'ye dönmüşlerdir.

3) 12.11.2001 tarihinde Kayseri'de bulunan Tuana restoran'ta Doğu Türkistan Cumhuriyetlerinin kuruluş yıl dönümü ve Doğu Türkistan'dan Kayseri'ye hicretimizin 40 yılı münasebetiyle ilgili yemekli toplantı tertip edilmiş olup. Konuşmalardan sonra Doğu Türkistan'daki son durumu içeren sinevizyon gösterisi sunulmuştur. Toplantıya başta Belediye Başkanı Bekir Yıldız Bey olmak üzere Vali yardımcısı Zübeyr Kemelek, İl müftümüz sayın Necmettin Nursaçan olmak üzere resmi erkan çok sayıda iş adamı, medya mensupları ile yaklaşıp 200 kişiye yakın davetli katılmıştır.

4) 13.11.2001 Doğu Türkistan Milli Kurultayı Başkanı Enver Can, Doğu Türkistan Vakfı Müdürü Sayın Hamit Göktürk, Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma

Derneği Genel Başkanı Ebubekir Türksoy, Başkan yardımcısı Hayrullah Efendigil, Genel sekreter Seyit Tümtürk ile Ankara'da bir dizi üst düzey görüşmeler yapılmıştır. Gerekli yerlere Doğu Türkistan meselesi ile ilgili bilgi ve belgeler verilmiştir.

5) 24.11.2001 Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Genel Başkanı Ebubekir Türksoy ve Genel Sekreter Seyit Tümtürk ve Gökbayrak dergimiz yazı işleri Müdürü Seyit Ömer Tümtürk bir dizi görüşmelerde bulunmak için İstanbul'a gitmiştir ve Doğu Türkistan teşkilat yöneticileri ve hemşehrilerimizle yararlı görüşmeler yapılmıştır.

6) 9.12.2001'de 10 Aralık dünya insan hakları günü münasebetiyle Pazar günü dernek yönetim kurulumuz ve hemşehrilerimizden oluşan 55 kişilik bir ekip ve Ankara'daki hemşehrilerimiz ile İstanbul'dan gelen yöneticilerimiz Türk Ocakları Genel Merkezinde DSP, MHP, DYP, SP, BBP'li milletvekillerinin katıldığı basın toplantısı düzenlenmiş ve akabinde Çin Büyük Elçiliğine siyah çelenk konulmuş. Basın bildirisi okunmuş, çeşitli sloganlar ile Çin'in Doğu Türkistan'daki insan hakları ihlalleri protesto edilmiştir devamında BM Ankara temsilcisine rapor sunulmuştur.

7) 11.12.2001 Erciyes TV'de Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Genel Başkanı Ebubekir Türksoy 10 Aralık Dünya insan hakları günü ile ilgili televizyon yapımcısı Nuriye Derin Hanımın sunduğu programa canlı katılmış ve Doğu Türkistan'da insan hakları ihlallerini gündeme getirmiştir.

8) 16.12.2001'de Ramazan Bayramı münasebetiyle bayram namazını

Dernekten Haberler

müteakip Başkan Ebubekir Türksoy ile birlikte bir heyet Hunat Camii'ndeki protokol bayramlaşmasına katılmış ve mahallemizde Türkistan camii'nde bütün cemaatimizin katıldığı bayramlaşma gerçekleşmiş ve tüm hemşehrilerimizin evleri tek tek ziyaret edilmiştir. 17.12.2001 Bayramın ikinci günü dernek binamızda Milletvekillerimiz, Belediye Başkanlarımız siyasi parti il başkanları Dernek ve vakıf temsilcileri ile Doğu Türkistan dostlarının katıldığı geniş katılımlı bir bayramlaşma gerçekleşmiştir. Dernekten üç ekipte karşılıklı ziyaret çerçevesinde bayramlaşmaya çıktı.

9) 20.12.2001'de TÜDEV tarafından

gerçekleştirilmiş olan 9. Türk Kurultayında Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneğini temsilen Başkan Yardımcısı Hayrullah Efendigil, Genel Sekreter Seyit Tümtürk Doğu Türkistan Milli Kurultayı ve Doğu Türkistan Vakfı ile birlikte katılmıştır. Kurultayda derneğimiz yöneticilerince gerçekleştirilen faaliyetler:

a. Kurultay salonuna 3 adet Gökbayrağı asılmıştır.

b. 9.Cumhurbaşkanı sayın Süleyman Demirel'e Kıbrıs Cumhurbaşkanı sayın Rauf Denktaş'a ve Türk Cumhuriyetlerinden sorumlu devlet bakanı sayın Prof. Dr. Abdul

Haluk Çay Bey'e Aziz Doğu Türkistan'ın ayyıldızlı gökbayrağı Doğu Türkistan milli giysisi (doppa) ve Doğu Türkistan ile ilgili rapor sunulmuş ayrıca derneğimizin yayın organı olan Gökbayrak dergilerimizden 200 adet Doğu Türkistan'ın son durumunu içeren bildirimlerden tüm protokole ve zevata dağıtılmıştır.

c. 3 adet Ulusal TV kanalı ile program yapılmış ve Doğu Türkistan'daki son durum hakkında bilgi verilmiştir. Bu kanallar BRT,TRT ve ULUSAL kanaldır.

d. Kurultayın 1. ve 2. günü dernek ve teşkilat yöneticilerimiz ve bakanlar, milletvekilleri, Türk

Dernekten Haberler

Cumhuriyetlerinden gelen delegeler ve diğer zevat olmak üzere birebir yoğun temas kurulmuş Doğu Türkistan'ın durumu ile ilgili bilgi verilmiştir.

e. Kurultayın ikinci günü Uluslar arası ilişkiler komisyonunda milli kurultayı Başkan sayın Enver Can 15 maddelik bir raporu kürsüden okumuş ve Doğu Türkistan meselelerine değinmiş öneri ve tavsiyelerini komisyon başkanına taktim etmiştir.

f. Kurultayın üçüncü günü sonuç bildirisine Doğu Türkistan konusu alınmıştır. Türkiye'de yaşayan Doğu Türkistanlılardan bahsedilmiştir ve sonuç bildirgesinin 24. maddesinde Çin'in Doğu Türkistan'da insan hakları ihlalleri ve değişik ülkelere sığınan Doğu Türkistanlıların Çin'e iade edilmemesi ve özelde Almanya da tutuklu bulunan Abdullah Ayyup'un Çin'e iade edilmemesi için gerekli girişimlerde bulunulması yer almıştır.

g. TÜDEV Başkanı sayın Prof. Dr. Abdul Haluk Çay Bey ve Genel sekreter Atilla Şimşek Beyle dernek yöneticilerimiz birebir görüşmüş ve Doğu Türkistan ile ilgili son durum ve Türkiye'deki teşkilatlarımız hakkında kendileriyle görüş alışverişinde bulunulmuştur.

10) 28.12.2001 Cuma günü Kayserimizin en büyük tarihi camii olan Hunat Camiinde Merhum Liderimiz İsa Yusuf Alptekin ve Mehmet Emin Buğra ve Doğu Türkistan şehitlerinin ruhuna Kur'an-ı Kerim hatmi şerifi ve Mevlüd-ü şerif okutulmuştur. Namaz çıkışı üç kapıdan gül suyu, şeker ve Doğu Türkistan'da Çin'in uyguladığı zulmü anlatan binlerce el ilanı dağıtılmıştır.

Bu olay Kayseri'deki yerel TV ve gazetelerde geniş şekilde yer almıştır.

11) 9.11.2001 tarihinde başta Milli Kurultay Başkanlarımız sayın Enver Can ve Doğu Türkistan Vakfı Müdürü Hamit Göktürk Bey, Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Genel Başkanı Ebubekir Türksoy, Başkan yardımcısı Hayrullah Efendigil ve Genel sekreter Seyit Tümtürk'ten oluşan bir heyet başta Kayseri Valisi sayın Nihat Canpolat Bey, Büyükşehir Belediye Başkanı Mehmet Özhaseki, Garnizon Komutanı Tüm General Süleyman Arıkan, Kocasinan Belediye Başkanı Sayın Bekir Yıldız Bey, Melikgazi Belediye Başkanı Memduh Büyükkılıç, İl Emniyet Müdürü Bekir Tanrikulu, Rektör Prof. Dr. Zeki Yılmaz, Hava İndirme Tugay Komutanı Tuğgeneral Reha Taşkesen'e nezaket ziyaretlerinde

bulunuldu ve Doğu Türkistan ile ilgili bilgi verilmiştir.

12) 12.11.2001 teşkilat başkanlarımız bir heyet halinde Kayseri'de bulunan siyasi partilerden başta DSP, MHP, DYP, SP, AKP, ANAP, CHP, BBP İl Başkanlarına ziyarette bulunmuş ve kendilerine Doğu Türkistan'ın son durumu anlatılmıştır.

13) 16.10.2001 Ankara'da Kayseri'deki teşkilatlarımızın bir Şubenin açılması için bir dizi görüşmelerde bulunmak üzere Dernek Başkanı Ebubekir Türksoy ve Genel Sekreter Seyit Tümtürk Ankara'ya gitmiştir

TÜRKİYE BAĞLAMINDA İsa Yusuf ALPTEKİN

Abdulhamit AVŞAR

Üç Efendi'lerin sonuncusu olan İsa Yusuf Alptekin 17 Aralık 1995 günü Hakkın rahmetine kavuştu. Daha önceki bir toplantıda İsa Beyi anlatmak yine bana nasip olmuştu ve orada İsa Beyi, izlediği politikalar ve düşünceleri bağlamında anlatmaya çalışmıştım. Bu konuşmada daha sonra Doğu Türkistan'ın Sesi dergisinin 1996 tarihli 47. sayısında yayınlandı. Aradan yaklaşık 5 yıl geçmiş olmasına ve bu yönlerinin yeniden vurgulanmasının önemine rağmen bu kez, İsa Beyin hayatına bir başka açıdan, Türkiye'deki mücadelesi onun ömrünün yarısına denk gelir ve gerek Türkiye de gerekse Doğu Türkistan Türkleri açısından önemli bir mahiyet arz eder. Fakat daha önce kısaca Biyografisine değinmek istiyorum.

İsa Yusuf Alptekin 1901 yılında Doğu Türkistan'ın Kaşgar iline bağlı Yenihisar kazasında dünyaya geldi. O dönemde mahalle mektepleri ve Çin okulları dışında yapılabilecek bir yer olmadığı için öğrenimini buralarda yaptı. 1926 yılında Özbekistan'ın Endican şehrindeki Milliyetçi Çin konsoloslüğünde Türkçe tercüman olarak göreve başladı ve yaklaşık 6 yıl kadar bu görevi sürdürdü. Daha sonra 1932'de Çin'e giderek orada, Çin'in başkentinde bulunan Türklerin meseleleriyle ilgilenmek üzere "Vatandaşlar Cemiyeti" adında bir teşkilat kurdu. 1936'da Çin Millet Meclisi üyeliğine seçildi. "Üç Ependi" beraberliğinin ilk adımlarının atılacağı bu dönemde, Doğu Türkistan Türkleri lehinde kararlar alınabilmesi için mücadele verdi. 29 Mayıs 1947'de ilan edilen Mesut Sabri Baykuzi başkanlığındaki yeni Eyalet Hükümetinde Genel Sekreterlik görevini üstlendi. 1949 yılında Kızıl Çin işgali başlayınca ülkeyi terk etmek mecburiyetinde kaldı ve Keşmir'e iltica etti. Daha sonra 1954'te Türkiye'ye geldi ve vatandaşlığa geçti. Bu tarihten sonra burada yoğun bir siyasi ve kültürel faaliyet yürütmeye başladı. Bu arada 1960 yılında Doğu Türkistan Göçmenler Derneğini kurdu.

Yaklaşık yirmi yıl yürüttüğü bu derneğin başkanlığını geçirdiği bir trafik kazasından sonra ayrıldı. Ancak Doğu Türkistan için çalışmaktan geri durmadı. 1983 yılında Doğu Türkistan Neşriyat Merkezini kurarak Doğu Türkistan'ın Sesi Dergisini yayınlamaya başladı. 1986 yılında Doğu Türkistan Vakfı'nın kurulmasında önemli katkısı olan İsa Yusuf Alptekin 17 Aralık 1995 tarihinde vefat etti.

İsa Yusuf Alptekin'in Türkiye'deki mücadelesinin iki önemli yönü olduğunu söylenebilir. Bunlardan biri Türkiye'nin iç siyasetine bakar, diğeri de Doğu Türkistan merkez olmak üzere, dış Türklere.

Türkiye'ye dönük, odağında daha çok Türkiye bulunan faaliyetlerini de yine iki kısma ayrılabilir. Bunların birincisi, doğrudan ülkenin iç politikasını ilgilendiren, komünizme karşı mücadele, ikincisi de Türkiye ye karşı içte ve dışta sempati uyandırmaya yönelik "Türkiyeperver" tavır.

İsa Bey'in komünizmle tanışması 1920'lerin ikinci yarısına dayanır. Milliyetçi Çin'in Özbekistan daki temsilciliğine Türkçe tercüman olarak tayin olduğunda gerek kendi yaşadıkları, gerek oradaki Türk aydınlarından edindiği intibalar ve gerekse de halkla temasları sonucu öğrendikleri, onu komünizmin dünya, özellikle Türk dünyası için çok olumsuz ve tahrip edici bir fikir olduğu kanaatine vardırı. Malumdur ki İsa Bey'in Batı Türkistan'da görev yaptığı yıllar, Stalin'in Milletler Politikasını bütün zalimliğiyle uygulamaya başladığı ve o zamana kadar Türklerin bir "Bütünlük" duygusu içinde ve iç içe geçmiş bir şekilde yaşadığı Batı Türkistan'da, çeşitli boylardan yeni milliyetler inşa etme eylemine giriştiği bir dönemdi. Bolşevik Ruslar iktidarını sağlamlaştırdıktan sonra gerçek niyetlerini ortaya koymaya başlamışlardı.

İsa Yusuf Alptekin burada görev yaptığı yıllar içerisinde çok isabetli bir ileri görüşlülükle, halkların eşitliği iddiasıyla ortaya çıkan komünizmin aslında

Çarlık dönemi Rus sömürgeciliğinin yeni bir çehreye bürünmesi olduğunu görmüş ve komünizmin dünyaya yayılmasının insanlık için büyük bir tehlike arzettiği kanaatine varmıştı. Bu anlamda, İsa Yusuf Alptekin'in faaliyetlerini ve politikalarını değerlendirirken, özellikle 1940'lı yıllarda cereyan eden Doğu Türkistan'daki gelişmelere ilişkin tavrı konusunda, bu noktanın göz önünde bulundurulması gerektiği kanaatindeyim. Yine İsa Bey'in Türkiye'ye geldikten sonra neden daha çok milliyetçi ve anti komünist çevrelerle birlikte hareket ettiğinin sebeplerinden olarak da bu hususu sayabiliriz.

İsa Yusuf Alptekin'in Türkiye'ye geldiği 1954'te ülke II.Dünya savaşında güçlü bir devlet olarak çıkan Sovyetler Birliği'nin tehdidi altına girmişti. Stalin neden hemen boğazlar ve Anadolu'nun doğusuyla ilgili taleplerde bulunmaya başlamıştı. Bunun yanında, daha da önemli olarak tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de ciddi bir komünizm sempatisi oluşmaya başlamıştı. Bunda iki savaş arası dönemde daha çok kendi iç sorunlarıyla uğraşan ve yeni siyasal rejimini sağlamlaştırmaya çalışan Sovyetlerin savaştan sonra, komünizmi dünya çapında yayma politikasını güçlü bir şekilde uygulamaya başlamasının ve bunun savaşın yıkıntı ve mağduriyetini yaşayan insanları cezbedecek sloganlar ve propagandalarla desteklenmesinin büyük etkisi olmuştur.

İsa Bey'in geldiği yıllarda aynı zamanda, Türkiye'de başka bir hareketlilik daha vardı. Bu ise, gerek yaklaşan ve gitgide artan komünizm tehlikesine karşı gerek başta Kıbrıs olmak üzere izlenen dış siyaset acziyeti karşısında, ülkenin her tarafından seslerini yükseltmeye başlayan gençlik.

İsa Bey'in Türkiye'ye geldiğinde karşılaştığı bu manzara karşısında hemen safına geçmiş ve anti-komünist cephede yer almıştır. Bu bağlamda gittiği her yerde komünizmin iç yüzünü anlatmış, Komünizmle Mücadele Dernekleri vasıtasıyla Türkiye'nin dört bir yanında komünizme karşı insanları uyarmaya çalışmıştır.

İsa Bey'in bu tavrı şöyle bir sonucun ortaya çıkmasında da önemli rollerden birini oynamıştır. O günlerden sonra artık Türkiye'de ben Türkistanlıyım diyen herkes, aksi örnekleri de olmasına rağmen, kategorik olarak anti-komünizm olarak tanımlamış ve Türkistanlılık komünizmin karşıtlığı ile eş anlamlı hale gelmiştir. İsa Yusuf Alptekin Türkiye'deki mücadelesinin Türkiye'ye bakan ikinci yüzü ise kelimenin tam anlamıyla bir Türkiyeperverliktir. İsa Bey'in bu sevgisi tüm Doğu Türkistanlılarda olduğu gibi henüz küçükken ortaya çıkmış, 1939'da görevli olarak Türkiye'ye geldiğinde ise iyice pekişmiştir. İsa Bey hatıralarında o günleri anlatırken Türkiye'de gördüğü yakınlığı ve buradaki Türklüğe ilişkin çalışmaların kendisini çok etkilediğinden bahseder. Ve Türk dünyasının kaderinin Türkiye'ye bağlı olduğu kanaatine vardığını söyler. İlginçtir ki, burada

İsa Yusuf Alptekin 'i en çok mutlu eden olaylardan birisi de Dışişleri Bakanı Şükrü Saraçoğlu'nun Çin Maslahatgüzarından "bu" diyerek bahsetmesidir. İsa Bey'e göre bu tavır çok önemlidir. Çünkü Doğu Türkistan'da bırakın Çinliye "bu" demeyi, Çinli yetkililerine adlarıyla hitab etmek bile yasaktı, ancak "darın" büyük adam denilebilirdi.

Yine o dönem Türkiye intibalarından söz ederken "Ağladım. Türkiye'nin mükemmelliğini ve büyüklüğünü gördükçe her zaman gözlerimden yaşlar geliyordu. İftihar ediyordum. Hiç olmazsa Türk olarak, (yani)bizden, kuvvetli bir devlet varmış diyordum"sözleriyle (s/375) Türkiye sevgisini anlatır.

İsa Yusuf Alptekin'in 1954'te Türkiye'ye yeniden gelişinden sonra bu sevgi daha da artarak sürmüştür. Türkiye İsa Bey'in gözünde "Aziz" bir ülke, bütün dış Türklerin "yegane istinatgahı"dır. Türkiye'nin güçlü ve müreffeh olması çok önemlidir. Türkiye'ye yönelen her tehdit, İsa Bey'e göre tüm Türklere yönelmiş sayılır. Örneğin Ermenilerin Türk Dışişleri mensuplarına yönelik saldırılarının yoğunlaşması üzerine yayınladığı bir bildiri de sarf ettiği şu sözler onun Türkiye sevdasını çarpıcı bir şekilde vurgulayan örneklerden birisidir.

"Dış Türk kardeşlerime sesleniyorum !

Ermeni katilleri protesto eden mitingler, yürüyüşler tertip etmeliyiz. Ermenileri destekleyen devletleri ve milletleri şiddetle tel'in etmeliyiz.

İslam dünyasına sesleniyorum!

Bir milyarı aşan nüfusu ile İslam alemi;diniyle, kitabıyla, Rasûlüyle bir bütündür. (Bu sebeple) Birimizin dostu hepimizin dostu, birimizin düşmanı hepimizin düşmanı olmalı idi... Fakat maalesef olmadı. Olamıyor. Birimizin düşmanı maalesef diğerimizin dostu oluyor. Ermeni caniler masum Müslüman Türk kardeşlerimizi katlederken, İslam dünyası sessiz kalıyor, sükut ediyor.

Orta Doğudaki Müslüman devletler ve milletler şunu bilmelidir ki, bugün Türkiye Cumhuriyeti, dünya hakimiyetini güden Rusya ile sizin aranızda yıkılmaz bir kale, aşılmaz bir settir. Evvel Allah Türkiye sayesinde hür ve müstakil yaşama imkanına sahip bulunuyorsunuz... Türkiye Cumhuriyetinin mevcudiyeti, sizinde mevcudiyetiniz ve bekanızın teminatı demektir.

Ermenileri destekleyen devletlere sesleniyorum.!

Şunu unutmayınız ki, esaret altında olsalar bile yüz milyon Türk, Türkiye'ye tek vücut gibi bağlıdır. Onun zararına olacak her hareket, bütün Türk dünyasını incitmiş olacak, ona yan bakanlar, yüz milyon dış Türk'ü yanında bulacaktır.

Bunların bütün dünya böyle bilmesinin istiyoruz."

Öte yandan İsa Bey, Doğu türkistan ve Dış Türkler konusundaki toplumda bir sempati ve ilginin doğabilmesi için de bütün gücüyle çaba sarf ediyordu.

Öncelikle şunu belirtmemiz gerekiyor ki İsa Yusuf Alptekin kendin yalnız Doğu Türkistan'a değil, Tüm Dış Türklerin temsilcisi ve sesi olarak görüyordu. Bu sebeple yaptığı her konuşmada sözü bir şekilde Doğu Türkistan'a ve buradan başta Batı Türkistan olmak üzere dış Türklere getiriyor ve onların meselelerini anlatıyordu.

Diper yandan, İsa Yusuf Alptekin'in bir dış Türk lideri ve yakın zamanında kurulmuş bir devletin yöneticisi sıfatıyla bir siyasi figür olarak belirmesi, kimi çevrelerde varolan; hayalibir tarihte kalmış Türk dünyası imajının ete kemiğe bürünmesini sağlamış ve Türk kamuoyunun büyük kısmının, olumlu yada olumsuz bir tavır da olsa, yaşayan ve varolan Türk dünyası vakiasına kabulüne yol açmıştır.

Yine İsa Bey'in mücadeleleri sonucu, Doğu Türkistanlılık kimliği Türkiye Türkleri arasında hiçbir meşruiyet krizine yol açmadan tanınır ve kabul edilir bir kimlik haline gelmiştir. Bu öyledir ki , daha yeni gelmiş Doğu Türkistanlı Türkiye'deki atmosferi gördükten sonra, sanki uzun zaman burada yaşamış insanlar kimi memleket meseleleri eleştiri ve yorum yapma hakkını kendinde görür ve bu durum hiçbir Türkiye Türkü nezdinde garip karşılanmaz.

Bu konularda daha söylenecek pek çok söz var ama zamanı da dikkate alarak, İsa Yusuf Alptekin 'in bu topraklar üzerinde nasıl bir iz bırakarak göçtüğü gözler önüne serilebilmek amacıyla ölümünden sonra hakkında yazılan yazılardan bazı alıntılar yaparak konuşmayı bitirmek istiyorum.

Ebulfeyz Elçibey: Türk dünyasının büyük fikir adamı, 20.Yüzyılın bağımsızlık mücahidi, Doğu Türkistan davasının yılmaz savunucusu, Türklük ve insanlık kahramanı.

Mehmet Rıza Bekin: Ömrünün 70 yılını vatanın istiklali, milletin hürriyeti uğruna her türlü güçlüklerle ve engellere rağmen yılmadan mücadele ederek geçirmiş merhum İsa Yusuf Alptekin, Doğu Türkistan davasının bayraktarı olmuştur. O , hayatı boyunca milletine bağımsız ve hür bir Doğu Türkistan fikrini telkin etti.

Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş: " Vatan sevgisinin imandan olduğu" na en bariz örnek verilmek istenirse İsa Yusuf Alptekin hayatını başka bir kimsenin zor bulunacağı kanaatindeyim.

Prof. Dr. Ayhan Songar: İsa Yusuf Alptekin, Allah (C.C.)'in kendisine lütfettiği 94 yıllık uzun bir ömrü Onun yolunda ve halkına hizmet ederek yaşadı. Herkesi sevdi ve herkes onu sevdi. Bir defa yüzünü görmek, eline öpmek hayat boyu İsa Yusuf Beyi gönlünden çıkarmamak demektir.

Polis Akademisi Başkanı Hasan Yücesan: Çin mezalimi altında inleyen Doğu Türkistan halkının ve tüm Türk dünyasının eşsiz kahramanı, övünç kaynağı, istiklal gazisi, insan hakları savunucusu, önder şahsiyet.

Ömer Öztürkmen: Efsane şahsiyeti, Müslüman Türk birliğine inancı ve bu uğurda hayatıyla yazdığı destan, İsa Yusuf Alptekin'e tarih yapımcılarına özgü bir canlı anıt ihtişamını kazandırmıştır. O yalnız Doğu Türkistan mücahidi değil, türkiyedeki milliyetçilik hareketinin de kilometre taşlarından biriydi.

Prof. Dr. Sultan Mahmut Kaşgarlı: Ben Türkiye'ye geldiğim 1982 yılından beri merhumun vefatına kadar bu büyük insanın Doğu Türkistan'ın istiklali için ne kadar fedakarane çalıştığına bizzat şahit oldum. Merhumun bu alicenap hasleti ile Türk aydınlarına canlı bir örnek olarak aramızdan ayrıldı.

Altan Deliorman: Tek başına bir hariciye.

Prof. Dr. Mim Kemal Öke: Türk dünyasının en "duayen" sefiri kebiriydi. O ... Türk Milletini Anadolu'nun dışından kendi dilini konuşanların olduğunu ondan öğrendi. Soydaşı, kandaşı, dindaşı için ağlamasını da.

Doç. Dr. Şükrü Karatepe: Türk ve İslam aleminin bağımsızlık mücadelesine damgasını vurarak Doğu Türkistan davasını dünya kamuoyuna duyuran İsa Yusuf Alptekin, hayatı boyunca inandığı değerler uğruna mücadele etmiş sayılı liderlerindedir.

İsmail Cengiz: Kendisini, kendisi ile birlikte ailesini tabiri caizse her şeyini; sömüren, yok edilmek istenen kardeşlerine adayan fedakar bir lider.

Kemal Çapraz: Hürriyet ve İstiklalin en ateşli savunucusu olan; Doğu Türkistan'ın kurutluşunu kendisine ulvi bir gaye edinen İsa Yusuf Alptekin, bir çok seyahatlerde bulunmuş, dünyada benzerine rastlanmayacak bir diplomasi mücadelesi vermiştir.

Ayhan Katırcıkara: Milli Türk Talebe Birliğini solun elinden alarak Rasim Cinisli ve İsmail Kahraman'ın yönetimlerine geçince, Dış Türkler Müdürlüğü'nün kurulmasına vesile oldu. MTTB'de Türk gençliğine Türk dünyasının tanınmasına yardım etti. Hepimiz için artık bir Doğu Türkistan davası vardı. Sonra İlhan Darendelioğlu ilke birlikte Türkiye'yi karış karış dolaştı. Türkiye Komünizmle Mücadele Derneklerinin davetlisi olarak adım atmadığı toprak kalmadı.

Sevinç Çokum: Bir büyük insanı daha yitirdik. Anayurdumuz Uluğ Türkistan'ın doğusundan gök renkli bayrak altında, o nazlı hilali, o sönmez yıldızı taşıyarak gelmiş bir alpereni... Bu ülkenin insanlarına ve dünya ya Çin zulmü altında inleyen toprağın sesinin duyurmuş bir destan kişisini... Şaşkın, tuhaf bir zamana davasını taşıyıp... bir ak çiçeği oradan yüreğiyle birlikte koparıp bataklık çağındaki insanlığa sunarak geldi ve gitti.

Çin'de İnsan Hakları İhlalleri

Özlem DALKIRAN
Birleşmiş Milletler
İnsan Hakları Komisyonu
Türkiye Temsilcisi

Hunan eyaletinin Chunhua köyündeki 30 yaşındaki bir tarım işçisi olan Zhou Jianxiong, 15 Mayıs 1998 'de işkencede öldü. 13 Mayıs'ta gözaltına alınan Zhou, karısını izin almadan hamile kaldığından şüphelenen köy doğum kontrol ofisi memurlarınca karısının nerde olduğunu itiraf etmesi için işkenceye tabi tutuldu. Onu başaşağı astılar, defalarca tahta sopalarla vurdular ve kırbaçladılar, izmaritle yaktılar, lehim demiri ile vücudunu dağladılar ve cinsel organlarını aldılar.

Bu korkunç ihlal olayı tek örnek değil. Her sene Çin'de bir çok insan işkenceden ölüyor. Diğerleri işkenceden kurtuluyor ama yaşadıkları fiziksel ve zihinsel travmanın uzun süreli etkilerinden muzdarip oluyor.

Çin'de tutuklu ve mahkumlara işkence ve kötü muamele yapılması yaygın ve sistematik bir uygulama. Bu tip ihlallerin, karakollardan, hapisaneler, gözaltı merkezleri, "emekle yoluyla yeniden eğitim" kampları, iç göçmenleri " gözetim ve iade merkezleri" ve uyuşturucu rehabilitasyon merkezlerine kadar birçok devlet kurumunda gerçekleştiği bildirilmektedir. İşkencenin "ev hapsi" ve yolsuzluk iddialarının soruşturulması sırasında görevlilerin "özel izolasyon" alınması gibi "gözaltı harici" kontrol önlemlerinin de ayrılmaz bir parçası olarak kullanıldığını bildirilmektedir.

Bu ihlalleri sadece kapalı kapılar ardında gerçekleştirmekle. Genellikle tüm halkın gözü önünde memurlar tarafından normal görevlerinin bir parçası olarak ve bazen de kasıtlı olarak halk önünde küçük düşürme ve diğerlerine uyarı olarak yapılmaktadır. Bu ihlaller, aile planlanması ve vergi toplama memurları da içeren ceza adalet sistemi dışındaki memurlar tarafından yapılmaktadır.

Çin yasaları işkence ve kötü muameleyi, yalnızca bazı özel durumlarda suç kapsamında cezalandırılmaktadır. Part-time, sözleşmeli veya destek güvenlik personeli gib resmi görevleri kapsamında suç işleyen birçok görevli, işkence suçu davalarından özellikle hariç tutuluyor. Uygulamada, yasa uyarınca suç işlediği için kovuşturulmaya tabi olanlar bile genellikle yargılanmamakta veya hafif cezalar almaktadır. Son yıllarda, memurlarla tartışmaya girmiş, onların yetkilerini sorgulamış veya haklarını korumaya kalkışmış bir çok insan da kurban olmuştur. Memurlar, vergi ve para cezası toplama sırasında işkenceye başvurmaktadır. Rüşvetçi memurların şantaj ve haraç almak için işkence uyguladıkları sıklıkla rapor

edilmektedir. Göçmen işçiler, özellikle genç bayanlar, kolay bir av ve sık sık işkence kurbanı olmaktadır.

İşkence raporları, belirli suçlara karşı periyodik olarak düzenlenen "yoğun darbe" kampanyaları sırasında polisler "hızlı sonuç" alınabilmesi için "her yola" başvurmasına açıkça yeşil ışık yakıldığı zamanlarda artış göstermektedir.

İşkence ve kötü muamele, yasaklanmış Falung Going tarikatına darbe vurulması gibi önemli siyasi kampanyalarda daha fazla yaygınlaşmaktadır. Kurbanlar ve onların ailelerinin sağladığı detaylı ifadeler in görevliler tarafından dikkate alındığı az sayıdaki olayda, çelişkili ifadeler ve görevi kötüye kullanmayı kesinlikle reddeden açıklamalarda bulundular. İddiaların derinlemesine incelendiğinin gösterebilecek çok az işaret var. Bu umursamazlık, ulusal öncelikli kampanyalar sırasında uygulana işkence ve kötü muamelenin resmi kabul gördüğü şeklinde yorumlanabilir. Bu durum , hükümetin işkenceyle mücadele konusundaki samimiyetinin sorgulanmasına neden olmaktadır. Her yurttaş işkenceden korunmayı hak eder ve bu ona sağlanmalıdır.

Sorgulama sırasında işkence, toplumsal davalar dahil olmak üzere tüm gözaltına alınanlara uygulanmaktadır. İşkence ve kötü muamele, ayrıca hapisanelerde ve mahpusların cezai veya "idari" cezalarını çektiği çalışma kamplarında yaygın bir uygulama. Genel cezalandırma politikasında hapislerin sık sık kötüye kullanılması sağlayan bir ortam hazırlamakta olan çalışmaya zorlama ve "suçu itiraf etme" merkezi rol sahibi. Adi suçlara ve "reforma direndikleri" kabul edilen siyasi mahkumlara özellikle sert muamele yapılmakta. Gardiyanlar disiplini saplama görevini genellikle seçilmiş bazı mahkumlara veyahut rutin olarak diğer mahkumları taciz etmekle görevli "koğuş ağaları" veriyorlar.

Son yıllarda Çin medyası işkence ve kötü muamele olaylarını ifşa edilmesinde giderek artan önemli bir rol oynamaya başladı. Bazı önemli gazeteler artık bir hikaye rapor etmek için idari soruşturmayı beklemiyor ve medya raporları takiben kurbanların ve onların ailelerinin yıllarca adalet için resmi engelleme ve ilgisizliklere karşı savaş açtığı davalar görünüyor. Polis gücünün kötüye kullanılması, vatandaşların korunma hakları ile ilgili yasal boşluklar ve belli alıkoyma korkuları üstüne tartışmalar giderek artmakta.

İŞKENCE NEDEN, KİMLER TARAFINDAN KİME KARŞI KULLANILYOR

1. "İTİRAF ELDE ETMEK İÇİN"

"itiraf elde etmek için işkence yapmak" 1958'den beri yasak ve 1979'dan beri bazı koşullar altında cezai bir suç.

247. madde itiraf elde etmek için işkence yapmayı, "adli memurlar"ın "sanık" veya "şüpheli" üzerinde işkence yaptığı suç olarak kabul ediliyor.

"Adli memur" ise şöyle tanımlıyor: " Soruşturma, yargılama, kara verme ve denetleme veya kontrol etme işlevlerini yerine getiren kişiler"

Ceza bir gözaltı merkezinde 1-6 ay hapis cezasından 3 yıl hapse kadar artabiliyor. İşkence yaralanma, sakatlama veya ölümcül yaralar alıyor yada ölüyorlar.

Ama buna rağmen bu uygulama çok yaygın.

Çin'de itiraf elde etmek için işkence yapma vakalarının büyük bir oranı gözaltına alınmalarının ilk 24 saatinde ya ölümcül yaralar alıyor yada ölüyor.

Ve ne yazık ki vakalar ya hiç soruşturulmuyor yada soruşturulsa bile ya çok hafif ceza alıyorlar yada cezaları tecil ediliyor. Savcı olayı soruşturmak istese bile polis veya diğer görevliler tarafından engellenebiliyor.

Çin medyası son yıllarda bu tip olayların üzerine çok gidiyor ve özellikle işkenceyle alınan itiraflara dayanılarak verilen hükümler nedeniyle insanların öldürülmesinin üzerinde duruyor.

Buna bir örnek Sincan Uygur Özerk Bölgesinde Zülfikar Mehmet'in vakası. "Bölücü" eylemlere karıştığı iddiasıyla tutuklanan Mehmet, mahkemeye itirafının işkence altında alındığının söyleyerek suçlamaları reddetmesine ve mahkemeye tırnaksız parmakları da dahil, işkence izlerini göstermesine rağmen Temmuz 99'da ölüme mahkum edildi. İddialara yönelik hiçbir soruşturma yapılamadı ve bilindiği kadarıyla 14 Haziran 2000 'de infaz edildi. Ailesi kendisinin tutuklandığı Nisan 98'den beri görüşmemişti ve infazı gerçekleştirildikten sonra öğrendi.

2. YOĞUN DARBE VE HUZUR OPERASYONLARI

Düzenli olarak yapılan suç önleyici "yoğun darbe" kampanyaları sırasında polis, belli suçların sonlandırıldığı somut sonuçlarının görülmesi için "mümkün olan her yöntemi" kullanmaya teşvik ediyor. Buda işkence kullanımı ve şiddetin artmasına yol açıyor. Örneğin, araba hırsızlığına karşı yürütülen bu tip operasyonlarda bu suçla bağlantılı olduğu düşünülen kişilerin polis tarafından öldürüldüğü bildirildi.

Pornografi, uyuşturucu ve kumar karşı düzenlenen periyodik kampanyalarda aşırı güç kullanan polisler, üstlerinden aldıkları emirleri uyguladıklarını ve üstleri bu operasyonları çıkar elde etmek için bir fırsat olarak gördükleri ifade ediyor.

Son yıllarda Falung Gong tarikatına yönelik operasyonlarda işkence ve kötü muamele çok belirgin olarak izleniyor. Diğer normal polis operasyonlarında, gözaltında ölüm vakaları soruşturabilip yargıya

götürülse de Falung Gong olaylarından hiçbiri soruşturmadı. Ocak 2001'e kadar edinilen verilere göre en az 120 Falung Gong müridi (62'si kadın) Temmuz 99'dan bu yana öldü. Bunların tamamı ya polis gözetimindeyken yada serbest bırakılmalarından kısa bir süre sonra öldüler.

3. PART-TİME "SAVUNMA" VE "GÜVENLİK" POLİS TİMLERİNİN YAPTIĞI İŞKENCE

Normal polis kuvvetlerinin yanı sıra idari polis, hakimler, mahkeme katipleri ve polisleri , köy veya parti liderleri, Ortak savunma tim ve çok sayıda güvenlik görevlisi gibi ikincil, sözleşmeli veya part-time personelin de işkence vakalarının suçluları oldukları bildirilmiştir.

4. VERGİ, PARA CEZALARI VE BORÇ TOPLAMADA İŞKENCE

5. FAHİŞE VEYA MÜŞTERİ ZANLILARINA İŞKENCE

Bir çok kadın, fahişlik yaptıkları zannıyla yakalanarak polis tarafında işkence, tecavüz, cinsel taciz ve aşağılanmaya maruz kalıyor. Polisin anında para cezası kesme veya fahişe ve müşteri zanlılarını "gözetim ve eğitim" kamplarına gönderebilme yetkisi var. Polis, bu kadınları müşteri listesinin elde etmek için gözaltına almayı yeğliyor çünkü müşterilere şantaj yapıyorlar. "Müşteri" masum olduklarını iddia ettiklerinde veya parayı ödemediklerinde işkence görebiliyor. Bu işkence Çin'in dört bir yanında bir çok polis karakolu için temel gelir kaynağı haline gelmiş durumda.

6. "SERSERLER/EVSİZLER" E İŞKENCE

Her yıl aralarında çocuk ve akıl hastalarının da bulunduğu milyonlarca kişi "Gözaltı ve Geri gönderme sistemi nedeniyle kayıtlı oldukları bölgeye iade edilmek üzere gözaltına alınıyor. Polis ve İç İşler tarafından yönetilen bu sistem, adli ve cezai bir önlem olmaktan çok bir refah aracı olarak kullanılıyor. Bu tutuklular çokırı kalabalık ve sağlıksız koşullarda tutuluyor. Yetersiz gıda verilerek saatlerce çalıştırılabilirler. Gardiyanlar, koğuş ağaları ve diğer tutuklular tarafından dayak ve diğer işkence yöntemlerine maruz kalma şansı çok yüksek. Sistem kötüye kullanılarak, ancak çok yüksek nakit ödeme yaparak serbest bırakılıyor.

7. DOĞUM KONTROL POLİTİKASINDA İŞKENCE

Af Örgütü uzun süredir bu konuyu mercek altında tutarak izlemektedir. Ne yazık ki aile planlaması politikasının uygulanmasında işkence ve kötü muameleyi de içeren çok sayıda hak ihlali yapıldığını görüyoruz. Mayıs 2000'de BM İşkenceye Karşı Komiteye Çinli diplomatların konuyla ilgili yaptığı açıklama şöyle: "Çin her zaman insanların gönüllü katkısını devletin rehberliğiyle birleştirme ilkesine benimsemiştir ve her türlü zorlayıcı emre, baskıcı ölçüye karşı çıkmaktadır.

Ancak, şu doğrudur ki taşradaki aile planlama yetkililerinden bazıları basit ve kaba yaklaşım benimsemiştir... aile planlama yetkilisi tarafından

gösterilecek olan herhangi bir kaba yaklaşımın tespit edildiği an kesinlikle kontrol edilecek ve düzeltilecektir."

Çin'de gelen çok sayıda bilgi göstermektedir ki yıllık doğum kotaları politikanın önemli bir parçasını oluşturuyor. Ve katı cezalar ve ödüllere destekleniyor. Bazı istisnalar olmasına rağmen, plan dışı hamilelik halen ağır para veya işten çıkarmalarla cezalandırılıyor. Kotayı tutturamayan görevlilerin rütbesi indiriliyor, para cezası ve işten çıkarılma cezalarına çarptırılıyor. Üstlerindeki bu baskı nedeniyle ve halkın bu uygulamaya itirazından dolayı yetkililer şiddet ve kötü muamele yöntemleri uyguluyor. Aşırı şiddet kullanılan yetkililer ise yalnızca tecil edilmiş cezalar alıyorlar.

8. ZİHİNSEL HASTALIKLARI OLANLARA İŞKENCE VE PSİKIYATRİ HASTANELERİNİN KÖTÜ KULLANIMI

Akil hastalarının ceza kurumlarında tutulması yasalarla yasaklanmasına rağmen, bu uygulamanın olduğu eski mahkumlarca ifade edilmiştir. Bu tip mahkumların koğuş ağaları ve diğer mahkumlar saldırılarına ve alaylarına karşı en savunmasız gruptur. Bu kişilere kötü muamele yapıldığına dair çok sayıda bilgi gelmektedir.

Öte yandan Çin'de de diğer bir çok ülke gibi akıl hastaları için gereken kurumlar ve koruyucu önlemler azken, ülkenin psikiyatri hastaneleri farklı amaçlarla kullanılmaktadır. Siyasi muhalifleri sindirmek ve susturmak için, tıbbi gerekçelerle bu hastanelere yatırılıyorlar. Ve burada zorla ilaç veriliyor.

9. CEZA VE İDARİ GÖZALTI UYGULAMASINDA "EĞİTİM" VE CEZA AMAÇLI İŞKENCE

Çin'de işkenceye karşı komiteye sunduğu son raporda yalnızca ceza adalet sistemi içindeki gözaltı yer almaktadır. Çok daha fazla sayıda yurttaş devlet tarafından, geniş kapsamlı idari gözaltı biçimleri aracılığı ile, özgürlüklerden mahrum edilmektedir. Bu yöntemler polis ve diğer hükümet birimlerinin kişileri kendi kendi yetkileri dahilinde gerekçesiz, yargılamaksızın veya herhangi bir yargısal inceleme yapmaksızın, gözaltında tutma yetkisi vermektedir ve bu yetki varolan izleyici organların inceleme yapmaksızın kullanılmaktadır. İdari gözaltı biçimleri arasında emek yoluyla yeniden eğitim (laodong jiaoyang), Gözaltı ve Eğitim (shorurong jiaoyu), Gözaltı ve Geri Gönderme (shourong qionsong), İstek Dışı uyuşturucu Rehabilitasyonu (qianzhi jiedu), İdari Gözaltı (xingzheng juliu) ve İş Çalışma Okulları (gongdu xuexiao) bulunmaktadır. Yenilenmiş Ceza Usulleri Kanunundaki kriminal zanlılar ve sanıklarla ilgili kısıtlı güvenlik önlemleri idari gözaltına alınmış kişiler için geçerli değildir. UAÖ'nün izlediği tanıklık ve raporlar, bu kişilerin devlet görevlilerinin kendileri veya kışkırtmaları sonucu, işkence ve kötü muameleyle çok açık olduğunu göstermektedir. Mayıs 2000'de, işkenceye Karşı Komite Çin hükümetine "ilgili uluslar arası standartlara uygun davranılarak, her tür idari gözaltını" kaldırılması yönünde tavsiyede bulunmuştur.

Çin ceza politikasının odağını zorla çalıştırma ve "suçun kabullenilmesi" oluşturuyor. Bu da eğitim

kamplarında "reforma direnen" mahkumlara yönelik vahşi uygulamalar yapılamasıyla sonuçlanıyor.

Sincan'ın Mush ilindeki emek yoluyla yeniden eğitim kampında 1998 yılında yaklaşık 380 Uygur siyasi mahkum olduğunu ve bunların günde 10 saat çalıştırıldığı belirtildi. Mahkumlar görevleri tamamlamadığı, konuştuğu, şarkı söylediği, abdest için gizlice su aldığı veya gardiyanlara cevap verdiği için vahşice cezalandırılıyor. Elektrik coplarıyla dövme, ellere basma, "uçan tayyare" pozisyonunda durdurma, demire bağlayarak ve başaşağı asılarak dövme gibi yöntemler uygulanıyor. Bir tanık şöyle demiştir: "bir çok kez polis memurları mahkûmün anüsüne elektrikli cop sokarken kendi aralarında gülüşmekteydi. Birçok mahkumun işkence sonucu dişleri, kolları kırık, kulakları kanıyor, mikrop kapıyor ve testisleri artık işe yaramıyor."

Bu kampların yalnız gardiyanlar değil koğuş ağaları ve gardiyanların görevlendirdiği diğer mahkumlar da bu kötü muamele uygulamalarına katılıyor.

TAVSİYELER

1. Her tür işkenceyi hiçbir biçimde hoş görmeyeceğini ifade etmelidir.

2. Ceza Yasası, Ceza Usulleri yasası ve yargı politikaları, işkence sözleşmesinin ceza tanımlarına uygun olarak düzenlemelidir.

3. Yargılama yalnızca işkencede yaralama ve öldürmeyle sınırlı kalmamalıdır.

4. Resmi görevli olan herkes işkence veya işkenceye teşebbüsten dolayı yargılanabilmelidir.

5. İşkence altında alınmış ifadeler kesinlikle ceza veya idari tüm yargılama usullerinde göz ardı edilmelidir.

6. İşkence iddiaları, kanıt tahrifatı ve gizleme, otopsi engelleme iddiaları soruşturulmalıdır.

7. Keyfi veya tecrit gözaltı sona erdirilmelidir.

8. Tutukluların aile ve avukatlarıyla görüşmesine izin vermelidir.

9. Gözaltı ve Cezaevi şartlarının düzenlenmesi ve iyileştirilmesi gerekmektedir. Mahkumların bakım, disiplin ve cezalandırılmaları uluslar arası standartlara uygun olmalıdır.

10. Tüm tutuklu ve mahkumları tıbbi bakım ve tedaviye ulaşmaları sağlanmalıdır.

11. Şikayet ve soruşturmaların etkin olması kurumsallaştırmalıdır. Tutuklu yakınları, tanıklar ve tutukluların basık veya misillemeye karşı korunmaları gerekir.

12. Tazminat ve işkence mağdurlarının rehabilitasyonu için sistemler kurulmalı ve güçlendirilmelidir.

13. İnsan hakları ihlallerinin raporlanması ile ilgili kısıtlamalar kaldırılmalı, bu bilgilendirmeyi yapan inmsan hakları savunucuları, medya ve diğerleri üzerindeki baskılar ve sindirme operasyonları sona erdirilmelidir.

14. Kanun adamları, gözaltı merkezleri ve cezaevi gardiyanlarının yanı sıra, işkenecenin sona ermesi için etkili olabilecek doktor, psikiyatrisi, hukuk ve sosyal kurumların eğitimine öncelik verilmelidir.

Çin Uygurları Rahat Bırakmalı

Çin, Doğu Türkistan'daki sorunun Taliban bağlantılı terör ve Müslüman kökten dinciler olduğunu öne sürüyor. Bu doğru değil.

PHILIP BOWRING (Herald Tribune)

Çin, Doğu Türkistan'daki Uygur milliyetçiliğini Taliban ve Kaide ile aynı kefeye koyuyor. Ancak Çin'in kendisine yönelik olduğunu öne sürdüğü bu "İslami tehdide" bu şekilde vurgu yapması günün birinde ters tepebilir.

Pekin'in tavrı, dikkatleri bu güne kadar dış dünyanın gözünden kaçan bir davaya çeviriyor. Bu tavır aynı zamanda Pekin'in Doğu Türkistan sorununun, Halk Cumhuriyeti sınırları içinde kalan ve Çinli olmayan Orta Asyalı halkların siyasi isteklerini zalim bir baskıyla sindirmekten başka bir yolla çözemediğini ortaya koyuyor. Çin'in bölgeye dair tarihi hak iddiası, idari bir rızanın varlığına değil, dönem, dönem süren işgallere dayanıyor.

Uygurlar, Doğu Türkistan'ın en geniş Türk kökenli topluluğu. Tıpkı bölgenin diğer han olmayan grupları gibi Müslümandır.

Mao Zedung, Han Çinlilerin kitleler halinde göçünü emredene kadar Türk kökenli gruplar bölge nüfusunun %80'inden fazlasını oluşturuyordu. Geline nokta, Hanlar artık nüfusun yaklaşık yarısını oluşturmakla birlikte daha kentli ve zengin olan kesim. En önemlisi olan iktidar çarkı ellerinde.

Hanlar ve Han olmayanlar arasındaki toplumsal bölünme geniş ve açıkça görülebilir halde. Merkezi denetim de her şeyi sarmalayacak kadar sıkı. Son yıllarda Uygurlu milliyetçilerin Çin devletine karşı münferit bazı saldırıları oldu. Çin Devlet Başkanı Jiang Zemin şimdi bunları Doğu Türkistan'daki sorunun Taliban bağlantılı terör ve Kökten dinciler olduğunu öne sürmek için kullanıyor.

Bu iddia, Kaidenin küresel bağlantıları hakkında delil arayan pek çok kişi tarafından doğru sayıldı yada Çin "teröre karşı savaşa" destek verdiği sürece doğruluk derecesi görmezden gelindi. Ancak gerçekte bir bağlantıyı ortaya seren tek kanıt birkaç Uygur'un Taliban güçlerinin en alt kademelerinde savaşırken yakalanması. Onlarında komşu orta Asya Cumhuriyetlerindeki Uygur azınlıktan olup olmadıkları belli değil. Ayrıca Taliban hiçbir zaman Afganistan'ın Çin sınırındaki bölgelerine

hükmedemedi. Fanatik İslam orta Asya'nın bazı bölgelerinde sorun olabilir, ancak Çin Halk Cumhuriyetinin kurulmasından da öncesine uzanan bir olgu olan ve dinin sadece kısıtlı bir bölüm oluşturduğu dil, vatan ve tarih kavramları üzerinde yükselen Uygur milliyetçiliğinin de asla belirleyici bir etken olmadı.

Çin aslında geniş maden ve enerji yataklarına sahip bu stratejik bölgedeki ayrılıkçı eğimlilerden çekiniyor.

Milliyetçiler üzerindeki baskının derecesi Tibet'tekini geri bırakacak düzeyde. Terörle bağlantılarını gösteren bir kanıt olmadan düzinelerce milliyetçi infaz edildi. Çin'in resmi açıklamalarına göre 11 Eylül'den sonra 7 infaz gerçekleştirildi. Fakat bu rakam gerçek sayının çok altında da olabilir. Dini vecibelere yönelik baskıda artıyor. Gençlerin Camiye gitmeleri engellenirken, ramazanda oruç tutmak yasaklandı. Dalay Lama'lı Tibet'in aksine Uygurların, acılarını dünyaya yansıtacak önemli bir sürgün şahsiyeti yada Hollywood yıldızları yok. İlimli olsalar dahi Müslüman olmaları, Hristiyan batının gözünde onları şüpheli konumuna sokuyor. Ancak Uygurlar henüz kaybetmedi; onlar, komşuların Kazakların Rus/Sovyet imparatorluğu içinde eridiği konumda değil. Çin Doğu Türkistan'ın kaynaklarını sömürüyor ve onları doğuya hortumluyor olabilir ama Hanları, çetin iklimli, kötü ekonomili bu uzak bölgede kalmaya ikna etmek daha zor.

Öte yandan büyük ölçüde kırsalda bulunan Uygurlar hızla çoğalıyor; hem de su tarım kaynaklarını yetersiz bırakacak hızda. Orta Asyalı komşuları şimdilik Çin'in öfkesinden çekindikleri ve Rusya ile karmaşık ilişkilerine odaklandıkları için Uygur milliyetçilerine (Yada doğu Türkistan'daki Bir milyon nüfuslu Kazak azınlığa) sığınma sağlamaktan kaçınıyor. Ama bu değişebilir.

Tıpkı Uygurların İslam anlayışının değişebileceği gibi. Pekin'in Doğu Türkistan'da hem milliyetçiliği bastırması hemde dini ibadetleri engellemesi Uygur milliyetçileri, kendilerine açık destek verecek tek kesim olan Kökten Dinci Müslümanların kucağına sürükleyebilir.

Çin rejimi Doğu Türkistan'da Din'e uyguladığı baskıyı dahada artırdı

Doğu Türkistan Enformasyon Merkezi / East Turkistan Information Centre (ETIC)

Çin polisi 8 Aralıkta genç Din adamı Abdurrauf Abdulahad dini bilgiler verdiği için „Hotende" gözaltına aldı ayrıca onunla beraber sekiz kız çocuğuda gözaltına aldı. Gözhapsine alınan kız çocukların isimleri (Risalet Tursun, Aynur Ahmet, Nurıman Abdurrahim olarak sıralanmaktadır. Sayın Abdurrauf ünlü din adamı „Abdulahad mahdumun" oğludur ve 39 yaşındadır. Bu ünlü din adamı uzun zamandan beri Çin polisi tarafından yakın takipteydi. Edindiğimiz bilgilere göre bu mücahid din adamı bundan öncede birkaç kez hapse atılmıştır.

Öte yandan yine Hotende çocuklara dinini öğretmekte olan genç bayan „Muhabet Han" göz altına alınmış ve onunla beraber kız çocuklarıda göz altına alınmıştır.

Bunların isimleride şöyledir „Nurnisa, Hatice, Ayşemgül" dır. Bu çocukların yaşları 13 ila 21 arasındadır. Bayramda sözüm ona çıkması muhtemel olaylara karşı kukla Diyanet işleri başkanlığı bir takım tedbirler almıştır. Çin hükümetinin baskısıyla Ramazan bayramı 17 Aralık Pazartesi olarak kararlaştırılmıştır. Halbuki bayram bütün islam dünyasında 16 aralık Pazar günü olarak kutlanmıştır. Çinli yetkililer bütün camilerin imam hatiplerine talimat vererek 16 aralık Pazar günü bayram namazı kılanların şiddetle cezalandırılacağına tehdidinde bulunmuş ve bayram için özel önlemler almışlardır.

Bu önlemler bayram yalnız bir gün olacaktır. Bayram

namazı Pazartesi günü saat 08 den 09 kadar kılınacaktır. İmam hatipler namazdan sonra yetkililere rapor vereceklerdir. Her camiye Diyanetten 3 kişi görevlendirilerek bunlar cemaati gözetleyecek 18 yaşından küçük olanları ve kamu çalışanlarından bayram namazı kılmaya gelenleri camiye sokmayacaklardır. Hotenin „Tavakkul" Kasabasında camiye gelen üç kişi 18 yaşından küçük olanları camiden dışarı çıkarmış ve cemaatin tepki göstermesine rağmen cami imamı cemaate engel olmaya çalışmıştır. Bu gibi olaylar başka yerlerde de cerayan etmiştir. Bilindiği gibi Ramazan ayının başlamasıyla Çin yetkilileri Uygur müslümanlara karşı çok sert tedbirler almıştır. Öğrencilere oruç tutmaları yasaklanmış olrnakla beraber bayanların başörtülerinde yasaklanmıştır.

Ramazana iki gün kala bir çok uygur genci tutuklanmış bir kaçıda idam edilmiştir. Pekin rejmi camilerin imam hatiplerini ve bazı din bilginlerini geçen ay özel toplantıya çağırarak onlara ABD nin Afganistanda teröre karşı başlattığı savaş hakkında bilgi vermiştir. Pekin ramazandan bir kaç gün önce Doğu Türkistana 15 kişilik özel bir ekip göndererek hükümetin talimatlarının uygulanıp uygulanmadığını tesbit etmeye çalışmıştır. Çin rejmi 11 Eylül olaylarından sonra Doğu Türkistanlılara karşı bunu bahane ederek baskısını şiddetlendirmiş adeta Uygur Türklerini yok etmek için bir fırsat telakki etmiştir.

Çin'de mutlu infazlar

(BBC - AFP / Radikal Gazetesi)

Vatandaşlarına bol keseden idam cezası dağıtan Çin, 2001'deki furyayı bir haftada 40 kişiyi öldürerek tamamladı. Pekin, yeni yılının başlayacağı Şubat dek adeta insan "öğütecek".

02.01.2002

PEKİN- Dünyanın en kalabalık ve vatandaşlarına en çok idam cezası dağıtan ülkesi olan, Çin, yeni yılı adeti olduğu üzere idam dalgasıyla girdi. 2001'deki idam furiasını tamamlamak için son haftada 40 mahkumu birden öldüren Pekin yönetimi, ayrıca Çin takvimine göre şubatta başlayacak yeni yıla değin idam çarklarını hızlı döndürecek.

Çin'de yıllardır yetkililer ve cellatların yeni yıl öncesi infazları tamamlamak için acele ettiği biliniyor. Ancak geçen hafta 40 kişinin idam edilmesi, Çin standartlarında bile geçmiş yılları gölgede bırakacak derecede yüksek bir sayı. Ayrıca Çin cellatlar ay takvimine göre yılbaşının olacağı Şubat ayında da yine mesai yapmak zorunda kalacak.

SUÇUN HAFİFİ AĞIRI YOK

Geçen hafta infaz edilenlerin suçları geniş bir yelpazeye yayılıyor. Cüzdaniyi vermeyi reddeden bir öğrenciyi bıçaklayarak öldüren iki kişi ile cinayet ve hırsızlığa imza atan bir çetenin sekiz üyesi, geleneksel şekilde kafasının arkasına kurşun sıkarak idam edildi.

Pekin, daha hafif suçlar işleyen vatandaşlarını da öldürmekte sakınca görmedi. Yasa dışı şekilde protestan kilisesi kuran iki kişi ile zimmetine 300 bin dolar geçiren

bir hükümet yetkilisinin de payına idam düştü. Çin de 12 bin dolardan fazla rüşvet alıp da yakalananının sonu idam oluyor.

UYGURLAR "GÖZDE İDAMLIK"

Pekin'in bir diğer gözdesi Doğu Türkistan'da hızlandırılmış idamlardan nasibini aldı. Türkçe konuşan ve Müslüman olan Uygurların yaşadığı Doğu Türkistan'da önceki gün 11 kişi cinayet ve soygun gibi adi suçlardan ölüm cezasına çarptırıldı. 2001'de onlarca Uygur'u idam eden, onlarcasını ölüm hücresinde bekleten Pekin'in Doğu Türkistan'daki idam kampanyası ile kesin bir rakam yok.

Pekin, son "büyük atak" olmadan da infaz rekoru kırıyordu. 2001'de resmi rakamlara göre 2000'den fazla insan idam edilirken, bu rakamın aslında 5000'i bulunduğu söyleniyor.

Çin tek başına dünyanın geri kalanından fazla idama imza atıyor. İnsan hakları örgütlerinin kıyım işlendiği eleştirileri karşısında, Pekin yöntem değiştirmekle yetindi. Artık idam cezalarının kafaya kurşunla değil zehirli iğneyle yapılması kararı alındı. İnsan hakları savunucuları zehirli iğnenin daha ucuza geldiği ve organ ticareti için mahkumların organlarının çıkarılmasını kolaylaştırdığı kanısında.

Yazan: Mehmet Emin BUĞRA
Çeviri: Gökbayrak

GÖKTÜRK DEVLETİ'NİN SİYASİ VE TOPLUMSAL DURUMU VE KÜLTÜREL ESERLERİ

Hükümetin büyük memurları Boyrok veya Beğ unvanıyla tanınırdı. Kağanın handanından olmayıp da yurt içinde fevkalade potansiyel (yüz-abroy) sahibi olanlara İlhan unvanı veriliirdi. (Bu unvan doğu türkistan gibi çok hanlık olan bir devlette fevkalade söz sahibi olanlara mahsus olup, rütbe itibariyle kağandan hemen sonra yer alırdı.) İlhandan sonra Bağadırhan, Turhan, Hancur (Kabile Beği) rütbeleri gelirdi. Bati Göktürk devletinde hükümette katip (sekreter) ve muhasebe görevlilerine Damgacı denilirdi. Yukarıdaki malumatlardan Göktürk devletinde mükemmel bir idari teşkilatı olduğu açıkça görülmektedir.

ÖRF-ADET VE AHLAK

Göktürk devleti yani şimdiki Moğolistan ve Altay bölgesinde halkın bir kısmı göçebelik şeklinde yaşarlardı. Geçim hayvancılık ve avcılıktan sağlanırdı. Deriden yapılmış çadırlarda oturur ve zaman zaman bir yayladan öbür yaylaya göç yaparlardı. Bir kısmı şehir ve kentlerde yaşarlardı. Onlar zanaat ve bahçe işleriyle uğraşırlardı ve yaz gelince yaylalara giderlerdi.

Göktürk devride Moğolistan ve Altaylarda hiç şehir yoktu gibi rivayetler çok gariptir. Çünkü Orhun, selenga, onon, krolin, yama (yeni) ve İrtiş deryaları boyunca yüzlerce küçük ve büyük şehirler vardı ve oldukça kalabalıktı. Bunların harabeleri şu an ortaya çıkmıştır.

Şehir halkı ticaret ve sanayi ile uğraşırlardı, kervan işleriyle uğraşanlar da hayli çoktu. Çiftlik yerleri ve bağları sulamak için dere ve ırmak inşaatında oldukça usta idiler. O zamanlarda Türklerin elbiseleri Çinlilerininki ile aynı idi. Ama Çinlilerin tersine elbiselerin önü sağdan sola sarılırdı. Saçlarını hiç kestirmeyip uzun bırakırlardı. Ata binme ve silah kullanmada çok ileri gitmişlerdi. Keskin kılıçları ve hayvan boynuzlarından yapılmış yayları vardı, hatta atılınca düdüğü gibi ses çıkaran okları bile vardı. Altın ve gümüş ile döşenmiş zerre-boncukları vardı ve arpa çekirdeği içerirlerdi. Göktürkler gayet cesaretli ve savaşçı olmakla beraber gayet insaniyetçi ve hakkaniyetçi idiler. Mesela o zamandaki Asur ve Keldan ve başka milletlerin zafer abidelerinde zikri geçen katliam ve vahşilerce tahribatlardan hoşlanma Türk zafer abidelerinde asla yoktu. O zaman kendini eşsiz kültürlü sayan Çin devletinin ister kendi yurtlarında ister Türk yurtlarında yaptığı katliam, tahribat ve müthiş terör gibi olaylar onların tarihinde dop-doludur.

SANAYİ

Göktürkler devlet kurmadan önce demir çıkarmak ve demirden çeşitli cihazlar ve silahlar yapmakta çok usta idiler. Çin tarihine göre daha sonra Göktürlere tabi olan Cocan tatar kağanları onların bu sanayilerinden çok istifade etmişlerdi. Göktürk devleti kurulduktan sonra bu sanayi daha da gelişti. O devirde Moğolistan ve Altay halkı altın, gümüş ve her çeşit maden ürünlerinden çeşitli şeyler yapıp başka milletlere satmaya başlamışlardı. O zamandaki Türk sanayi hususunda 669 senesinde Rum imparatoru Costinyan*'nın yanından batı yabgusu İstmi Han'a misafir olarak gelen Zimark'in görmüş oldukları yeterli kanıttır. Zimark şöyle diyor: Türk yurdunda altından yapılmış nesnelere sanatı ve nazikliği Rum devletinde yapılanlardan hiç farklı değildir. İstmi Han'ın sarayında gördüğüm altından yapılmış nesnelere çokluğuna şaşakaldım. Beni İstmi han merasimle kendi makamında kabul etti. Kabul odası tamamıyla ipek zilçeler ve ipek köpeler (yer minderi) ve ipek perdelerle döşenmişti. İstmi han bu döşenmiş odada altın taht üzerinde oturup beni kabul etti. Bu odaların döşenmesi ve haşemeti Bizans imparatorluğundan hiç de geri kalmış değildi. Birkaç odaların duvarlarında acayip görkem yüksek sanat mahsulü denebilecek oyma resimler çizilmişti. Bu odaların direği altınla kaplatılmış, dört tane altın tavsan üzerine gayet haşemetlik altın tahtlar koyulmuştu. Odalardaki altın tabakalar değer biçilmez eşyaları ve altın gümüşten işlenen hayvan heykellerini hayranlıkla tamaşa kıldım. Türklerin maden mahsullerinden çeşitli cihaz ve silahlar yaptığını bir çok yerlerde gördüm'.

TİCARET

Göktürk devleti zamanında Türkler ticaret işlerinde çok ileri gitmişlerdi. Bizans, İran, Hindistan'ın Çin ile olan ticareti Göktürk zamanında dünyanın en mühim tüccarları olan DOĞU TÜRKİSTAN ve Batı Türkistan halkının elinde idi. Özellikle Çin'in ipek ve ipek örmeleri sadece Türkistanlı tüccarlar tarafından kara kervan yoluyla Rum, İran, Hindistan'a götürülüp satılırdı. O yurtların ticaret mallarını Türkistan ve Çin'e getirirlerdi. O zamanki Türk tüccarlarının vasıtasıyla yukarıda zikri geçen memleketler arasındaki mal ve medeniyet alış-verişinin örnek eserleri zamanımızda işbu memleketlerin müzelerinde mevcuttur. Cümleden Japonya'nın kedimi Har Yo Yi müzesinde İran'ın Sasani devride Japonya'ya getirilen bir çok tabaklar bulunmaktadır.

IHH, burada yaşanan olayları rapor haline getirdi...

D. Türkistan'da Çin terörü

SEMHİ YALÇIN / İSTANBUL
IHH, Doğu Türkistan'da yaşanan Çin zulmünü inceleyip ve yaşanan baskıları rapor haline getirdi.

"Din, inanç ve ibadet hürriyetine, hatta vaez verme, camide katabelik grup halinde ibadet etme, uzun dua okunma ve kutsal kitapları bazı ayetlerin okunmaması gibi kısıtlamalar getirilmiştir. Müslümanların, işçilerin ibadet yerlerine girmeleri ve ibadet yaptıkları yasaklanmıştır; ibadet yaptıkları tespit edilene kadar istenilene kadar ibadet etme hürriyeti para cezasına çarptırılmıştır. Kadınların, kızların dini ibadet yaptıklarına, 18 yaşından küçüklerin dini kurs ve eğitim almalarına ve ibadet yaptıklarına yasak getirilmiştir; isteyen özel şahısların din okul veya kurs açmaları men edilmiştir; öğrencilerin dini kurs ve okullarda okumaları yasaklanmıştır, hatta eğitim alırken veya ibadet yaptıkları tespit edilinceye kadar cezalandırılacak ve bunlarla da kalmayarak yitirilecekleri okul müdürlüğü, sınıf sorumlusu ile anne ve babası hakkında aidi soruşturma açılacağı ifade edilmiştir."

Rapora göre: Çin, Doğu Türkistan'daki tutuklanılan ABD'deki öğrencilerin referans göstererek arıyor.

1997 yılından bu yana sadece Hoten bölgesinde bir 216 camii zorla kapatılmıştır ve devlet dairelerine dönüştürülmüştür. Aynı camii sayısı 939'dur. Camilerde komünist propaganda yapmayı kabul etmeyen din adamları tutuklanmıştır veya görevlerine son verilmiştir. 2000 yılındaki Ramazan ayı boyunca dini baskılar devam etmiştir. Oruç tutulmaması, iftarlık yiyecek satan dükkanların kapatılması, cami ve meşitlerde yer alan megalanların kaldırılması, sahur ve iftar vakitlerinde halk arasında dolmuşların sivil ajanlarla kiplerini oruç tuttuğunu tespit edilmesi gibi uygulamaları Müslümanlar ibadetlerinden uzak tutulmaya çalışılmıştır" denildi.

Türkistan'da Ramazan katliamı

tüm öğrencileri belirli saatlerde yeme mekânıya gönderip orada yemek yenmeye zorlamalarını ve yemeyip oruç olduğunu belirtenlere ise okullardan atılmalarını istediğini açıkladı. Bu baskıların 2000 yılından beri uygulandığını belirten okul öğretmenleri, Afganistan'da yaşanan olaylardan dolayı Doğu Türkistanlıların üzerinde baskıların daha da arttığını belirtti. Çin yönetiminin ayrıca, resmi kurumlarda çalışan Doğu Türkistanlı beyazların baskılarına da değindiğini belirtti. Pekin Bu arada, Çin yönetiminin 8 bin Türkistanlı emri insanına, camilerde Çin yönetiminin propagandasını yapmalarını istediğini belirtti. Çin yönetiminin 15-11-2001 tarihinde Doğu Türkistan'da 21 gencin Çin yönetiminin tarafından idam edildiğini belirtti. Okul öğretmenleri, yönetimin kendilerinden

ABDURRAHMAN KARAKOC

GERDANLIK
Dikkat et, bugünü aratır yarın Ahn ve evyahnı kalır seninle.. Musallayı geçmez kazanıklınn Sevabın, günahın kalır seninle..

Doğu Türkistan'ın ahi tutuyor

Atasözü değerinde meşhur mesel olmuş bir mısra var:
"Alma mazlumun ahını, çıkar ahes-te ahes-te."
Hemen hemen aynı mânâyı ifade eden, ibret almamıza yardımcı olacak bir söz daha var:
"Mazlumların ahi, tahtından indirir sahi."
Bunları belirttikten sonra esas konuya geçelim.. Benim kanaatime göre MHP'li bakanlar Doğu Türkistanlı mazlumların ahi tutuyor.. Mütebitt ve İsgaili Çin yöneticilerinin başı Ziang Zemin'e "devlet nişanı" verilmesine ait kararın alınması altında sayın Sadı Somuncuoğlu'nun, Enis Öksüz'ün, Koray Aydın'ın, Abdülhaluk Çay'ın imzaları vardı.. Dikkat ederseniz, bu dört eski bakan da "Ölücü-Türkçü" kanattandırlar.. Yani, Türk Öcalıkan'ında yetişmiş kişiler.. Keşke o menfur kararname ölümlerine geldiğinde "Ben bu kararnameye imza koymam, Doğu Türkistanlı kardeşlerime ihanet etmem" deselerdi.. Böyle davranırsalar ne olurdu? ■ DEVAMI 10'DA

Çin'e siyah çelenk

FAİH KAYA/ANKARA
Bugün 10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü. Yani, 1948 yılında kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Beyanname'sinin 53. yılı. Bugünün münsesabıyla Ankara'da dün yapılan bir dizi etkinliklerle Doğu Türkistan'daki katliamlardan dolayı Çin protesto edildi. Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği'nin düzenlediği program ile bir araya gelen çok sayıda milletvekil ve siyasi partiler, Çin Büyükelçiliğine, Doğu Türkistan'da uygulanan insan hakları ihallerini protesto etmek amacıyla siyah çelenk bıraktılar.

BBP Ankara İl Başkanlığı, Genel Başkan Yardımcısı Ökkeş Sendiller öncülüğünde, Çin Halk Cumhuriyeti'nin Sincan-Uygur Özerk Bölgesi'nde insan hakları ihalleri olduğu iddiasıyla, Çin Büyükelçiliği ve Birleşmiş Milletler Binası önünde basın açıklaması ve gösteri yapıldı.

ASLAN: ADAM GİBİ OLUN
Çin Büyükelçiliği'nin önüne bırakılan siyah çelenğin ardından, Büyük Birlik Partisi Genel Başkan Yardımcıları başkanlığında bir grup ve Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği katılımlarıyla aynı gün Birleşmiş Milletler Ankara Temsilciliği'ne geldi. Burada bir açıklama yapan BBP Genel Başkan Yardımcısı Orhan Aslan, Doğu Türkistan'daki Çin katliamlarını hatırlatarak, "Bilindiği gibi, Doğu Türkistan bizim vatanımızdır. Biz oradan geliyoruz. Doğu Türkistan'ın yüzölçümü Türkiye'nin yüzölçümü kadar, nüfusu da 30 milyondan daha fazladır. Ama maalesef bu büyük devlet, Çin'in işgal altındadır. Çin, bölün atom bombası denemelerini orada, Türk kardeşlerimizin üzerinde yapmaktadır. Bizim hükümetimiz de buna karşı sessiz kaldığı gibi, bir de kardeşlerimiz lehine mitingler düzenlenmesini yasaklıyor. Hükümetimizi kardeşlerimiz karşı daha duyarlı değil, çok ama çok duyarlı olmalıyız, adam gibi olmalıyız diye ediyoruz" dedi. BBP'li Orhan Aslan, bugün Doğu Türkistan'daki insanları tam anlamıyla iç kanıması, doğan çocukları kanser, herkesin gençlerini mutasayın olduğunu ifade etti ve sözlerini şöyle sürdürdü: "30 milyon insan orada mahallün niteliktedir. Orada insan hakkı diye bir şey de yoktur. Hatırlayacağımız gibi, geçen yıl, sırf bayram namazına gittiler diye 300 Müslüman kardeşimizi şehit ettiler. Haleri de baskılar devam etmektedir. Bugün Çin hapishanelerinde 17 bin Doğu Türkistanlı soydaşımız bulunmaktadır. Onlara yapılan baskı durdurulmalıdır."

Pekin, Uygurları 11 Eylül'le eziyor

ABD'nin 'teröre karşı savaşı' Çin'in Doğu Türkistan'daki baskı politikasını azdırdı. New York Times, Pekin'in Uygurlara karşı başlattığı idam kampanyasını yazdı

ŞİFA MEDİKAL

TIBBİ MALZEME TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

BAYER

Diagnostik

OXLIVE 02 CİHAZLARI
Map - Cıpap - Bipap
ve Sarf Malzemeleri

SCA MÖLNLYCKE
Yara Bakım Ürünleri

genzyme
SURGICAL PRODUCTS

Cardiolein
EKG Cihazları

TOPCON

MEDIKIT
LV. KANUL

DOMILENS

Tel. : (0.352) 232 34 97 - 231 81 98
Fax : (0.352) 222 45 88

Gavremoğlu Mah. Talas Cad.
Burç Apt. 33/4 KAYSERİ
bsifamed@superonline.com

tıp-fen

TİC. ve SAN LTD. ŞTİ.

Tıbbi Malzeme Deposu

**Nükleer - Medikal - Laboratuvar
Endüstri Yapınları
Tamir Servis ve Pazarlama**

Gavremoğlu Mah. Talas Cad. No.: 11/4 KAYSERİ
Tel : (0 352) 222 26 60 (Pbx) - 222 26 62
Fax : (0 352) 222 11 70

DEMİPET
DEMİPET PETROL ÜRÜNLERİ - OTOMOTİV - GIDA - MAKİNE
SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.

Aytemiz
PETROL ÜRÜNLERİ - OTOMOTİV - GIDA - MAKİNE
SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.

M. Seyit Demirezen

TEL : 0.352 326 48 35 FAX : 326 28 87
O. KAVUNCU CAD. MEYSU YANI KAYSERİ

DEMİPET
NAKLİYAT SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.

Halil Demirezen

TEL : 0.352 326 50 51 - 326 50 52
CEP : 0.533 511 18 98 - 0.535 511 90 61
NAKLİYECİLER SİTESİ NO. 21 KAYSERİ

TUNCA

DIŞ TİCARET

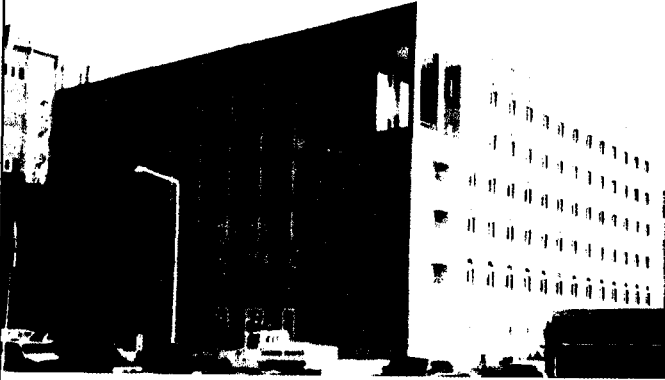
Tıbbi Malzeme Deposu

İsmail TUNCA

Gavremoğlu Mah. Talas Cad. Mülayim İşhanı
No: 31/4 KAYSERİ
Tel: (0352) 232 33 55 - 222 90 06
Fax: (0 352) 222 68 35

KAMİL SUNGUR **SUNGUROĞULLARI**
İnşaat Taahhüt İnşaat Tic. Ltd. Şti.

Gavremoğlu Mah. Zenneci Sok. Ayman İş Merkezi 22/1
Tel: 0.352 231 84 22 Fax: 0.352 231 24 09 KAYSERİ

Kocasinan Belediyesi Hizmet Binası

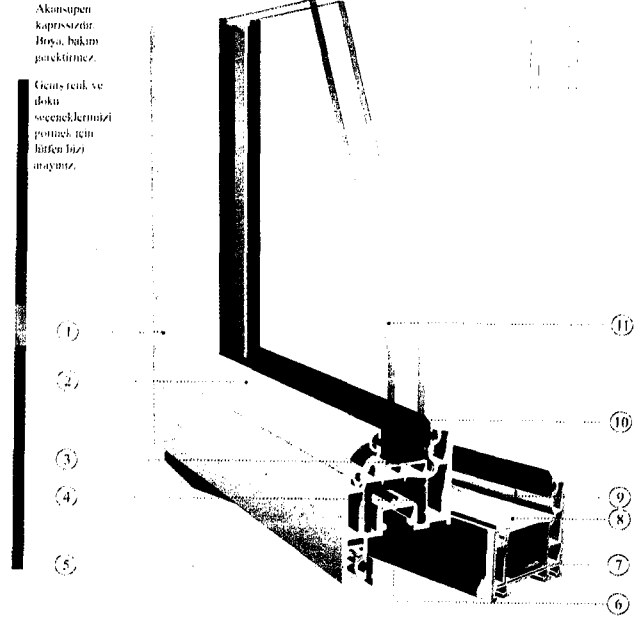
MERKEZ | ŞUBE
CUMHURİYET MAHALLESİ VATAN CAD. NO: 4 - KAYSERİ | SİVAS CAD. ALPARSLAN PARKI ELMADAĞ APT. 13/8 - KAYSERİ
TEL: 0.352.222.13.52 (PBX) • FAX: 0.352.222.68.91

AKANSU

VENA SERİSİ Plastik Profil ve Boru San. Tic. A.Ş.
teknik özellikler

Akansupen kaprisizdir. Boya, bakım gerektirmez.

Güçlü renk ve doku seçeneklerimizi görmek için lütfen bize yazınız.

- ① 3 mm profili 4 çubuklu
- ② Kuvvetli emniyetli, kolay söküp takılabilen cam çubukları
- ③ Sağlıklı kanot ayarı sağlayan, kolay takılması sistemi
- ④ İki ve üç emniyetli sağlayan, 4 üçlüklü sistem
- ⑤ Çanta tekniğinde kolaylık sağlayan çanta kamilleri
- ⑥ Tam kapama sağlayan, markeli kilitleme sistemi
- ⑦ Tek tip galvanizli destek sacı
- ⑧ Sırtı rahliye odunu sabuk iletirim, 2 çubuklu
- ⑨ Su tahliyatını kolaylaştıran, su sızdırmaz çubuğu
- ⑩ 78° açı çubukları
- ⑪ 5-6 mm, 4-12-4 mm, 6-9-5 mm ölçülerde kullanılabilecek inçler

AKANSU Plastik Profil ve Boru Sanayi Tic. A.Ş.

FABRİKA: Organize San. Böl. 6. Cad. No: 6 KAYSERİ, Tel: (352) 321 10 85 (4 hat), Faks: (352) 321 10 84
SHOWROOM: Atatürk Bulvarı No: 68 KAYSERİ, Tel / Faks: (352) 320 23 45
<http://www.akansupen.com.tr> e-mail: akansu@akansupen.com.tr

urba GİYİM A.Ş.
KAYSERİ
(0 352) 222 73 46

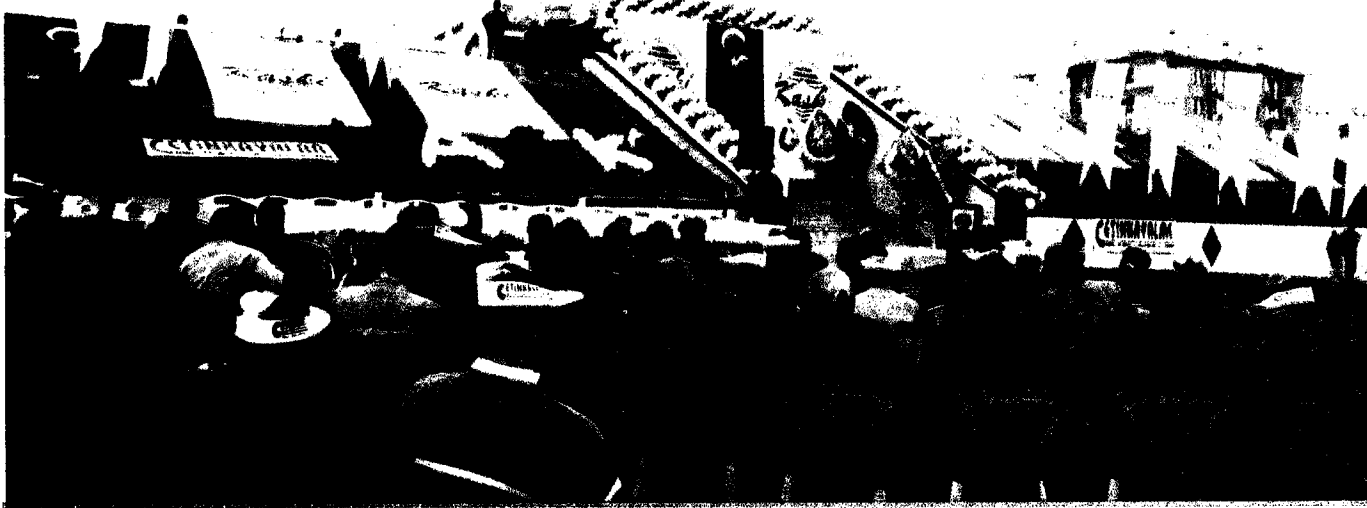
CETINKAYALAR

İNŞAAT TAHHÜT SAN. TİC. LTD. ŞTİ.

İnönü Bulvarı Gönül İş Merkezi Kat: 5 No: 503 KAYSERİ
Tel: 0.352 320 62 94 - 330 31 66 Fax: 0.352 330 29 74

Yaptıklarımız yapacaklarımızın teminatıdır

SATOĞLU

İNŞAAT SAN. VE TİC. A.Ş.

- ✓ *Her türlü bina inşaatları taahhüdü*
- ✓ *Alt yapı kanalizasyon içme suyu inşaatları*
- ✓ *Beton çit direği imalatı ve çit yapımı*
- ✓ *Her çapta ahşap kablo makarası imalatı*
- ✓ *Her çapta büz ve baca imalatı*

Hoca Ahmet Yesevi Mah. Kadir Has (Kanuni) Cad. No: 17 Kocasinan/KAYSERİ
Tel: (0 352) 337 01 26 Fax: (0 352) 337 01 27

www.serhat.com

Fabrika:

Organize Sanayi Bölgesi 9. Cad. No: 18 KAYSERİ

Tel: (0352) 321 17 00 - 321 20 00

Fax: (0352) 321 20 02

Merkez:

Sanayi Bölgesi 3. Cad. No: 62 KAYSERİ

Tel: (0352) 336 35 88 - 336 69 49

Fax: (0352) 336 97 75

İstanbul Bölge Müdürlüğü:

İkitelli Cad. No: 102 İkitelli/İSTANBUL

Tel: (0 212) 697 53 18 - 697 53 19 - 697 53 20

Fax: (0 212) 696 15 05

Trakya Bölge Temsilciliği : (Kayalar Ltd. Şti.)

8. Cadde No: 23 Gümüşyaka Beldesi-Silivri-İSTANBUL

Tel: (0 212) 721 46 04 - 721 68 09 - 721 68 10

Fax: (0 212) 721 49 07

Hayat şimdi çok rahat

BİRİKİM

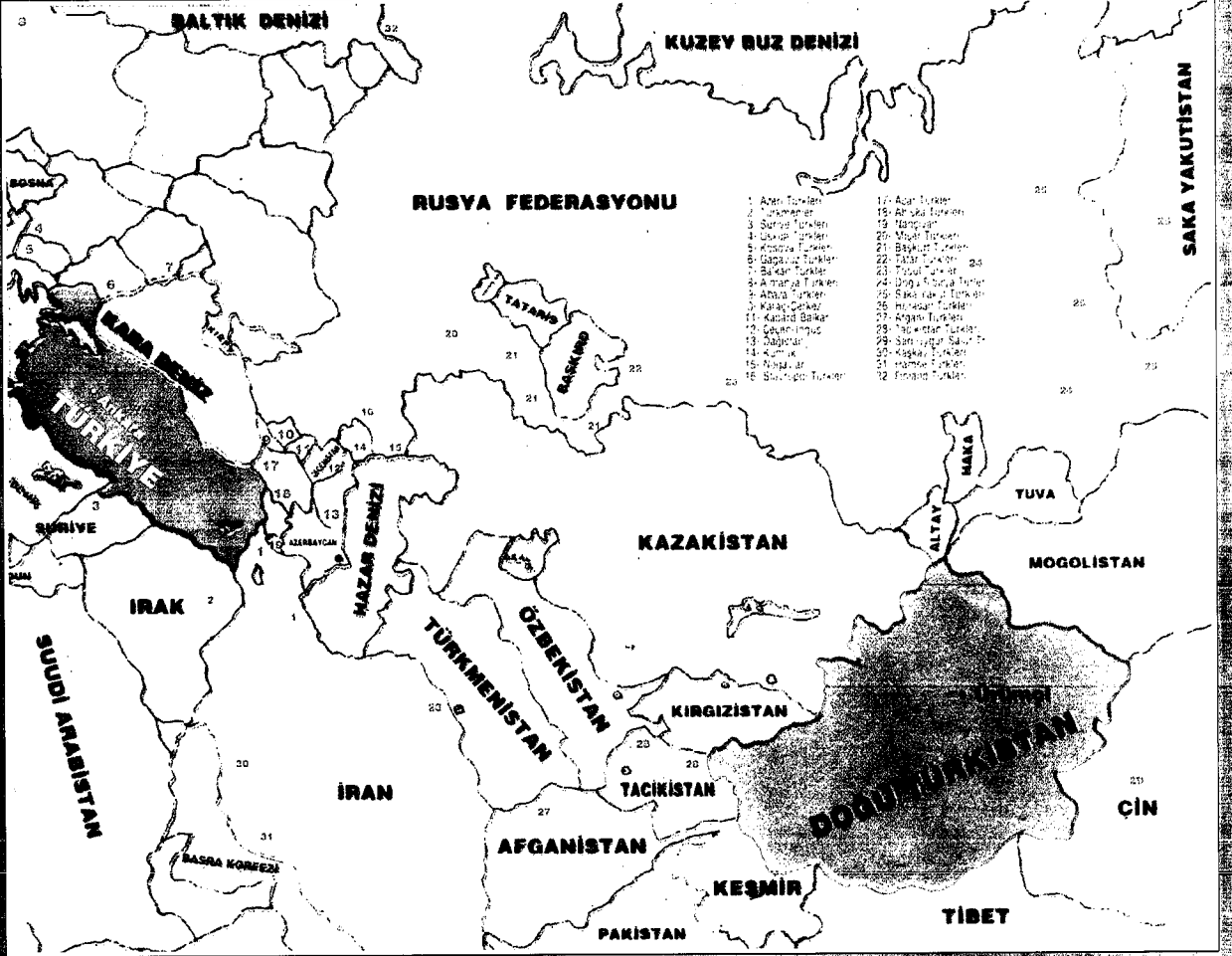
2000

Dersaneleri

Doğu Türkistan ÇİN İŞGALİNDE

GENERAL ELEKTRİK

Hes Kabloları, Tekfen, Köhler,
Kaleperselen, Uzman Armatürleri,
Veksan Aydınlatma, Vi-ko
Malzemeleri, Demirbağ Anahtarları,
Esem- Philips Aydınlatma Yeşilli Boyçu
Cumhuriyet Mah. Millet Cad. 32/B
Tel: 0.352 231 67 87 - 222 46 00
Fax: 0.352 222 46 00 KAYSERİ

Doğu TÜRKİSTAN
1.828.418 Km² yüzölçümü ile
35 milyon müslümanın yaşadığı
bir Türk yurdudur

İnterboğazi A.Ş.
İnsaat Malzemeleri
Tic. ve San. A.Ş.
Merkez : Sanyı Bölgesi 2. Cad. No: 30 KAYSERİ
Telefon : (0 352) 336 28 20
Fax : (0 352) 336 63 35
Peyaz Şiş : Hıddahaneler Yolu No: 14 Peyaz/İSKENDERUN
Telefon : (0 326) 755 13 41
Fax : (0 326) 755 25 14

YAZIŞMA ADRESİ:
Hoca Ahmet Yesevi Mah. Türkistan Evleri 44. Sok. No: 28
P.K. 161, 38090 Kocasinan/KAYSERİ
Tel: (0.352) 339 39 65 Fax: (0.352) 337 35 04
Web: www.uighur.com - www.gokbayrak.com
E-mail: gokbayrak@kaynet.net

DURUKAN WORLDWIDE COURIER

**DURUKAN
KURYE KARGO**
Tel: 0.352 222 95 22
Fax: 232 34 52

GÖKBAYRAK

Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Yayını-Kayseri

Yıl: 10 Sayı: 55 Eylül - Ekim 2003 • İki Aylık Fikir ve Kültür Dergisi • ISSN: 1303-5282

Mücadeleci ilim ve devlet adamı
ALİHAN TÖRE SAGUNİ

İffet timsali
DİLŞAD HATUN
(İpar Hanım)

Bağımsız Doğu Türkistan Cumhuriyeti'nin **1933 Anayasası** ve Türk Dünyası'nda Anayasa Hareketleri

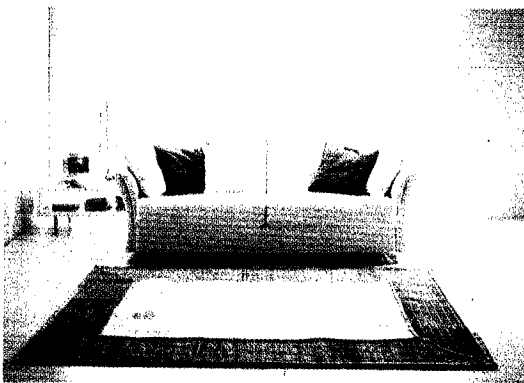
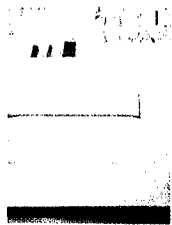
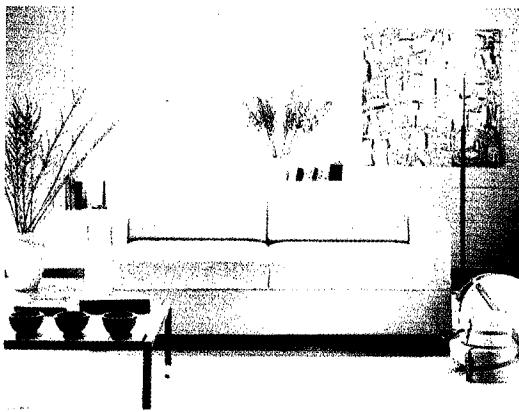
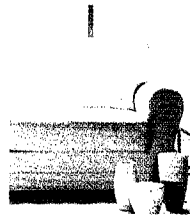
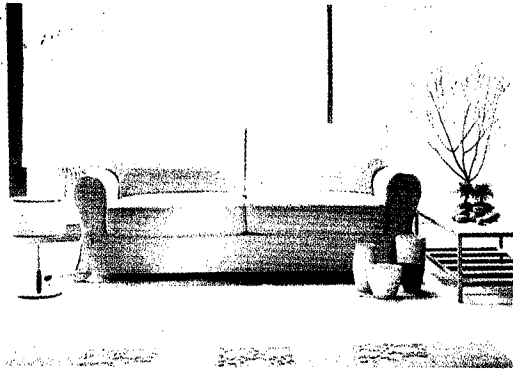

Çanakkale Şehidi Seyit Onbaşı anıtı ve Doğu Türkistanlı hemşehrilerimiz

Osmanlı İmparatorluğu'nun kurucusu Osman Gazi türbesi - Bursa

BA Bruno Albero
SIEDIDORMI

GÖKBA YRAK

Yıl 10 Sayı 10 Eylül - Ekim 2003

BAŞKAN
KAYIŞIĞI DOĞU TÜRKİSTAN
KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ
GENEL MERKEZ ADINA
BAŞKAN YERİNE

YAZIŞMA YERİ
KONYA

İLETİŞİM

YAZIŞMA YERİ
KONYA

YAZIŞMA YERİ
KONYA

YAZIŞMA YERİ
KONYA

YAZIŞMA YERİ
KONYA

YAZIŞMA YERİ
KONYA

YAZIŞMA YERİ
KONYA

YAZIŞMA YERİ
KONYA

YAZIŞMA YERİ
KONYA

YAZIŞMA YERİ
KONYA

YAZIŞMA YERİ
KONYA

YAZIŞMA YERİ
KONYA

YAZIŞMA YERİ
KONYA

YAZIŞMA YERİ
KONYA

YAZIŞMA YERİ
KONYA

YAZIŞMA YERİ
KONYA

NETFORM

YAZIŞMA YERİ
KONYA

YAZIŞMA YERİ
KONYA

YAZIŞMA YERİ
KONYA

TEMSİLCİLİKLERİMİZ	ADI SOYADI	TELEFON	FAX	CEP TEL	TEMSİLCİLİKLERİMİZ	ADI SOYADI	TELEFON	FAX	CEP TEL
Genel Merkez	Oktaç Bozkurt	0.352 339 39 65	0.352 337 35 04	0.535 461 38 93	Elazığ	Serkan Küçük	0.424 236 19 55		0.535 884 40 50
Ankara Şube	Hayrullah Efendioğlu	0.312 319 54 72	0.312 319 54 74	0.535 735 05 40	Konya İletişim Fak.	Alev AYYILDIZ			0.544 505 01 57
Avr. Tem. Alm./Hamburg	Ş.Abdülkadir Tümörük	0049 4071678850		0.049 172 436 09 72	Konya	Mehmet Uğurlu	0.332 245 77 38		0.536 629 87 82
Almanya/Münih	Dilşad Haznedar	0049 893 519 796		0.049 172 999 23 32	Kocaeli/Değirmendere	Burak Kuraner	0.532 713 82 30		0.555 306 13 05
Hollanda	Nurettin Atabay	0031 625 234 079			Niğde	Doç. Dr. Remzi Kılıç	0.388 232 10 06 - 232 88 77		0.536 467 09 19
Ankara	Şükrü Erdem	0.312 324 04 13		0.505 419 20 03	Aydın	Ersal Ulaş Öztemel	0.256 213 05 18	0.256 214 49 49	0.532 591 85 22
İstanbul	Abdullah Tuğcu			0.535 425 57 63	Amasya	Yıldırım Görgeç	0.358 212 27 52		0.532 254 52 75
İzmir	Ali Çağan	0.232 374 57 59		0.535 557 88 74	Mersin	Y. Haluk Payas			0.536 523 15 87
Gaziantep	Mustafa Mete	0.342 478 10 31-478 12 81		0.532 593 78 89	Mucur (Kırşehir)	Hakan Karakaya	0.386 812 40 07 - 0386 812 54 37		0.544 614 78 14
Sinop/Boyabat	Cemal Yankel	0.368 315 03 13			Eskişehir	Hasan Orhan			0.533 233 09 52
Ş.Urfa	İ. Hüseyin Savaş	0.414 313 27 11	0.414 313 10 15	0.536 275 23 98	Tekirdağ	Mehmet Özcan	0.282 651 04 07		0.532 224 39 17
Samsun/Bafra	Ahmet Dost	0.362 532 19 14			Erzurum	Gönül Özdemir			0.542 506 79 81
Sivas	Ramazan Özen GÖKALP			0.536 360 38 62	Rize	Yücel Tanay	0.464 627 22 38		

İçindekiler

Abdülcelil TURAN 02
Yıldoğan Mh. 41. Sk. No: 7
Daire: 4 Zeytinburnu - İST.

Erkin ALPTEKİN • Doğu Türkistan Kongresi Hakkında
ve UNPO Genel Sekreteri
1'uluslararası İnsan Hakları Beyannamesi ve
insal edilmeyen Milletler

ÖMÜTÜRK • Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Başkanı
Basın Açıklaması 04

Prof. Dr. Timur KOCAOĞLU • Koç Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Mrk. Bşk.
Bağımsız Doğu Türkistan Cumhuriyeti'nin 1933 Anayasası ve
Türk Dünyasında Anayasa Hareketleri 1 06

Dış Basından...
Doğu Türkistan'da neler oluyor? 08
Shir Ali'nin İdamı Hakkında UAA Basın Bildirisi 11

Prof. Dr. Nevzat YALÇINTAŞ • İstanbul Milletvekili AGİT Başkan Yrd.
Karahanlılar Tarihi 12

Prof. Dr. Mahmut KAŞGARLI
Yusuf Has Hacip ve O'nun Kutadgu Bilig adlı eseri 2 13

Dernekten Haberler... 15

Paum B. Henze • ABD Türkiye Masası Şefi
Kaşgar'ın Rus Himayesi altında Çin'den bağımsız bir durumda
devlet haline getirilmesi 19

Yrd. Doç. Dr. Yılmaz POLAT • Qawgaz Üniversitesi - Bakü
Türkistan'ın Son yüzyılında önde gelen
mücadeleci, ilim ve devlet adamı Alihan Töre SAGUNI -1 22

Fatma Muzaffer KAYA • Araştırmacı Yazar
Dilşad Hatun (İpar Hanım) 24

Yrd. Doç. Dr. İktil KURBAN
Taşkentçiler 27

Mehmet Emin BUĞRA • Araştırmacı Yazar
Şarki Türkistan Tarihi 29

Basından.... 29

ULUSLARARASI İNSAN HAKLARI BEYANNAMESİ VE TEMSİL EDİLMİYEN MİLLETLER

Erkin ALPTEKİN

Doğu Türkistan Kongresi Hazırlık komitesi Başkanı ve UNPO* Genel Sekreteri (1 Aralık 2003)

10 Aralık 1948 tarihinde Uluslararası İnsan Hakları Beyannamesi ilan edilmişti. O zamandan buyana yarım asırdan fazla bir zaman geçti, soğuk savaş ortadan kalktı ve yeni bir dünya düzeni tartışılmakta ancak yine de milyonlarca millet, halk, azınlıklar ve yerli halk hala siyasi baskı, kültürel asimilasyon, ekonomik sömürü , ekolojik kayıplar, Irk ayrımcılığı ve hatta soykırıma maruz bırakılmaktadır.

Tüm bu trajediler ; adalet, eşitsizlik ve insan onurunu koruması üzerine kurulan BM'in varlığına rağmen nasıl hala devam edebilmektedir? Bunun bir çok sebepleri mevcut, bunların içinden önemli olan bazılarını açıklamak istiyorum.

Dünyada şu an yaklaşık 6.500 millet, halk, azınlık ve yerli halk bulunduğu tahmin edilmektedir. Bunlardan sadece 200'den azı BM'de temsil edilmektedir. BM' milletlerin değil devletlerin birleştiği bir yerdir. Kalan kısmı mevcut devletlerin sınırları içerisinde , isteyerek yada istemeyerek yer almaktadırlar.

Temel insan haklarını elde etmeye çalışan BM'de temsil edilmeyen milletleri koruyan bir unsur yoktur, sıkıntıların, isteklerini ve özlemlerini dile getirebilecekleri uluslararası bir platform mevcut değildir ve BM'de seslerini duyurabilecek imkanları yoktur.

Esas görevi kendi yönetimi altındaki bu millet, halk, azınlık ve yerli halklarını korumak, geliştirmek ve temsil etmek olan devletler, genellikle bu görevlerini yerine getirmemekte ve çoğu zaman onlara düşman muamelesi yapmaktadırlar. Bu nedenle , temsil edilmeyen milletlerin bir çoğu bu baskıcı devletleri kendilerinin tek meşru temsilcisi olarak tanımamaktadırlar.

Çoğu zaman devletler kendi yönetimi altındaki bu milletlere baskı uygulamak onları denetlemek için ellerinde bulunan her imkanı vicdan azabı duymaksızın kullanmaktadırlar. Bu muhatapsızlık ve temsil edilmeyen milletlerin ihtiyaç ve isteklerini ciddiye almamak, aslında anında müdahaleyle önlenebilecek olan şiddet ve çatışmaların tırmanmasına yol açmaktadır. BM ve AGİT içerisinde çatışmaları önlemek için bulunan standart mekanizmalar, temsil edilmeyen milletler için genellikle mevcut değildir.

Üstelik, milli egemenlik ile ilgili meselelerde devlet için önleyici davranmasını sağlayacak olan siyasi iradenin yoksunluğu BM'in girişimlerde bulunmasını sınırlandırmaktadır. Milli egemenlik , dünyada insan

haklarının korunmasında korkunç bir engeldir. Milli egemenliğin prensip ve uygulamaları uluslararası hukukun merkezi noktası olmaya devam ettiği müddetçe , hiç bir uluslararası organ , belli bir devletin sınırları içerisinde insan haklarını doğru bir biçimde izlenmesini sağlayamaz.

BM sözleşmesinin kendisi, milli egemenliğin vazgeçilmez önemini kapsamaktadır. Kendi insanların en temel insan haklarının büyük ihlalcısı olabilen bir devlet vatandaşlarının refahının kendi sorumluluğu olduğunu ve hiçbir uluslararası kurumun kendi içişlerine karışamayacağını iddia edebilir. Böylesine bir tutumu benimseyen bir devlet , çoğu kez yaptığı gibi, BM sözleşmesine sığınabilir. Son 50 küsur yıldan beri, küçük ve büyük, farklı ideolojilere sahip bir çok devlet kendisini uluslararası örgütlerin insan hakları kayıtlarıyla ilgili eleştirilerinden korumak maksadıyla milli egemenlik kalkanını kullanmıştır.

Hatta bir çok devlet , Uluslararası İnsan Hakları Beyannamesinin aslında Batıya ait bir belge olduğunu , köklerinin Doğuya yabancı olan değerlere uzandığını iddia etmek suretiyle insan haklarının evrenselliğini sorgulamaktadır.

Aslında Doğudaki insanların Batıdakilerle aynı haklara sahip olmaması gerektiğini ileri sürmek aşağılayıcı bir görüştür. Değişik kültürlerin farklı siyasi değerleri beslediği muhakkaktır, ancak yüzyıllar boyunca dünya evrensel isteklerini ifade eden uluslararası kodlar geliştirmiştir.

Çin'in insan hakları konusundaki görüşü mantığa en aykırı olanıdır. Marksist prensiplerin evrensel geçerliliğini telkin eden bir komünist ülke, hapishane kamplarında sömürülen işçileri koruyan, iç muhaffillerinin haklarını ve idaresi altındaki Doğu Türkistanlıların, Tibetlilerin ve İç Moğolların insanca yaşama isteklerini destekleyen prensipleri reddetmektedir. Bu durum çoğu zaman BM'i ikilemin içine sokmuştur.

Sözleşme içinde yer alan konulara müdahale etmeme sözünü vermişken , Uluslararası İnsan Hakları Beyannamesinde açıkça ifade edilen insan haklarına saygı göstermeyi nasıl başaracak? İlki, BM'in elde etmeye çalıştığı bir ideali yansıtıyor, ikincisi ise kabul etmesi gereken bir gerçeği temsil ediyor. ABD'in Irak'daki rolü , milli egemenliğin gösterilmek istenildiği gibi başa çıkılmaz bir engel olmadığını ortaya koyuyor. BM bünyesindeki karar verme sürecinde büyük etkisi olan ana güçler, belirli bir

* Birleşmiş Milletlerde temsil edilmeyen milletler meclisi

ülkede insan haklarını zaruri kılmak isterlerse, dünyadaki hiçbir kuvvet onları durduramıyor. Bazı durumlarda insan haklarını zaruri kılan ve diğer durumlarda da gözardı eden bu kararlılıktır ki bu da gerçek sorunu teşkil etmektedir.

Bu çifte standart milli egemenlik sorunuyla uğraşmaktan çok daha zor bir durumdur. Bu zor ortamda ve çevrelerde insan haklarının korunmasında uygulanan çifte standart, tüm dünyayı çelişkiler içine sokmaktadır.

İnsan haklarını çiğneyen ülkenin küçük bir ticari, ulusal ve stratejik önemi varsa büyük devletler üzerine akbalar gibi üşüşürler. Fakat Çin gibi güçlü ülkeler eleştiriden uzak tutulurlar. Irak'ın kitle imha silahlarına sahip olduğu belirtildi. Ama şimdiye kadar bulunamadı. Uluslararası organlar bu silahları imha etmek için her türlü tedbiri almalıydılar. Hey şeyden önce kitle imha silahları insan haklarının uygulanmasına aykırıdır ve bunun da ötesinde Uluslararası İnsan Hakları Beyannamesinde ifade edilen yaşama hakkına aykırıdır. Fakat Çin de dahil olmak üzere bir çok ülkenin aynı çeşit kitle imha silahları var. Bu ülkelere kitle imha silahları bulundurmalarına neden izin veriliyor?

Bir Doğu Türkistan Türkü olarak her çeşit nükleer denemelerin tamamıyla karşısındayım. Çin Doğu Türkistan'da 46 nükleer bomba denemesi yaptı. Sonuç olarak, etrafa yayılan radyoaktif maddeler yalnız içme suyu, temel gıda maddeleri ve hayvanları etkilemekle kalmayarak, şimdiye kadar 200,000 insanın ölümüne neden olmuş, kanser hastalıkları ve sakat doğan çocukların sayılarının hızla artmasına yolaçmıştır.

Bu, uluslararası topluluğun davrandığı şekilden farklı davranması gerektiğini önermek değil, benim üzerinde durduğum konu, ahlakı uyum eşitsizliğidir. Eğer ahlakı uyum yoksa, siyasetin kendisi tamamıyla itibardan düşer.

Sonuç olarak dünyadaki pek çok temsil edilmeyen milletler, BM'in insan hakları standartlarını adil bir şekilde uyguladığı konusundaki inancını tedrici olarak yitirmiştir. İnsan haklarında evrensel bir uygulama ve yürütme olmadığı, BM'in seçici olduğu ve insan hakları ihlallerine yönelik taraflı bir tutum sergilediği, güvenilirliği ve dürüstlüğü yitirdiği sonucuna varmışlardır. Dünya çapında kendilerini aldatılmış, terkedilmiş ve ihanete uğramış gibi hissetmektedirler. Ümitsizlikleri, hayal kırılıkları ve umutsuzlukları içinde bir çok temsil edilmeyen milletler kendi temel haklarını elde edebilmek ve dünya kamuoyunun dikkatini çekebilmek için tedrici olarak şiddet yollarını seçmek zorunda bırakılmışlardır. Çünkü dünya kamuoyu ancak bir şiddet veya çatışma olayı patlak verdikten sonra harekete geçmektedir. Bu nedenle de su anda dünyanın 65 ülkesinde iç çatışmalar patlak vermiştir.

Son 50 küsur yıldanberi siyasi baskı, kültürel asimilasyon, ekonomik sömürü, ekolojik kayıplar ve Irki aşığılamaya maruz kalan Doğu Türkistan Türkleri de bir istisna değildir. Barışçı yollarla dünya kamuoyunun dikkatini çekemeyen Doğu Türkistan Türkleri özellikle 1990' lı yıllardan sonra tedrici olarak şiddet yollarına başvurmak zorunda kalmıştır. Çin yönetimi, 11 Eylül'den sonra, Dogu Türkistan Türklerini dünya kamuoyuna bir „terörist" olarak lanse etmeye çalışarak, onlara kötülük

değil aslında iyilik etmiş olmaktadır. Çünkü şiddete başvuranların maksadı, şiddet yollarıyla dünya kamuoyunun dikkatini kendi problemi üzerine çekmekten ibaret idi. Ayrıca, Çin yönetiminin, tüm Doğu Türkistan Türklerini bir „terörist" olarak ilan etmeye çalışmasına dünya kamuoyu asla inanmamıştır.

Şiddet yöntemlerinin diğer bir sebebi de sadece başvurabilecekleri akli yolu kalmadığı için değil aynı zamanda işgalci devletlerin milletlere, halklara ve azınlıklara adil davranmamalarından kaynaklanmaktadır. Adaletin olmadığı yerde şiddet her zaman vardır. Şiddetin sorumluluğu bu sebeple adaleti inkar edenlerin ve insanları baskı altında tutmak ve boyun eğdirmek için şiddet kullananların ayakları altındadır.

Eğer dünya kamuoyu gerçek anlamda barış istiyorsa o zaman kendi yönetimi altındaki milletler, halklar ve azınlıkların en temel insan haklarına riayet etmek mecburiyetindedir. En temel haklarını koruyabilmek ve elde edebilmek için mücadele vermekte olan milletler, halklar ve azınlıkları sindirmek, tutuklamak, idam cezalarına çarptırmak ve onları „terörist" olarak ilan etmekle mevcut problemleri çözmek mümkün değildir.

İnsan haklarına saygı çatışmaları önlemenin ilk adımını teşkil eder. Böylelikle, dünya çapında insan haklarını korumak için adil ve eşit uluslararası bir sistem geliştirilmesine acil ihtiyaç vardır. Ayrıca BM yapısının içinde temsil edilmeyen milletlerin kendi kaderiyle ilgili kararların alınacağı görüşmelerde kendilerini temsil edebilecekleri bir sistem oluşturulması hayati önem taşımaktadır.

Diyalog, daha iyi anlaşma, işbirliği ve barış içinde bir arada var oluşun temelidir. Karşılıklı güven, diyalogsuz gelişemez ve güven olmaksızın da barışçı bir değişim de olamaz. Bu sebeple BM, devletlerin içlerinde yaşayan temsil edilmeyen milletlerin isteklerini sindirmek için kuvvet kullanmaları yerine diyalog başlatmaları yolunda etkili, inandırıcı ve ikna edici bir rol üstlenmelidir.

Kısaca NGO olarak tanımlanan sivil toplum örgütleri ve hükümetler insan hakları ihlallerinin nedenlerini açıklayabilecekleri yeni bir siyasi irade geliştirmek zorundadırlar. Bugün NGO'lar tarafından ele alınan insan hakları meselesi kişisel insan haklarının ayak altı edilmesiyle ilgili şikayetlerle sınırlıdır. Grup hakları sorununun ele alınmasında bir isteksizlik vardır. Bir çok olayda kişisel insan hakları ihlalleri daha derin bir problemin belirtisidir. Şu ana kadar bu probleme bir cevap bulunamamıştır. Güney Afrika'daki ırk ayrımı sistemine yapılan başarılı saldırı bir istisnadır. NGO'lar ve bir çok hükümetler Güney Afrika'da tutuklanan, işkence gören ve idam edilen kişilerin haklarının ihlalleriyle ilgili şikayetlerine bir sınır getirmediler.

Bu sebepten ötürü NGO'lar ve hükümetler dünya çapında insan haklarını korumak adına verilen savaşın ancak insan hak ihlallerinin nedenlerinin belirlenmesiyle ve de temsil edilmeyen milletlerin ayakta kalabilme ve kendi kaderini tayin edebilme haklarının ihlallerinin sebeplerinin bulunmasıyla, kazanabileceği gerçeğini kabul etmelidirler.

Basın açıklaması*

Seyit TÜMTÜRK

Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği
Genel Başkanı

1949 Yılından beri Çin Halk Cumhuriyeti işgali altında yaşayan 35 milyon Doğu Türkistan'lı işgalden buyana Çin Halk Cumhuriyetinin devlet terörü ile karşı karşıyadır. Tarih boyunca dünya medeniyetine yön veren ve çok büyük katkılar sağlayan Doğu Türkistan Halkı, Çin hükümetinin uyguladığı zorunlu kürtaj, kısırlaştırma, hukuk kurallarına uygun olmayan yargılamalar sonucunda gerçek dışı suçlamalara verilen idam cezaları, nükleer denemelerin sonucu olarak yaygınlaşan hastalıklar, sakat ve ölü doğumlar, ana dillerinde eğitim ve din üzerinde uygulanan kısıtlama ve baskılar nedeni ile; var olma, milli kültür ve medeniyetini koruma mücadelesi vermektedir. ABD'de yaşanan 11 Eylül terör saldırısından sonra, Çin hükümeti Doğu Türkistan'da uyguladığı devlet terörünün şiddetini daha da arttırmıştır. Doğu Türkistan toprakları üzerinde yaşayan insanlar, potansiyel suçlu olarak gösterilmekte, özellikle genç yaş grubunda ki Doğu Türkistan'lıların hepsi ayrılıkçılık ve buna bağlı olarak terörizm ile suçlanmaktadır.

Çin Halk Cumhuriyeti, 1996 yılında, Rusya, Kazakistan, Kırgızistan ve Tacikistan'nın katılımı ile Şanghay Beşlisi örgütünü kurdu. Kurulan bu örgütün temel amacı, Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinin bağımsız birer devlet olarak ortaya çıkmasından sonra, Doğu Türkistan'da artan bağımsızlık faaliyetlerini engellemek ve komşu ülkeleri baskı altına almaktır. Güvenlik ve ekonomik işbirliği amacı ile kurulan bu örgüt Özbekistan'ın da katılımı ile Şanghay Altılısı adını almıştır. 25 Eylül 2003 günü Çin'in başkenti Pekin'de başbakanlar düzeyinde yapılan toplantı sonucunda örgüt gerçek yüzünü göstermiş ve tamamen Doğu Türkistan halkına karşı bir hareket haline dönüşmüştür. Varılan anlaşma sonucunda, terörle mücadele adı altında Doğu Türkistan'da insanca yaşama hakkı talep eden Uygurları yok etmeye yönelik "100 günlük sert askeri temizlik operasyonu" başlatılmıştır. Aynı zamanda merkezi Özbekistan'da olmak üzere "Şanghay İşbirliği ve Terörle Mücadele Birimi" kurulması kararlaştırılmıştır. Çin hükümeti, Doğu Türkistan'da 1 Ekim 2003 tarihinde başlayacağı bu "100 günlük sert askeri temizlik operasyonu" ile "İslami Terörist" veya "Milli Terörist" suçlamaları ile 16-45 yaş arasındaki Doğu Türkistan'lıları baskı altına almak, yeni bir tutuklama ve idam kampanyası başlatmayı planlamaktadır. Dünyada insan haklarının ön plana çıktığı günümüzde adalet sistemi bulunmayan, hukuk tanımayan bir devletin işgalci olarak bulunduğu bir devletteki halkı topluca ayrılıkçı ve terörist olarak ilan etmesi, uyguladığı soykırımı bunu bahane olarak göstermesi ve ülkeler arası bir örgüt çatısı altında vahşetine meşruluk kazandırma çabasını anlamak ve kabul etmek mümkün değildir. Çin'in 100 günlük sert askeri temizlik hareketi yabancı basında; yani AFP, BBC, CNN gibi basın organlarında yer almış ve insan hakları savunucuları göreve davet edilmiştir. Ne var ki Türkiye'de hiçbir görsel veya yazılı basında bu konu ile ilgili tek bir kelime haber yer almamıştır. Nijerya'da bir anneye yerel mahkemenin verdiği Recm (ölüm) cezası tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de büyük yankı uyandırmış, tüm sivil örgütler ile devletin en üst makamına kadar olay ele alınarak bu insanlık dışı uygulamanın durdurulması için çok büyük çaba sarf edilmiş ve neticede insanlık ve insan hakları savunucuları kazanmıştır.

Şimdi akıllara şu soru geliyor; Bir yanda 21. yüzyılda insan hakları savunuculuğu yapanlar diğer yanda ise devlet terörü uygulayan ve insan hakları ihlalcisi bir ülke olan Çin. Neden böyle çifte standart uyguluyor. Doğu Türkistan'da günde onlarca anne ve çocuk Çin devletinin zorunlu kürtaj uygulaması sonucu hayatlarını kaybediyor. Bu insanların canı ve kanı dünyanın başka yerlerinde yaşayan insanlardan daha mı ucuz ve kıymetsiz? İnsan hakları dünyanın neresinde olursa olsun haktır ve bu hakkın gasp edilmesine ve çiğnenmesine seyirci kalmak Çin devletinin işlemekte olduğu devlet terörüne destek ve yardımcı olmakla eşdeğerdir. Buradan kendini Dünya üzerinde yaşayan "Ben insanım ve insan hakları her insanın tabii hakkıdır ve onu savunuyorum" diyen ve diyebilen tüm insanlığı, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin yetkili organlarını, bu anlaşmaya imza koyan dost ve kardeş cumhuriyetlerin yöneticilerini bu soykırım ve teröre ortak olmadan dur demelerini bir insan olarak istihdam ediyorum.

Siz saygıdeğer basınımızın, insanlık adına bu haklı davamızın duyurulmasında gereken hassasiyeti göstereceğini umuyor, 35 milyon mazlum Doğu Türkistan halkı adına en derin sevgi ve saygılarımı sunuyorum

*Bu basın bildirisi 1 ekim 2003 tarihinde Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluş yıldönümü ve 100 günlük sert askeri temizlik operasyonu başlatması nedeni üzerine yayınlanmıştır.

Bağımsız Doğu Türkistan Cumhuriyetinin 1933 Anayasası ve Türk Dünyasında Anayasa Hareketleri (1)

Prof. Dr. Timur Kocaoğlu

Koç Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı

Doğu Türkistan'ın şanlı tarihi aynı zamanda oradaki Türkistanlıların millî kurtuluş ve millî devlet kurma mücadelelerinin bir tarihidir. Doğu Türkistan'ın 20. yüzyıldaki tarihinde de Çin sömürgeciliğine karşı çok sayıda ayaklanmalar yapıldı ve bu millî kurtuluş hareketleri birincisi 1933, ikincisi 1944 yıllarında olmak üzere iki kez Cumhuriyete, yani millî devlet kurma teşebbüsüne dönüştü. 7 Ağustos 1944'te ilan edilen ikinci Doğu Türkistan Cumhuriyeti daha sonra gelişen siyasî olaylar ve hem Çin hemde Rusya'nın oyunları ile bağımsız Cumhuriyet niteliğini yavaş yavaş kaybederek, Çin'in bir muhtar vilayetine dönüştü. Bu süreç içinde Cumhuriyetin bir anayasası hazırlanamadı.

12 Kasım 1933'te ilan edilen birinci Doğu Türkistan Cumhuriyeti'nde ise, Cumhuriyetin ilk kuruluş günlerinden itibaren bir anayasa hazırlama faaliyeti başlamıştı. Bunun bir sonucu olarak Doğu Türkistan Cumhuriyeti Anayasası 3 Aralık 1933 tarihinde yayınlandı. Bu elbette bir anayasa tasarısı idi ve henüz Doğu Türkistan halkı veya kurulması düşünülen Millet Meclisi onayına sunulmamıştı.

Bu anayasa tasarısı, içlerinde Doğu Türkistan Cumhuriyeti'nin önde gelen liderlerinin ve ihtilal komitesinin üyelerinin de yer aldığı Şarkî Türkistân İstiklâl Cemiyeti tarafından hazırlandı ve bu cemiyetin hemde hükümetin yayın organı olan İstiklâl dergisinin 1 ve 2.nci sayılarında ilan edildi. Biz bugünkü konuşmamızda, Mustafa Çokayoğlu önderliğindeki Türkistanlılar tarafından Paris'te çıkan Yaş Türkistân dergisinin 1934 yılındaki 53, 54 ve 55.nci sayılarında

yeniden yayınlanan bu anayasa tasarısı metninden yararlandık. (1) Maalesef, Doğu Türkistan'da çıkmış olan İstiklâl dergisinin 1 ve 2.nci sayılarını elde edemedik. Ancak, Yaş Türkistân'daki metnin Doğu Türkistan anayasasının asıl metnine sadık olduğu kanaatindeyiz.

Bir giriş ve 30 maddeden ibaret Doğu Türkistan anayasa tasarısının bazı önemli madde ve özellikleri üzerinde durmak istiyorum.

Bu anayasa tasarısının giriş bölümünde, Doğu Türkistan'da meydana gelen büyük bir inkılap sonucunda Doğu Türkistan İslam Cumhuriyeti (yani "Şarkî Türkistan Cumhuriyet-i İslamiyesi") ile birlikte 57 yıldan beri ümit edilen dinî ve İslamî hükümet kurulduğu belirtiliyor ve bunda başta bağımsızlık mücadelesinin kahramanı Cumhurbaşkanı Hocam Niyaz Hâcım olmak üzere bütün Doğu Türkistan halkının bahadır mücahitlerinin büyük çabası olduğu özellikle belirtiliyor.

Doğu Türkistan anayasa tasarısının birinci maddesi devlet temelinin İslam şer'i'at prensiplerine dayalı bir Cumhuriyet olduğunu şu sözlerle bildiriyor:

1. Şarqî Türkistân Cumhuriyeti şer'at-i İslâmiyenin esâsına kurulup ba's-i bahs ve saâdetimiz bolğan ve qıyâmet küniğeçe tebdil ve tahrif tapmaydurğan qanûn-i İlahî bolğuçı Qurân-ı Hakîmin hükmi ile 'amel qılınur."

2. maddede Doğu Türkistan'da devlet şeklinin ise, Cumhuriyet olduğu ve halkın rahatı, milletin dini, milli, kültürel ve ekonomik işlerini bağımsız olarak yapabilmek için Nankin hükümeti ve "Cemiyet-i

1933'deki Doğu Türkistan anayasa tasarısının 6. maddesi cumhurbaşkanının vazifelerini, 7. maddesi başbakanın vazifelerini ve 8'den 16.ncı maddeye kadar da çeşitli bakanlıkların vazifeleri ve sorumlulukları sıralanıyor. Daha sonraki maddelerde vilayetler, nahiyeler ve köylerin kuruluşunun idari özellikleri açıklanıyor.

Akvâm" yani Birleşmiş Milletlere başvurulacağı açıklanırken, istiklal ve bağımsızlık meselesi şu sözlerle dile getiriliyor:

"**istiqlâlini qolda tutmaq üçün qoldan kelgen qat'î çârelerni köredir**" (yani, istiklale sahip olmak için elinden gelen kesin çarelere başvuracaktır).

Doğu Türkistan anayasa taslağının bu ilk iki maddesi, Doğu Türkistan Cumhuriyetinin Çin'den tam anlamıyla bağımsız bir devlet olma amacı güttüğünü açık bir şekilde göstermektedir.

Bu Cumhuriyette, başta "Emirü'l-Müminîn" de denilen reis-i Cumhur (yani Cumhurbaşkanı) ve başbakan başkanlığındaki 9 bakandan oluşan bakanlar kurulu (nazırlar hey'eti) öngörülüyor. Dokuz bakanlık şunlardır: 1. Diniye ve adliye, 2. Hariciye, 3. Maliye, 4. Harbiye, 5. Dahiliye, 6. Ticaret ve Zıra'at, 7. Ma'arif, 8. Evkaf (yani Vakıflar), 9. Sıhhiye (yani sağlık) nezaretleri (yani bakanlıkları). Bu dokuz bakanlık, birincisi Millî Mudafaa ve İqtisad bakanlıkları ve ikincisi İdare ve Medenî bakanlıklar olmak üzere ikiye bölünüyor. Her iki bölüm bakanlıklara da başbakan'ın birinci ve ikinci yardımcıları başkanlık ediyor.

1933'deki Doğu Türkistan anayasa tasarısının 6. maddesi Cumhurbaşkanının vazifelerini, 7. maddesi başbakanın vazifelerini ve 8'den 16.ncı maddeye kadar da çeşitli bakanlıkların vazifeleri ve sorumlulukları sıralanıyor. Daha sonraki maddelerde vilayetler, nahiyeler ve köylerin kuruluşunun idari özellikleri açıklanıyor.

Bugünkü konuşmamda Doğu Türkistan anayasa taslağında devletin şekli, dayandığı prensipler, Cumhurbaşkanı, başbakan ve bakanların vazife ve sorumlulukları hakkında verilen detaylar üzerinde durmak istemiyorum. Bu ayrı bir bildiri veya makalede ele alınabilir. Bu anayasanın bugün ve gelecek için olan önemi üzerinde biraz durmak istiyorum.

Doğu Türkistan'ın yakın tarihinde ortaya çıkan iki bağımsız Cumhuriyet teşebbüsünden birincisinde, yani 1933 yılındaki Doğu Türkistan Cumhuriyeti'nde bir anayasa taslağının hazırlanarak, devletin ve ihtilal komitesinin resmî yayın organı bir dergide basılmasının

tarihî önemi çok büyüktür. Bugün metni elimizde olan 30 maddelik bu anayasa o devirde onaylanarak resmîyet kazanmamış olsa da, bu metin her yönüyle Doğu Türkistan'ın bağımsızlığı için mücadele veren Türkistanlıların devlet kurma işinde ne kadar ciddiyet hemde sorumlulukla hareket ettiklerini ispatlamaktadır.

Ve burada şunu özellikle de belirtmek isterim: Doğu Türkistan Cumhuriyeti'nin 1933'deki anayasa taslağını 20. yüzyılın başında Türk dünyasındaki ilk anayasa hareketleri içerisinde görmek gerekir. Bu yüzden, Türk dünyasının çeşitli yörelerinde gördüğümüz anayasa hazırlama çalışmalarına ve bu anayasaların içeriğine kısaca göz atalım:

I. Giriş

Türklerin tarih boyunca çok eski ve köklü bir devlet geleneğine sahip oldukları bilinen bir gerçek ise de, gerek Türkiye'de, gerekse batı ülkelerinde bugüne kadar yayımlanan bilimsel eserlerde yirminci yüzyılın ilk yarısında kurulan yeni Türk devletlerinin hukukî yapısı ve onların yazılı anayasa gelenekleri hakkında maalesef etraflı bilgi verilmiş değildir. Halbuki, 20. yüzyıl başlarında dünyanın çeşitli yörelerindeki Türkler arasında anayasa hareketlerinin oldukça hareketli olduğuna tanık oluyoruz.

II. Yirminci Yüzyılda Türk Devletleri

Yirmibirinci yüzyıla üç yıldan da az bir zaman kaldığı şu sıralarda dünyadaki bağımsız Türk devletlerinin sayısı yedidir. Bunlardan altı tanesi Birleşmiş Milletler Teşkilatı tarafından resmen tanınmıştır: Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan.(2) Yedinci bağımsız Türk devleti olan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ise henüz BM tarafından tanınmış değildir.

Bu yedi devlet dışında, Afganistan'ın kuzey batı bölgesinde de General Reşit Dostum liderliğindeki Özbek ve Türkmenler kendi devletlerini kurmuş durumdadır. Rusya Federasyonu içinde özerk statüye sahip çok sayıda Türk Cumhuriyeti bulunduğu gibi, Çin Halk Cumhuriyeti sömürgesi altındaki Doğu Türkistan'da millî mücadele devam ediyor.

Yirminci yüzyılın sonundaki bu tablo, bu yüzyılın

başlarındaki durum ile karşılaştırıldığında elbette çok umut vericidir. Yirminci yüzyılın ilk on yılında dünyadaki yegane bağımsız Türk devleti Osmanlı İmparatorluğu idi. Yüzyılın ikinci on yılında ise, Osmanlı İmparatorluğu dahil, dünyadaki başka Türk yurtlarında da bağımsızlık mücadelesinin hızlandığına şahit oluyoruz. Anadolu'da kurtuluş savaşı verilirken, Azerbaycan'da, Kırım'da, İdil-Ural'da, Batı Türkistan'da da hem siyasî hem de yer yer silahlı bağımsızlık hareketleri sürüyordu. Batı Türkistan'da 1918'de başlayarak 1934 yılına kadar süren Basmaçılık hareketi bu silahlı mücadelenin en iyi örneğini teşkil eder (3). 1917'den itibaren dördü özerk hükümet, beşi ise bağımsız Türk cumhuriyetinin peşpeşe kurulduğunu görüyoruz:

a) Özerk hükümetler

1. Kırım Tatarlarının Millî Muhtariyeti (Bahçesaray, Aralık 1917);
2. Alaş-Orda Muhtar Hükümeti (Aralık 1917);
3. Türkistan Millî Muhtariyeti (Kokand, Aralık 1917);
4. İç Rusya ve Sibiryâ Müslüman Türk-Tatarlarının Millî Muhtariyeti (Ufa, Ocak 1918).

b) Bağımsız Cumhuriyetler

1. Azerbaycan Cumhuriyeti (Baku, 1918);
2. Buhara Cumhuriyeti (Buhara, 1920);
3. Harezmi Cumhuriyeti (Ürgenç, 1920);
4. Ankara Hükümeti (Ankara, 1921), sonra Türkiye Cumhuriyeti (Ankara, Nisan 1923);
5. Doğu Türkistan İslam Cumhuriyeti (Urumçi, 1933), sonra 1944'te de özerklik için bir başka girişim.

Bu yukardaki özerk hükümetler ve bağımsız Cumhuriyetlerden sadece Türkiye Cumhuriyeti kendi bağımsızlığını 1930'lardan sonra koruyarak İkinci Dünya Savaşından 1990'lara kadar "Dünyadaki Tek Bağımsız Türk Devleti" olarak adlandırılmaya hak kazanmıştır. 1974'teki Barış Harekâtı'ndan sonra ilan

edilen Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti 1992'lere kadar Türkiye'nin yanında ikinci bir Türk devleti olarak yer aldı.

Sovyet İmparatorluğunun 1980'lerde hızlanan içten çöküşüyle SSCB içindeki cumhuriyetlerle birlikte Sovyet Türk Cumhuriyetleri ve Özerk Türk Bölgeleri 1990-1991'de kendi bağımsızlıklarını ilan etmeye başladılar. Ancak, Rusya, Ukrayna ve Belarusya liderlerinin 25 Aralık 1991 tarihinde Sovyetler Birliği'nin sona erdiğini dünyaya resmen bildirmelerinden sonra, şu beş Türk cumhuriyeti bağımsızlığına kavuştu: Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan (Bu Cumhuriyetler 2 Mart 1992 tarihinde BMT'na üye olarak kabul edildiler).

Bugün dünyadaki yedi Türk devleti son anayasalarına aşağıdaki tarihlerde sahip oldular (Yayınlanış sırasına göre):

1. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982; son değişiklikler 23 Nisan 1995'te) (4)
2. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası (5 Mayıs 1985) (5)
3. Türkmenistan Cumhuriyeti Anayasası (18 Mayıs 1992) (6)
4. Özbekistan Cumhuriyeti Anayasası (8 Aralık 1992) (7)
5. Kazakistan Cumhuriyeti Anayasası (28 Ocak 1993; son değişiklikler 1995) (8)
6. Kırgızistan Cumhuriyeti Anayasası (1993) (9)
7. Azerbaycan Cumhuriyeti Anayasası (12 Kasım 1995) (10)

Henüz bağımsız devlet olmasalar da, oldukça cesur ve Rusya Federasyonu anayasasından bağımsız milli anayasa kabul etmiş Türk özerk Cumhuriyetlerine örnek olarak Tataristan ve Yakutistan anayasalarını da örnek gösterebiliriz:

√ Devam Edecek...

1 "Qanun Esâsi: 1352. yıl, 16-ncı Şa'bân (3.12.33); Şarqî Türkistân Cumhuriyetine Bağışlab, İstiqlâl Cemiyeti'nin İlmî Hey'eti Tarafından işlenib taqdim qılınğan Qanun Esâsi," Yaş Türkistan, Sayılar: 53 (April 1934), 54 (May 1934), 55 (Haziran 1934).

2 Batı Türkistan'daki Tacikistan Cumhuriyeti buraya alınmadı. Bu cumhuriyette Türkler (Özbekler, Kırgızlar) nüfusun %38'ini teşkil etseler de, resmî dili Tacikçe (Farsça'nın bir kolu) olan bu ülkeyi Türk devleti saymak doğru olmaz.

3 Türkistan'daki milli kurtuluş savaşı olan basmaçılık hareketi hakkındaki en son araştırmalardan biri Dr. Baymirza Hayit'in almanca eseridir: Basmatschi: Nationaler Kampf Turkestans in den Jahren 1917 bis 1934. von Dr. Baymirza Hayit. Köln: Dreisam Verlag, 1992.

4 T.C. Anayasası 1995. İstanbul: Nokta dergisinin eki, 1995; 1924, 1961, 1982 T.C. Anayasaları. Ankara: Savaş yayınları, 1992.

5 Zaim M. Necatigil, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde Anayasa ve Yönetim Hukuku. İstanbul: Kemal Rüstem ve Kardeşi (Lefkoşa) 1988.

6 Türkmenistanın Konstitutsiyası. Aşgabat: Türkmenistan RNÇB, 1992.

7 Özbekistan Respublikasının Konstitutsiyası. Taşkent: Özbekistan, 1992.

8 Kazakistan Respublikasının Konstitutsiyası. Almatı: Kazakistan, 1993;

Kazakistan Respublikasının Konstitutsiyası. Almatı: Kazakistan, 1995.

9 Kırgız Respublikasının Konstitutsiyası. Bişkek: 1993 (Parlamento başkanının imzasıyla daktiloda hazırlanmış nüsha). Bu anayasa daha sonra kitap olarak yayınlanmış ise de, benim elime geçmedi.

10 Azerbaycan Respublikasının Konstitutsiyası. Bakı: 1995.

Dış basından... Dış basından... Dış basından...**✓ Doğu Türkistan'da neler oluyor?****✓ Çin Komünist Partisi sistemi çöküyor mu?****✓ Çin Toplumunda Güvensizlik****✓ Çin'de 30 Milyon İnsan Aç**<http://www.dajiyuan.com/gb/3/11/8/n408070.htm><http://www.dajiyuan.com/gb/3/11/8/n407856.htm>

Bu sorulara geçtiğimiz birkaç gün içinde elimize ulaşan şu bilgiler cevap veriyor.

Doğu Türkistan'da yürütülmekte olan "Yüz Günlük Darbe" hareketinden kısa haber.

Eylül aylarının sonuna doğru, Çin yönetiminin Doğu Türkistan'da 1 Ekim Çin Halk Cumhuriyeti kuruluşunun yıl dönümü münasebetiyle bir meydan temizleme hareketi yürüteceği ile ilgili kısa bir haber yayınlanmıştı. Aslında bu hareketin tam adı "Yüz gün içinde cinayet dosyalarını çözümüleme hareketi" denilmektedir. Yani bizim deyimimizde Uygur ve diğer topluluklara yönelik "100 Günlük Sert Darbe"dir bunun adı. Kasım ayının başlarında Uygur Özerk Bölgesi (Doğu Türkistan) Kamu Güvenlik Genel Müdürlüğü (Emniyet Genel Müdürlüğü) bir ay içinde toplam 1668 cinayet dosyasının çözüme kavuşturduğu açıklamasını yapmıştır. Çin güvenlik güçleri, hareketin başladığı 1 Ekim tarihinden 28 Ekim tarihleri arasına kadar sadece Ürümqi şehrinde 1021 kişiyi tutuklamış, 2 silah, 571 tane mermi ve 4.32 kg uyuşturucu ele geçirmiştir. Ayrıca 32 suç şebekesinin çökertildiği ve organizasyon üyesi olan 124 kişinin tutuklandığını da açıklamıştır. Ayrıca bu hareketin 1 Ekimden 10 Ocak 2004 tarihine kadar süreceği bilinmektedir. Diğer bölgelerle ilgili bilgilere hala ulaşamıyoruz.

Doğu Türkistan Başkenti Ürümqi'de Yeni Bir Tatbikat

1 Kasım saat 9.30-9.39 arasında Doğu Türkistan başkenti Ürümqi'de olası hava saldırısı haberi veren siren sesleri yükselmiştir. Yükselen siren sesleri ise üç çeşide bölünmüş olup bunlar hava saldırısına karşı korunma uyarısı, ciddi an uyarı sireni, siren seslerin iptalini bildiren siren sesidir. Hazırlık siren sesi 36 saniye sürmüş olup, 24 saniye ara verildikten sonra tekrar 3 defa çalınmış ve toplam süresi 3 dakika olmuştur. Hava saldırısından korunma siren sesinin süresi önce 6 saniye sürmüş, 6 saniye ara verildikten sonra tekrar 15 defa çalınmış toplam süresi ise 3 dakika olmuştur. Siren seslerinin iptalini bildiren siren sesi ise toplam 3 dakika sürmüştür. Ayrıca, Ürümqi'de, kuruluş tarihi bilinmemekle birlikte, "Şehir Halk Hava Saldırısından Korunma Ofisi"nin tesis edildiği de gelen haberler içindedir.

Çin Yönetimi Bürokratları İle Başlı Dertte

Elimize ulaşan yeni bir bilgiye göre, ÇKP Merkezi Disiplin Denetleme Komitesi, Denetim Kurulu ve Kamu Güvenlik Bakanlığı gibi kurumlar geçtiğimiz 3 Ağustos tarihinde, kendi iç kısmında 30 Haziran 2003 tarihine kadar, Çin'in çeşitli bölgelerinde ve çeşitli görev alanlarında çalışan nahiye derecesinden yüksek bürokratların kaybolma, intihar ve yurtdışına kaçış oranlarıyla eyalet dereceli bürokratların isimleri olduğu bir gizli liste yayınlamıştır. Geçtiğimiz yaz ayında sadece iki ay içinde 3 değişik bölgeden eyalet dereceli bürokratların intihar etme olayı, ÇKP Merkezi ve Hükümetinde ciddi bir paniğin yaşanmasına neden olmuştur. Panik olayı sadece intihar değil aynı zamanda yüklü miktarda dövizlerle kaybolan ve yurtdışına kaçmakta olan bürokrat sayısının gün geçtikçe çoğalmasındır. İntihar eden bürokratlarla ilgili çeşitli yorumlar da mevcut olup, bunlardan bazıları ise; bu bürokratların kendi ailesi, arkadaş çevresi ve ya belirli bir çıkar gruplarının maddi çıkarlarını korumak, gizlemek ve hatta bazı gizli hesapların sorumluluğunu üstlenmek amacıyla kendini feda etmesi yönündedir. Ölen bürokratların aile fertlerin banka hesaplarında epey kabarık rakamların bulunması, arkadaş çevresi ve muhatap olduğu kurumların hesapları ya da diğer maddi gelirlerindeki bir çok belirsizlikler yorumu kuvvetlendiren unsurlardan biridir. Aşağıda Çin'in tüm eyalet ve bölgelerinde araştırma yapılarak ulaşılan istatistik bilgileri göreceğiz.

Dış basından... Dış basından... Dış basından...

Eyalet/Bölge Adı	Kaybolan Bürokratlar	Yurtdışına Kaçanlar	Yönetici Konumundaki	İntihar Edenler
Guangdong	790	1240	466	74
Henan	512	854	319	145
Fujian	414	586	316	72
Liaoning	318	403	204	112
Jiangsu	316	227	117	42
Beijing	112	442	97	44
Shanghai	187	354	127	51
Tianjin	60	182	45	17
Chongqing	160	226	86	27
Hebei	249	240	117	70
Shanxi	240	281	162	102
Moğol Bölge	52	38	26	5
Jilin	162	125	142	29
Heilongjiang	277	176	190	30
Zhejiang	280	246	142	37
Anhui	164	147	67	51
Jiangxi	86	141	41	31
Shandong	263	307	116	43
Hubei	281	375	71	36
Hunan	314	282	80	40
Guangxi	175	174	75	28
Hainan	82	110	83	14
Sichuan	265	190	117	29
Yünnen	199	335	166	35
Guizhou	116	87	52	12
Tibet	16	22	14	Yok
Jiangxi	215	246	182	43
Gansu	22	28	21	Yok
Çinghai	47	39	37	Yok
Ningxia	37	44	28	2
D. Türkistan	117	224	202	31

Fakir Bürokrat Çocukları İşadamını Oldu ?

Çin Yönetimi 1980'li yılların başlarında "Bürokratların çocukları ticaret yapamaz" konulu bir genelge yayınlamıştır. Tam aksine bu genelge boş bir kağıt olarak kenara atıldığı ortaya çıkmıştır. Bir çok eyalet dereceli bürokratların kişisel dosyalarına bakıldığında bir çoğunun çocuğu ticaret yoluyla çoktan köşeye dönmüştür. Özellikle eyalet başkanlarının çocukları ve akrabaları, babasının ya da akrabasının adını kullanarak zimmetine para geçirme, ticari kolaylıklar elde etme ve hatta çok ağır mali suçlar işlediği ortaya çıkmıştır. Bunlardan, Yünnen Eyaleti Başkanının oğlu 8 kere başkaların paralarını kendi zimmetine geçirmiş, Guizhou Eyaleti ÇKP Genel Sekreterinin oğlu yasadışı yollarla 200 Milyar yuan elde etmiş, Hebei Eyaleti ÇKP eski sekreteri kızı ise vergi kaçırmaktan tutuklanmış... konuyla ilgili bir çok örnekler bulunmaktadır. Dikkat çekici bir nokta ise yargılananların hemen hemen hepsi eyalet dereceli bürokratlar ve aileleridir. Peki bakan dereceli bürokratların çocukları devlete çok mu sadık ? hayır onlar zaten Çin ekonomisinin kaymağını yiyenlerdir, ancak onlara devletin gücü yetmez, zaten devlet dediğimiz kendi babasıdır ve sonra kendisidir.

Dış basından... Dış basından... Dış basından...**Shir Ali'nin İdamı Hakkında UAA Basın Bildirisi**

Acil Bildiri

22 Ekim 2003 Çarşamba

Uygur Amerikan Birliği (UAA), bir Uygur siyasi eylemci ve Şubat 2002'de Nepal hükümeti tarafından Çin'e iade edilen bir mülteci olan Shirali'nin idam edilmesine yönelik Çin'in almış olduğu kararı kınıyor. UAA, Çin Hükümetine siyasi ve dini görüşlerini barışçı bir şekilde ifade eden Shirali ve diğer siyasi mahkumların idamlarını durdurması çağrısında bulundu. UAA, Çin'den ülkelerine iade edilen mülteciler konusunda uluslar arası hukuk ve anlaşmalara uyması çağrısında bulunuyor.

"Xinjiang Daily"nin 21 Ekim tarihli baskısına göre Şıncan Yüksek Mahkemesi Shirali'yi "etnik bölücülüğe" karışması suçlamasıyla ölüm cezası verdi. Gazete Shirali'nin idam edilmiş olup olmadığı yoksa hala idamı için bekliyor olduğu konusuna açıklık getirmemiş. UAA bu idamın gerçekleşip gerçekleşmediğini teyit ettirme konusunda başarılı olamadı. Fakat büyük bir ihtimalle Shirali idam edilmiştir; çünkü Çinli yetkililer genellikle mahkumları, özellikle de ölüm cezasına çarptırılmış olan Uygur siyasi mahkumları derhal idam ederler.

Hotenli bir genç olan Shirali diğer Uygurlarla birlikte Kasım 2000 tarihinde Tibet üzerinden Nepal'e kaçmalarından önce Doğu Türkistan'daki Çin yönetimine karşı şiddetli olmayan bir şekilde karşı koymakta olan bir siyasi eylemciydi. Nepal hükümeti, onlar gelir gelmez onları Khatmandu'da göz altına aldılar ve hapse attılar. BM Mülteciler Yüksek Komiserliğinden yetkililer onları ziyarete geldi ve onların Çin'de hapisteyken kötü muamele gördükleri ve işkenceye uğradıklarını ve neden ülkelerini terk ettiklerini gösteren kanıtlarını dinledikten sonra onlara mülteci statüsü verdiler. Ocak 2002'de Shirali ve diğer iki Uygur Khatmandu'daki hapisten kaybolunca UNCHR yetkilileri bu kişiler için endişelerini dile getirdi ve onların nerede olduğuna dair bilgi vermeleri konusunda Nepal yetkililerine çağrıda bulundu. Fakat Çin'in baskısından ötürü Nepal hükümeti uluslar arası hukuku ve ihlal ederek ve BM'in bu konuda dile getirdiği derin kaygıyı görmezden gelerek bu kişileri Çin'e iade etti.

Komşu ülkelerin uluslar arası hukuka aykırı olarak Uygurları Çin'e iade etmeleri ve bunların kısa süreli mahkemeler sonucu idam edilmeleri ilk defa olmuyor. Eskiden Kazakistan ve Kırgızistan tarafından iade edilen Uygur siyasi eylemciler Çin tarafından idam edildi. Uluslar arası topluluk Doğu Türkistan'daki Uygur halkın içinde bulunduğu kötü duruma ilişkin olarak ve komşu ülkelerin Uygur mültecileri iade etmemeleri konusunda Çin üzerinde yeterli baskı kurmamasından dolayı Çin hükümeti barışçı bir şekilde ayrılık isteklerini ifade eden Uygurları öldürmede serbest olduğunu ve bunun cezasını çekmeden kolayca sıyrılabileceğini düşünmekte.

Artık uluslar arası topluluğun sessizliğe son verme zamanı geldi. Artık bu kaçış, iade etme ve idam etme kısır döngüsüne bir son verme zamanı geldi. ABD, Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği ve ASEAN; Uygur siyasi eylemcilerinin siyasi ve dini bağımsızlık isteklerini barışçı bir şekilde ifade etmelerinden ötürü idam edilmeleri konusunda Çin' daha fazla baskı yapmaları gerekiyor; ayrıca Kazakistan, Kırgızistan, Pakistan, Nepal ve Hindistan gibi komşu ülkelerin de Çin'in baskısı altında Uygur mültecileri ülkelerine iade etmeye bir son vermeleri konusunda daha fazla baskıda bulunmalarının zamanı geldi. Her hangi bir ülkenin her hangi bir Uyguru Çin'e iade etmesi o kişinin idamından başka bir şey değil.

İşkence ve Diğer Zulümler, İnsanlık dışı veya aşağılayıcı muamele ve cezalandırmaya karşıtı yapılan anlaşma uyarınca: "Hiçbir ülke, bir kimseyi işkence tehlikesinin olabileceğini düşündüğü her hangi bir ülkeye sürgün edemez, geri döndüremez veya iade edemez." Bu yüzden Çin'deki zulüm ve baskıdan kaçmış olan Uygur göçmenlerin ülkelerine iade edilmeme gibi temel hakları var. Bu hakkın siyasi ve dini zulümden ötürü Çin'i terk eden her bir Uygur'a tanınacağı uluslar arası topluluk tarafından garanti altına alınmalıdır. Çin, Uygur halkının temel insan haklarını ihlal etme konusuna gelince imzalamış olduğu uluslar arası insan hakları anlaşmalarına hiç uymuyor. Bu acı gerçeğin ışığı altında Uygurların sığınmış olduğu ülkeler iade etmeme konusunda uluslar arası hukuk uyarınca onları iade etmemeli ve onların güvenli, emniyeti ve mülteci statüsünü garanti altına almalıdır.

Uygur Amerikan Birliği, komşu ülkelere Uygur mültecileri ilderde iade etmeleri ve BM Mülteciler Yüksek komiserliğinin bu kişilerin davalarıyla ilgilenmeleri ve onların hayatlarını korumak için üçüncü bir ülkeye iltica etmelerini sağlamalarına yardımcı olmaları çağrısında bulunuyor. UAA, ayrıca bu ülkelere BM prensipleri uyarınca bu kişilerin üçüncü ülkeye geçişlerinde güvenli bir yol sağlamalarını rica ediyor.

Uygur Amerikan Birliği Yönetim Kurulu

Diş basından... Diş basından... Diş basından...**UAA Press Release on the Execution of Shirali**

For Immediate Release:

Wednesday, October 22, 2003

The Uyghur American Association strongly (UAA) condemns China's recent decision to execute Shirali, a Uyghur political activist and refugee who was extradited by the Nepali government back to China in February 2002. UAA calls on the Chinese government to stop the execution of Shirali and other

Uyghur political prisoners for their peaceful expression of political and religious dissent. UAA demands the Chinese government to abide by international laws and treaties in treating extradited refugees.

According to "Xinjiang Daily", October 21st edition, Xinjiang High Court has recently sentenced Shirali to death for engaging in "ethnic separatism". The paper did not state whether he had already been executed or waiting for execution. UAA has been unsuccessful in verifying whether this execution has already taken place or not. It is highly likely that Shirali has already been executed because it is customary for the Chinese authorities to immediately execute prisoners, especially Uyghur political prisoners, who were sentenced to death.

Shirali, a Uyghur youth from Hotan, had been an active and peaceful political activist who nonviolently resisted Chinese rule in East Turkistan before he, along with some other Uyghurs, fled to Nepal via Tibet in November 2000. The Nepali government detained them in Khatmandu on their arrival and put them in a prison. UNHCR officials in Nepal visited them and granted them refugee status after listening to their testimonies how they were abused and tortured during their imprisonment in China and the reasons why they fled the country for life. UNHCR office voiced immediate concern to the Nepali authorities and asked for information after the whereabouts of Shirali and two other Uyghurs detained in Khatmandu prison became unknown in January 2002. However, under Chinese pressure, the Nepali government extradited them to China violating international law of nonrefoulement and disregarding the serious concern expressed by the United Nations.

This is not the first time that a neighboring country extradited Uyghurs against international law to China and thereby executed by the Chinese government with summary trials. In the past, China executed Uyghur political activists extradited by Kazakhstan and Kyrgyzstan. Since the international community has not put enough pressure on China regarding the plight of Uyghur people in East Turkistan as well as the neighboring countries not to repatriate Uyghur refugees, the Chinese authorities seem to have a free hand to kill any Uyghur for his peaceful expression of dissent and get away with it with impunity.

This is the time to break the silence for the international community. This is the time to break this vicious cycle of fleeing, extradition, and execution. It is time for the United States, United Nations, European Union, and ASEAN to put more pressure on China not to execute Uyghur activists for their peaceful expression of political and religious dissent as well as to put pressure on the neighboring countries of China, especially Kazakhstan, Kyrgyzstan, Pakistan, Nepal, and India, not to return Uyghur refugees under

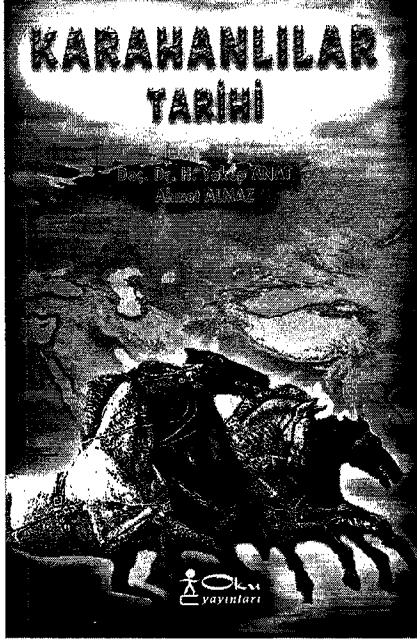
Chinese pressure. It is clear from the Chinese practice that extradition for any Uyghur from any country to China means nothing but execution. According to the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or

Degrading Treatment or Punishment, "no State Party shall expel, return (refouler) or extradite a person to another State where there are substantial grounds for believing that he would be in danger of being subjected to torture." Therefore, the principle of non-refoulement is a basic right of the Uyghur refugees that flee Chinese tyranny and oppression.

This right should be guaranteed by the international community to any Uyghur who fled China due to political and religious persecution. China never abides by the international human rights treaties it has signed when it comes to violating the fundamental human rights of the Uyghur people. In light of this cruel fact, the countries that Uyghurs fled should never extradite them to China according to the international law of nonrefoulement but guarantee their safety, security, and refugee status.

The Uyghur American Association calls on China's neighbors not to return Uyghur refugees in the future but let United Nations High Commission for Refugees to handle their cases and possibly relocate them to third countries for the protection of their life. UAA also asks these countries to provide these Uyghurs safe passage to third countries according to the principles of the United Nations.

Board of Directors
Uyghur American Association

Karahanlılar Tarihi

Prof. Dr. Nevzat YALÇINTAŞ

Istanbul Milletvekili

AGİT (Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı Başkan Yardımcısı)

Günümüzde, Birleşmiş Milletler Teşkilatına üye olan ve bu kuruluşun New York'taki merkez binasının önünde dalgalanan ülke bayraklarının sayısı 200'e yaklaşmaktadır.

Teşkilatın, 2. Dünya Harbi sonundaki kuruluşunda kurucu ülke sayısını 50 li rakamlarla ifade ediliyordu. O günden bugüne geçen yarım asırlık dönemde bazı topluluklar istiklallerini ilan ederek, bazıları ise bölünerek bu müstakil devletler sayısını 200 seviyesine ulaştırdı. Bu makamın önümüzdeki yıllarda daha da artması beklenebilir.

B.M. Teşkilatını meydana getiren devletlerin bugün ulaştığı bu sayıya bakarak kökleri tarihin derinliklerine ulaşan ve millet olma sürecini uzun asırlar boyunca yaşamış olan milletlerin bu kadar fazla olduğu düşüncesine sahip olmak şüphesiz yanıltıcı olacaktır. Kısa ve fakat sağlıklı bir tarih incelenmesi çok açık bir şekilde

ortaya koyacaktır ki derin tarihi kökleri olan, uzun sıralar içinde devamlılık gösteren, insanlığa zengin kültür, sanat medeniyet mirası kazandırmış bulunup günümüze kadar varlığına korumuş milletlerin sayısı, yukarıda zikredilmiş olan rakama göre fevkalade azdır ve belki iki elin parmakları kadardır. Bunlardan başlangıçta ve hemen ilk olanlarını Çinliler, Türkler, Hintliler, Arablar, İranlı, Mısırlı; Yunanlı millet ve kavim olarak sayabiliriz. Bu liste bir miktar daha uzatabilir ve fakat yine de mahdut sayıda kalacaktır.

İşte Türkler, insanlık tarihini belirgin olarak meydana getiren bu çok az sayıdaki milletler arasında seçkin yerini almaktadır. Tarihte derin küller ve izler bırakmış diğer milletler ile birlikte Türklerin tarihini bilmeden insanlık tarihini görebilmek, idrak edebilmek mümkün değildir. Türkler, insanlık tarihinde bu kadar etkin olmuşlar ve tayin edici roller oynamışlardır.

Türkler, pek az milete nasip olan böyle bir niteliğe sahip olmuşlar ve ırklarının adeta değişmez bir özelliği olan teşkilatı vasıfları ile devamlı 'devletler' kurarak, onların çatısı altında yaşamışlardır. Gerçektende Türkler tarih boyunca hep bir araya gelerek teşkilatlandırdıkları, çok sayıda devlet kurarak varlıklarını sürdürdükleri, yıkılan bir Türk devletinin arkasından bir diğerinin tarih sahnesine çıktığı görülmektedir. Bu devletlerin sayısını katıyen yakın bir şekilde tesbit etmek daha uzun ve tarihin derin bir şekilde incelenmesi gerekmektedir. Bu gün için tarihçilerimiz bu Türk devletlerinin en belirgin olarak 16 sını zikretmektedir. Bu sayıda Türkiye'de Cumhurbaşkanlığı forsunda 16 yıldız ve 16 dev avize olarak sembolize edilmektedir. Tekrar işaret edelim ki bu sadece sembol değeri olan bir rakamdır. Şüphesiz ki tarih içindeki Türk devletlerinin sayısı bunun çok üstündedir.

Şurası da maalesef acı bir hakikattir ki bu Türk devletlerinin her biri hakkında okurların kolayca ulaşip tatmin edici bilgilere sahip olabilecekleri müstakil incelemeler, yayınlar yok denilebilecek hacimdedir. Bu büyük ihmali ve önemli boşluğu doldurmak amacıyla değerli kültür ve devlet adamı Hasan Celal Güzel'in son yıllarda bize ve bütün ilim dünyasına kazandırdığı tarih eserlerini burada zikretmek şüphesiz ki bir şükran borcudur.

İşte bu 'Karahanlılar Tarihi' eserinde kendi alanındaki bu önemli boşluğu doldurucu nitelikte, değerli bir tarih incelemesidir. Bu eserin kendine has bir çok özellikleri mevcuttur. Bu özelliklerin en önemlisi de kıymetli tarihçi Dr. Hacı Yakup'un Çince kaynaklara başvurmasıdır. Türk tarihini konu alan bir çok eserde bu noksanlık vardı ve müellefleri genelde Arab kaynakları ile batı dışlarında yazılmış bilgilere müracaatla yetinmekte idiler. Yazar Hacı Yakup Anat'ın Çince'ye vukufiyeti bu esere ilave bir derinlik ve değer kazandırmıştır.

Bu eser uzun yılar süren bir birikimin ve çalışmanın ürünüdür. O'nun manevi arkadaşı değerli genç araştırmacı sayın Ahmet Almaz'ı hep onunla birlikte gördüm. Esasen tanışmamıza vesile olan da odur. Kendine teşekkür borçluyuz ve kendi araştırmalarının ürünü olan eserlerine tek tek sahip olmaktayız. Bunlara devam etmesi en içten duamızdır.

Dr. Hacı Yakup Anat'ı tanımak ve kısa bir süre de olsa beraber olmak şerefine erdim. Onun çilekeş varlığı hayat boyu yaşadığı zulüm ve baskılara daha fazla dayanamadı ve nihayet 2001 yılında O'nu ebedi mekanına yolcu ettik. O tam anlamı ile bir müslüman Türk alimi idi. Kendini milletinin hizmetine adanmış idi. Bu vasfı ve ilmi ona ağıra mal edildi ve çok acı çekti. kabri nur olsun. İnanıyorum ki onun temiz ruhu ebedi istirahatgahı olan Cennet-i Ala'da kendi gibi göçmüş yüce atalarımızla birlikte. Eserin ona hep sevap ve rahmet getirecektir. Türk tarih hazinesi yeni ve değerli bir eser kazandırmıştır.

İsteme adresi

Okuy Yayınları

Muallim Naci Cad.No 17/54 Ortaköy-Besiktas-İstanbul Tel 02125138852

Karahanlı devri Türk-İslam Edebiyatının ünlü temsilcisi

Yusuf has Hacib Ve O'nun Kutadgu Bilig adlı eseri

Yusuf Has Hacib'in Doğumunun 985 Yılı münasebetiyle (2)

*Prof. Dr. Mahmut KAŞGARLI**

Kutadgu Bilig'i siyasi,hukuki,içtimai ve ahlaki yönden inceleyen Türk ve Batılı alimler ondaki Farabi ve İbni Sina tesirlerinin ve filozoflar vasıtasıyla gelen Eflatun ve Aristo izlerini göstermeye çalışmışlardır.Ayrıca Hint-İran ve Hint Çin tesirleri de araştırılmıştır.Fakat bütün bu tesirleri fazla mübalağa etmemek,millî özün Kutadgu Bilig'de çok sağlam bir temel olarak yer aldığını asla unutmamak, yabancı tesiri zannedilen pek çok unsurun insanlığın ortak değerleri olduğunu hatırlamak gerekir aslında.

Bazıları Kutadgu Bilig'in yazılmasında Yusuf Has Hacib'in "Şahname"den etkilendiğini ileri sürmüştür.Bu fikir doğru değildir.İran şairi Firdevs nazım vasıtasıyla İran'ın efsanevi tarihini tasvirî şekilde ifade etmeye temel hedef seçmişse, büyük alım, mütefekkir ve ünlü şair Yusuf Has Hacib nazım vasıtasıyla Türk devlet idaresinin yapısını, devlet hukuku, sosyal ahlaki gibi önemli problemleri çözmeyi hedeflemiştir.Kutadgu Bilig bu açıdan bakıldığında devlet yapısının nizami yani devlet kurmanın, devleti idare etmenin nizamnamesi ve anayasasıdır.

Bir çok Türkologlar bu noktadan bahsederek bu eseri devleti düzenleme, devlete sahip olma ve devlet yönetiminin kamus namesi ve ilmi yolu olarak değerlendirmektedir.

Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu H.Vambéry'nin eserde bulunan Türk ve İslam tesiriyle ilgili görüşlerini şu şekilde aktarmıştır,'daha 1870 yılında H.Vanbery ilk defa olarak bize Türklerin içtimai ve idari durumlarına göz atmak imkanını veren eser' diye takdim ettiği Kutadgu Bilig için'esere hakim olan ruh,büyük ölçüde İslam telakkileri yahut umumiyetle doğuda yaygın düşünceler yanında temiz ve saf Altaylı,yani Türk anlayışının yer aldığı bir ahlaki talimdir".

Vaktiyle eserin Çince veya Farsça bir kitaptan tercüme veya adapte edildiğini düşünmüştüm fakat yakından incelediğim zaman onun Türk mahsulü olduğu neticesine vardım demektir.(1)

Balasagunlu Yusuf, Karahanlılar devleti sarayında çok yüksek mevkide bulunmuş bir insandır.Onun toplum,ahlak,devlet teşkilatı,yönetenle yönetilen arasındaki ilişki üzerinde bir takım fikirler üretmesi şaşılacak durum değildir.

Prof.Dr.Ahmet Caferoğlu, Kutadgu Bilig'in herhangi bir Çince eserin Türk ahvali ve hususiyetine,Türk bakış ve görüşüne uydurulmuş bir tercümesi olmayıp,tamamen orijinal bir eser olduğunu(2) Fuat Köprülü de "Kutadgu Bilig'deki Çin tesirinin eserin mukaddimesinde gelişmiş güzel söylenmiş bazı sözlerin ciddi zannedilmesinden doğmuş ve zoraki bazı benzetmelerle kuvvetlendirmek istemiş fevkalet sathi ve ince bir mülazahadan ibaret olduğunu"ifade etmiştir.(3)

Prof. Dr. Reşit Rahmeti Arat bu hususta şöyle demektedir, "Sonradan mukadimeyi yazanın eser ve kıymeti hakkında hususi bir görüşü de yoktur,onun tarafından coğrafya ve kavim isimleri burada daha çok basitleştirilmiş, millet ismi olarak Türk tabiri büsbütün atılmış ve yerine Çin, Maçin ve Maşrik tabirleri kullanılmıştır (4) yani bütün bunlar Kutadgu Bilig'de bahsedilen'Çin've'Maçin'in bugünkü Çin olmadığını"ifade etmektedir.

"Bu kitap çok aziz bir kitaptır,Çin hakimlerinin hikmetleri ile bezenmiş ve Maçin alimlerinin şiirleri ile süslenmiştir. "Kutadgu Bilig'in nesir biçimindeki bu önsözü, belkide bazı kişilerin Çin tesiri hakkındaki görüşlerine sebep olmuştur. Kutadgu Bilig'deki 'Çin've 'Maçin'in coğrafi açıdan bu günkü Çin'i göstermemektedir. Kaşgarlı Mahmut'un Divan-ı Lügat'it Türk adlı kitabında şöyle denilmektedir. 'Tawgaç', Maçin'in adıdır. Burası Çin'den dört aylık Türk mesafe uzaklığındadır. 'Tawgaçlar' Maçin'de oturan Türk boyudur. Çin aslında üç bölüktür. Birincisi yukarı Çindir ki Şarkta'dır. Buna Tawgaç derler. İkincisi orta Çindir, burası'Hıtay'adını alır. Üçüncüsü aşağı Çindir ki burasına'Barhan' adı verilir. Bu Kaşgar'dadır.Lakin şimdi

'Maçın'Tawgaç'diye tanınmıştır.Hitay ülkesinede Çin denilmiştir.Tawgaç Türklere bir bölüktür. Bu diyarda otururlar.Bu kelimededen alınarak bunlara 'Tawgaç' denirki, Uygur demektir.(5) Çinli Türkolog Gebg-Şimin Maçın'ı Karahanlı sülalesi olarak gösteriyor(6)

Yusuf Has Hacib bu eserinde bütün kötülüklerin anası cehalettir diyor ve bir toplumda en önemli şeyin eğitim-öğretim olduğunu vurguluyor. Bunun içinde hakanın milletini, aile reisini de aile fertlerini eğitmek, okutmak zorunda olduğunu söylüyor. Yusuf Has Hacib'in ileri sürdüğü bu fikirleri tarihimize birleştirip baktığımızda tarihten bu güne kadar Türk milleti ne zaman bilgiye, ilm-irfana önem vererek cehaletten uzak kalmışsa, güç - kudret kazanarak uluslar arasında şan-şöhret kazanmış, özgürlük, baht, sefa, saadet içinde yaşayabilmişlerdir. Ne zaman bilgiden, ilmi, irfandan, fazilet imandan uzaklaşmışsa ve cehalet içinde kalmışsa o zaman Türk milleti felakete sürüklenmiştir. Bu tarihi tecrübelerden ders almamız gerekmektedir.

Bugün sizin ve dünyadaki milletlerin 'bilgi toplumu olmak için çalışmalarını' gerektiğini Yusuf Has Hacib bin yıllar önce ortaya atmıştır. Yusuf Has hacib Kutadgu Bilig'in 217,2606 beyitlerinde

217. Ajun tutguka er ukuşlug kere.
Bodun basguka ög kerek hem yüre

T.T.aktarılmaması:
Dünyayı tutmaya bilgili gerek
Halkı yönetmeye akıl ve yürek

2606. Ukuş işke tutsa bilik başlasa,
Öküş işler etlür kişi işlese

T.T. aktarılmaması
Bilgiyle başlasa,aklını katsa,
Çok işler başarır,insan çalışsa.

Bilim ve teknolojiye önem vermek hakkındaki bu görüşlerini güzel şiiri mısralarla aydınlatmıştır.

Siyasi ve ekonomik konularada temas ederekçeşitliğin, zenginleri fakirleştirerek değil fakirleri zenginleştirerek sağlanması gerektiğini belirtiyor. Ferdin saadetinin toplumun saadetine bağlı olduğunu,fertlerin cemiyet için çalışması gerektiğini söylüyor.

5567. Çıgay orta bolsa bu ortu bayur,
Bayusa bu ortu eling bay tolur

T.T.aktarılmaması:
Fakir orta olsa,orta bay olur,
Zengin olsa orta,ülke bay olur.

Bu fikirleriyle Yusuf Has Hacib'in orta direği güçlendirmenin gerektiğini,sosyal adaletin bir devletin ayakta kalmasında,istikrarında ve gelişmesinde çok önemli olduğunu göstermiştir.

Yukarıdakilerden açık bir şekilde görülüyor ki Yusuf Has Hacib 'Kutadgu Bilig' eserinde ileri sürdüğü fikirler bugünkü devrimiz içinde hayati öneme sahiptir.

Kutadgu Bilig mesnevi şeklinde yazılmış 6654 beyitli 13290 mısralı 85 bablı büyük hacimli bir eser olup,vezni aruzun 'feulün feulün kalıbıdır.eserde Aruz vezni kullanılmakla beraber çok defa hecenin 6+5'lik ölçüsüne uyulduğu da görülür.Kafiye bakımından halk şiiri geleneğine uyar,ekseriyetle yarım kafiye kullanılır.redif hemen göze çarpmayacak kadar azdır.Kafiye bakımından eserin bir özelliği de murabeli kafiyesini yer yer devam ettirmesidir.

Kutadgu Bilig'de yer alan 173 dörtlülük halk şiiri geleneğine aittir.'a a x a'şeklinde kafiyelenmiş olan bu dörtlülükler konu şekil bakımından bugünkü manilere benzemese de kafiye düzeni bakımından mani tarzının ilk örnekleri olarak saymak gerekir.

Divan ü Lugati't Türk'teki dörtlülüklerin koşma tarzında kafiyelenmelerine karşılık Kutadgu Bilig'dekilerin mani tarzında kafiyelenmeleri ilgi çekicidir.demek Türk halk şiirini daha ilk örneklerinden hem koşma tarzı hem de mani tarzı kullanılıyordu.

Kutadgu Bilig'e hakim olan bir takım üslup özellikleri yanında o zamanki ortak Türk ifade tarzını gösteren üslup özellikleri de vardır.Kutadgu Bilig'de Orhun bengu taşlarındaki ifade tarzını aynen buluyoruz.

Kutadgu Bilig edebi bakımdan ve üslup yönünden daha pek çok işlenmeye,araştırılmaya muhtaçtır.Onda çok görülen teşbih,tenasüp ve teşhis sanatları yanında zaman zaman intak,iade,lef ü neşr gibi sanatlarada rastlanır.Kısaca kutadgu Bilig her yönüyle çok önemli büyük eserdir.

(*) Trakya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrt.üyesi

(1) Prof. Dr. İbrahim Kafsoğlu; Kutadgu Bilig ve Kültür tarihimizdeki Yeri s.5-6 İstanbul 1980

(2) Prof.Dr.Ahmet caferoğlu,Türk Dili tarihi s.55

(3) Fuat Köprülü,Türk Edebiyatı Tarihi Ötügen İstanbul 1965,s.168

(4) Reşit Rahmeti Arat, Kutadgu Bilig Giriş,s.xxx

(5) Prof.Dr.Ahmet caferoğlu,Türk Dili Tarihi II,s.31

(6) Gıng-Şimin,Uygur Klasik Şiirleri (Çince)Şİncan Halk neşriyatı,Urumçi,1982

DÜZELTME:

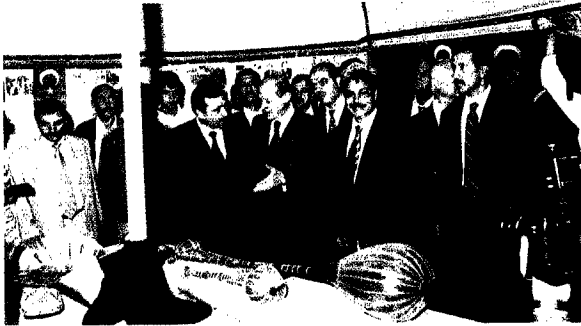
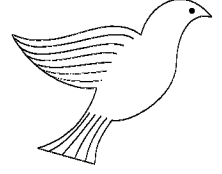
54. sayımızda 14. sayfada yayınlamış olduğumuz "Türkistan Çocuğu" adlı şiiri Sn. Nurala Göktürk'ün Gökbayrak adlı şiir kitabından alınmıştır.

D

ernekten

H

aberler

MHP Genel Başkanı Dr. Devlet Bahçeli D.T. Çadırında...

Gökbayrak temsilcilerimizin Kayseri ziyaretleri...

AKP Genel Başkan Yrd. Halil Ürün Kayseri ziyareti...

DYP Genel Başkanı Sn. Mehmet AĞAR Kayseri Konferansı

4-7 Eylül 2003 : Ankara:

Derneğimiz her yıl Geleneksel Ankara Etimesgut Belediyesince tertip edilen Uluslararası Anadolu Günleri Kültür sanat Festivali'ne bu sene ikinci kez katılmıştır. 4-7 Eylül tarihlerinde Ankara Etimesgut Belediyesince gerçekleştirilen bu etkinliğe derneğimiz Kültür faaliyetlerimizi tanıtıcı sergi çadırımızı halkın ziyaretine açmıştır. Standımıza yoğun bir ilgi olmuştur özellikle MHP Genel Başkanı Sn. Devlet BAHÇELİ, Devlet eski bakanı Sn. Reşat DOĞRU, Sağlık eski Bakanı Osman DURMUŞ, Milli savunma eski Bakanı Sn. Sabahattin ÇAKMAKOĞLU, DYP Genel Başkanı Sn. Mehmet AĞAR Sn. Saffet Arıkan BEDÜK, AKP Ankara milletvekili Ersönmez YARBAY, 19 Mayıs Üni. Eski Rektörü Sn. Prof. Dr. Osman ÇAKIR ziyarette bulunarak bilgi alışverişinde bulunulmuştur. İstanbul'dan Posma kardeşler müzik gurubu davet edilerek Türkistan müziğinin en güzel örnekleri sunulmuştur. Yemek yarışmasında Türkistan mutfağı ülkeler kategorisinde ikincilik ödülünü almıştır.

(2) 20.09.2003 Kayseri:

Çeşitli vilayetlerde bulunan dergimizin temsilcileri derneğimizi ziyaret ederek sorunlarımızın çözüm yollarında fikir birliğine varılmıştır. Mucur Temsilcimiz Hakan KARAKAYA ve Arkadaşları Hacı ERCAN, Serdar TURGUT, Uğur YARGI Beylere çok kısa bir zamanda dergimize 100 kişiye yakın Abone gerçekleştirmelerinden dolayı takdir ve şükranlarımızı sunar. Kardelen Pastanesi, Temilciliğimizin Üs olması sebebiyle Sahibi Serdar TURGUT Bey ve Ortaklarına ayrıca teşekkür ederiz.

(3) 20.09.2003 Kayseri:

Yerel Yönetimlerden Sorumlu AKP Genel Başkan yardımcısı Sn. Halil ÜRÜN'ün Kayseri ziyareti esnasında kendileriyle ikili görüşülmüş davamız hakkında bilgi verilmiştir.

(4) 24.09.2003. Kayseri:

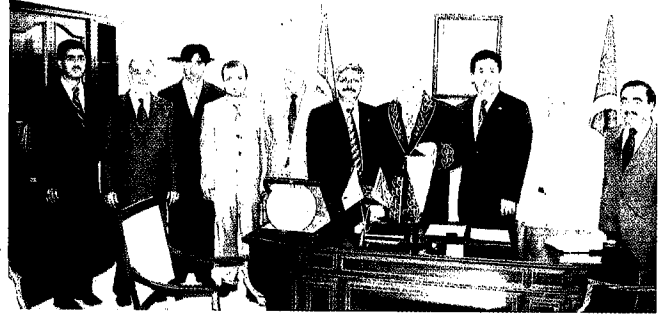
DYP Genel Başkanı Sn. Mehmet AĞAR'ın Kayseri ziyareti esnasında Dernek yönetim kurulu üyeleri Akşam yemekli toplantısına davet edilmiş kendileriyle görüşülerek fikir alış

BBP Genel Merkezini dernek yönetimimizin ziyareti...

SP Gen. Bşk. Prof. Dr. Sn. Necmettin Erbakan'ın derneğimizin çalışmalarından dolayı şilt takdimi

verişinde bulunulmuştur özellikle DYP Kayseri İl Başkanı Sn. Mustafa ERASLAN'nın devamıza yakın alakasından dolayı kendilerine teşekkür edilmiştir.

(5)26.09.2003 Ankara:

Dernek yönetim kurulu ve Ankara Şube yönetimimiz BBP Yönetimi ile birlikte parti binalarında ortak bir basın toplantısı düzenleyerek basın bildirisini yayınlamıştır, bu toplantı Ankara'nın yerel TV ve gazetelerinde yer almıştır.

(6)26.09.2003 Ankara:

Derneğimiz Genel merkez yönetimi ve Ankara Şube yönetimimiz Saadet Partisi Genel Merkezine ziyarette bulunmuş ve bu ziyaret esnasında SP Genel Başkanı Sayın Prof. Dr. Necmettin ERBAKAN, Gen. Bşk. Yrd. ları Sn. Recai KUTAN Sn. Şevket KAZAN, Sn. Temel KARAMOLLAOĞLU hazır bulunmuşlar, kendilerine Doğu Türkistan davasına gösterdikleri ilgi ve alakalarından dolayı teşekkür edilerek Doğu Türkistan Milli Giysisi Doppa, Çapan ve Gökbayrak hediye edilerek Doğu Türkistan Sorununu İçeren bir rapor sunulmuştur. Sayın Prof. Dr. Necmettin ERBAKAN hocada derneğimizin başarılı çalışmalarından dolayı yönetimimize şilt vermişlerdir.

Kültür Bakanlığı Eğitim Araştırma Gen. Md. Sn. Mahmut Erkurani ziyaretimiz...

Dernek Genel Merkezinde Belediye Başkanı Bekir Yıldız ve bürokratlara yemek verildi...

(7)26.09.2003 Ankara:

Dernek Genel merkez yönetimi ve Ankara Şube yönetimimiz Kültür ve Turizm Eğitim ve Araştırma Genel Müdürü Sn. Mahmut EVKURAN Beyi ziyaret ederek. Doğu Türkistandaki son durum hakkında bilgi verilmiştir.

(8)27. 09.2003 Kayseri:

Derneğimiz başta Kocasinan Belediye Başkanımız Sn. Bekir YILDIZ, K. Sinan Milli Eğitim Müdürü Sn. Salih Çalkısoy ve bazı siyasi parti yöneticilerinin hazır buldukları bir yemek verilmiştir. Davamıza katkılarından dolayı misafirlere teşekkür edilmiştir.

(9)01.10.2003 Ankara:

Kamu-Sen Genel Başkanı Sn. Bircan AKYILDIZ ve Türk Dayanışma Konseyi üyeleri ile birlikte Çin'in kuruluş yıldönümü olan 1 Ekim'de ortak bir basın toplantısı düzenlenerek Çin'in başlattığı 100 günlük sert vuruş hareketi pretosto edilmiştir. Bu basın toplantısı bazı ulusal basın ve TV lerde gündeme gelmiştir.

(10) 03.10.2003 Kayseri:

Derneğimiz Genel Merkez binasında Çin'in 100. Günlük Sert vuruş operasyonu ile ilgili basın toplantısı yapıldı.

(11)05.10.2003 Kayseri:

Dişşleri Bakanı Sn. Abdullah Gül'ün Kayseri ziyareti esnasında kendileriyle kısa bir görüşme yapılarak sorunlarımız dile getirilmiştir.

Kamusan Genele Başkanı Sn. Bircan Akyıldız Kayseri ziyaretinde Der. Gnl. Bşk. Seyit Tümtürlü ile basın toplantısında...

1. Ordu Komutanı Sn. Org. Yaşar Büyükanıt Paşa ve komutanlar...

(12)08.10.2003 Kayseri:

Kamu-Sen Genel Bşk. Sn.Bircan AKYILDIZ Beyin Kayseri ziyareti esnasında Dernek Başkanımız Sayın Seyit Tümtürk ile ortak bir basın toplantısı düzenlemiş ve toplantıda Kamu-Sen'in her zaman Doğu Türkistan davasına desteklerinin devam edeceğini bizzat teyid etmişlerdir. Bu toplantı ilimizin TV ve gazetelerinde yer almıştır.

(13)Kayseri:

Dernek Genel Merkezinin 3.Geleneksel Anadolu Turu Çerçevesinde 5-6-7 Ekim 2003 tarihleri arasında Derneğimiz yaklaşık 45 kişilik hemşerilerimizi Eskişehir,Bilecik,Söğüt,Bursa ve şehitler diyarı Çanakkaleye tur düzenlemiştir.Osmanlı İmparatorluğunun Kurucusu Osman GAZİ, Ertuğrul GAZİ Manevi Mimarı Şeyh EDEBALI'nın Kabirlerini ziyaret ve Aziz Ruhlarına Dua edilmiştir.Özellikle Çanakkaleyi gezen hemşerilerimizin buradaki şehitler diyarındaki duygusal anı hiçbir zaman unutulmuyacak gibiydi.tıpkı Toprak uğrunda ölen varsa vatandır vecizesini sanki o gün orda hep beraber yaşadık.Şehitlerimiz rahmetle andık ve topluca ruhlarına ithafen dualar okuduk.Ruhları şad makamları cennet olsun.Gezimizin önemli bir bölümünde Çanakkale Sargı yeri şehitliğini ziyaretimiz esnasında Birinci Ordu Komutanımız Orgeneral Sayın Yaşar BÜYÜKANIT paşamızın tek tek Bütün Doğu Türkistanlılarla tokalaşarak hatırımızı sorması sıcak ve candan ilgisi bizleri duygulandırdı. Allah Kahraman Türk Ordusunu ve Komutanlarını Düşmana karşı daima muzzafer kılsın.

(14)15.10.2003 Kayseri:

Tarihinde ilimizin Yerel TV lerinden Kanal 38 de canlı yayın konuğu olarak dernek Genel Başkanımız sayın Seyit TÜMTÜRK Doğu Türkistan'da gelişmekte olan son olaylar hakkında detaylı bir program sunmuştur.Yaklaşık 1.5 Saat süren oturumda Doğu Türkistan meselesini Türkiye ve Uluslar arası alandaki konumu ele almıştır.

(15)23.10.2003 Kayseri:Türk Ocakları Genel Başkanı ve ATO Meclis Başkanı Sayın Nuri GÜRGÜR Konferans için Türk Ocakları Kayseri Şubesinin daveti üzerine İlimize gelmiştir. Konferansı esnasında söz alınarak kendilerine Ankara,daki etkinliklerimizde devamıza olan samimi alakaları,ve yardımlarından dolayı teşekkür edilmiştir.

(16)23.10.2003.Ankara:Ankara şube Başkanımız Hayrulah EFENDİGİL tarafından Sağlık Bakanlığı Müsteşarı Prof.Dr.Sn Necdet Ünüvar ve Sağlık Bakanlığı

Bursa Osman Gazi türbesinde D. T. lar dua ederken...

Söğüt Türklük abidesinden bir görünüm...

Çanakkale Şehitliği Seyit Onbaşı anıtı ve hemşerilerimiz

Çanakkale Sargı Yeri şehitliğinden görünüm

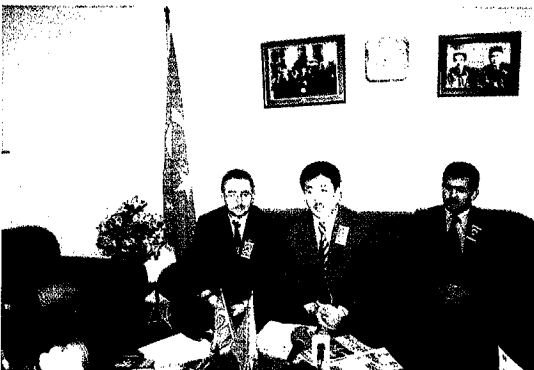
*Doğu Türkistan gecesine katılan
D. Türkistanlıların bir bölümü görülmektedir...*

Doğu Türkistan gecesine katılan bakanlarımız ve misafirler

Türk Ocakları Gn. Bşk. Sn. Nuri Gürçür Kayseri ziyareti

Çinin 100 günlük sert vuruş operasyonunu protesto amaçlı basın toplantısı

Personel daire Başkanı Sn. Salih ALTINIŞIK'A Doğu Türkistanda Çinlilerin Uygurlara uyguladığı zorunlu kürtaj artan AİDS ve kanser vakaları konusunda rapor verilmiştir.

(17)25.10.2003 Ankara:

Ankara Şubemiz tarafından Denizcilik Müsteşarlığı Salonunda 'Doğu Türkistan Dostluk Gecesi' düzenlenmiştir. Bu geceye Kayseri'den Yönetim kurulu ve yaklaşık 15 kişilik ekiple iştirak edilmiş bu geceye Saadet partisinden Adelet eski Bakanı Sn.Şevket KAZAN, MHPden Devlet eski Bakanı Sn.Reşat DOĞRU,

Kamu-Sen Genel Başkanı Sn.Bircan AKKYILDIZ, Keçiören Belediye Bşk Sn.Turgut ALTINOK, Sincan Belediye Bşk Sn.Rüstem ALTINBAŞ, ASAM Başkanı Sn.Prof.Dr.Ümit ÖZDAĞ ve birçok bürokrat ve Sivil Toplum Örgüt temsilcileri ve basın mensupları katılmışlardır. D.T.K. D. Derneği Genel Merkez adına Sn.Seyit TÜMTÜRK ve Ankara Şubesi adına Sn.Hayrullah EFENDİGİL açış konuşmasını yapmıştır. Gecede Doğu Türkistan da gelişmekte olan son olaylara yer verilmiştir. SP. adına Sn. Adalet Eski Bakanı Sn. Şevket KAZAN, MHP. adına Sn. Devlet Eski Bakanı Sn.Reşat DOĞRU, ASAM (Avrasya stratejik araştırmalar merkezi) Başkanı Sn. Ümit ÖZDAĞ birer konuşma yapmıştır.

Gecemize Başta. Başbakan Sn.Recep Tayyip ERDOĞAN, DYP.Genel Bşk.Sn.Mehmet AĞAR, MHP.Genel Bşk.Sn.Devlet BAHÇELİ, Sağlık Bakanı Sn.Recep Akdağ, Ulaştırma Bakanı Sn.Binali YILDIRIM, TBMM. Bşk V. Sn.İsmail ALPTEKİN TBMM. Bşk V. Sn.Yılmaz ATEŞ, AKP. Grp.Bşk.V.Sn.Salih KAPUSUZ, Meclis İnsan Hakları Komisyonu Bşk.Sn.Mehmet ELKATMIŞ Milletvekilleri Sn.Pro.Dr.Adem BAŞTÜRK, Sn.Niyazi ÖZCAN, Sn.Ersönmez YARBAY, Sn.Hamza ALBAYRAK, DYP Genel Bşk. Yrd. Sn.Saffet Arıkan BEDÜK, Sn.Eti Mesgut Bld.Bşk.Enver DEMİREL, Müsteşar Sn.Prof.Dr.Nejdet ÜNÜVAR ve ismini yazamadığımız bir çok sivil toplum örgütü Kutlama TELGRAF'I Göndermişlerdir. Kendilerine teşekkür ederiz.

(18)Kayseri:

Derneğimiz bu yıl 16 Doğu Türkistanlı öğrenci kardeşimize ÖSS ye hazırlık için ücretsiz Dershane imkanı sağlamıştır. Ayrıca derneğimiz bu öğrenci kardeşlerimize özel ders imkanlarını araştırma konusunda çalışma başlatılmıştır.

Kaşgar'ın Rus Himayesi altında Çin'den bağımsız bir durumda devlet haline getirilmesi

√ Geçen sayıdan devam...

Kaşgar'ı ziyaret eden Rus siyasi ajanlarından ilki Batı Sibiryaya genel valisinin emir subayı Yüzbaşı Vali Hanov'dur. Bu Yüzbaşı bir tüccar kılığında ve kimliğinde olarak Kaşgar'a girmiştir. Yüzbaşı Rus ticaretinin Tien Shan (Tiyenşan) güneyinde serbestçe yapılabileceğine inanarak geri dönmüştür. Çünkü güneye doğru Hindistan'ı geçilmez fiziki engeller, ülkeden ayırmış bulunuyordu. (1)

Rus mallarının son yıllardan beri Doğu Türkistan pazarlarında mevcut olmakla birlikte bunlar Batı Türkistan'lı aracılar vasıtası ile ülkeye girmekteydi. Rus tüccarlarının doğudan ülkeye girmesi durumu yoktu. Yakup Beg'in kendi doğum yerinden Rusların doğrudan (ilk elden) tanıması, onların motivleri hakkında daima derin şüphe ile hareket etmesine neden olmuştur. Henüz güçlenmemiş olan kendi durumunu onların daha fazla ilerlemeye teşvik edeceğinden korkmaktaydı. Bu bakımdan başlangıta doğrudan ticareti yasak etmiştir. Kendi gücünden emin karşılıklı olarak birbirlerinden şüphelenmeleri olayından doğan avantajların farkında oldukça bu kararını değiştirmeye hazırды.

1868'de Khlyudov isimli bir Rus tüccarı doğrudan ticari ilişki kurmak teşebbüsünü gerçekleştirmek için şanslı bir zaman seçmiştir. Kendisi bu konuda resmi makamların teşvik etmiş olmalarıda muhtemeldir. Kendisi bir ticaret kervanı düzenlemiş Verny'den (Alma Ata) hareket etmiş ve Kaşgariya hududuna geçmiştir, fakat çok ilerlemeden durdurulmuştur. Orada Yakub Beg'e hediyeler göndermiş ve bunun üzerine Yakub Beg'i görmesine müsaade edilmiş ve ona bir ticaret antlaşması yapmayı teklif etmiştir. Daha sonra Yakub beg'in yeğeni Şadi Mirza'yı Khlyudov ile birlikte geri göndererek Ruslarla müzakereyi başlatmasını istemiştir. Türkistan'daki en kıdemli komutan olan general Kaufmann, St. Petersburg'a yaptığı bir seyahat nedeniyle yerinde bulunmuyordu. Bu bakımdan Şadi Mirza Yakub Beg'in gönderdiği mektubu Verny'deki komutan olan General Kalpakovsky'ye vermiştir. Mektup Atalik Gazi'nin daha geniş bir ilişki isteğini, dile getiriyordu.

Kalpakovsky geniş çaplı ve kapsamlı müzakereye girmeye hazır değildi, fakat esirlerin mübadelesi konusunda bazı tertipler almayı kabul etti ve Kaşgar karargahından

Yüzbaşı Reinthal'i, Şadi Mirza henüz Rus topraklarında bulunuyordu, müzakereler için Kaşgar'a gönderdi. Reinthal'in asıl görevi daha ziyade keşif yapmaktı. Herhangi bir anlaşmaya varılmadı.

Onun Verny'ye dönüşünde, hala St. Petersburg'ta olan general Kaufman Şadi Mirza'nın oraya gelmesini talep etti. Şadi'de gitti daha sonra Şadi Ocak 1869'da(?) Kaşgara döndü.

Yakub Beg Rusların Narny Nehri üzerinde bir kale inşa etmeleri üzerine telaşlandı ve Rusların ticaret anlaşmasının sonuca varmasını, kendi topraklarının bir kısmını işgal etmesi için bir sebep olarak kullanacaklarından korkuyordu. Nisan ayında General Kaufman'a hitaben bir mektup yazdı ve onu iki ülke arasında bir sınır tesbiti işine ikna etmeye çalıştı ve davet etti.

Kervan tüccarlarının rahat hareket edebilmeleri için güvenlik ve sükunete ihtiyaç vardır, bunu sağlamak için de bir sınır tesbiti yaparak gerek Rusya'dan ve gerekse diğer ülkelerden tüccarların gelebilmelerini sağlamak gereklidir (2)

Bu mektup kesin bir sonuç sağlamadı Yakub Beg Rusya'ya durumu sağlamlaştırmak için kendi Kuzey sınırları gerisindeki müslümanlarla (Uygurlarla) (3) ilişkilerini, takviye etme, girişiminde bulundu. Fakat bu girişimlerden sonuç alınmayınca Yakub Beg bu bölgelere askeri hareket'te bulundu. Bölgedeki bu karışık (oturmamış) durum, daha öncede bahsedildiği gibi Rusların İli vadisini (Gulja) 1871'de işgal için teşvik unsuru oldu.

Yakub Beg'in korkuları onu Akhrar Han'ı Kalküta'ya Hindistan hükümeti ile istişarelerde bulunmak üzere göndermeye sevketti. General Kaufmann'ın gayretleri boşa çıkmıştı, bunun üzerine Hokand hükümdarı Khudayar han'ı etkileyerek kendisini Kaşgar hakimi ilan etmeye, Yakub Beg'i uzaklaştırarak kendi ülkesine katmayı razı etmeye çalıştı. Hüdayar Han, hiç şüphe yok ki bunu yapacak gücü kendinde görmeyerek böyle bir harekete katılmayı istekli olmadı ve arabulucu olarak hareket etmeyi kabul etti ve Sarmsak Udraychi'yi Yakub Beg'e elçi olarak göndererek ona Rusya ile olan anlaşmazlıklarını gidermesi tavsiyesinde bulundu. Atalik gaziye Rusların kendisini kolaylıkla devirebileceğini, de hatırlatmayı ihmal etmedi. Yakub

Beg, özellikle Hokand aracılığı ile böyle bir konuda pazarlığa girmeye niyetli değildi. Sarmysak Udaychi'ye şunları söyledi:

Rusya buraya bu yerlere bakmak üzere ve ülkenin durumunu tanımak üzere geldiler, bu bakımdan en iyisi onların gelmelerini yasaklamaktır, zira çok huzursuz ve tuhaf kafalı (kötü niyetli) insanlar bunlar. (4)

Bu arada General Kaufmann'ın mektubunu taşıyan bir haberci Hokand'dan ayrılmıştı. Mektup Kaufmann Yakub Beg'e Rusya'nın tekliflerine karşı verdiği ve dostça olmayan cevapları konu ediyor ve Hokand ve Buhara hükümdarlarından örnek alarak, şiddetle cezalandırmaktan kurtulmanın tek yolunun bu olduğunu, söylüyor ve buna göre davranışlarını ayarlamasını tavsiye ediyordu.

General Kaufman gerekirse Kaşgariya'ya savaş ilan etmeye karar vermişti, fakat Yakub Beg generalin tehdidine karşı verdiği cevapta başka bir hareket tarzına imkan verecek değişik bir teklifte bulundu:

(Sizin) son elçiniz, Rus değildi, gönderecek bir Rus bulunmadığı nedeniyle değil fakat sizin bu şerefe yalnız Hokand ve Buharalıyı layık gördüğünüzden böyleydi. Eğer Ruslar benim iyi niyetlerime inanıyorlarsa bana kendi adamlarını göstermelidirler... bana kendi adamlarınızdan birini gönderin hattta bir Taşkent Sart'ı isterse bir çoban olsun, bende size kendi elçimi gönderiyim. (5)

General Kaufman bu mektup üzerine Baron Kaulbars başkanlığında bir mühendis bir topograf ve tüccar Kolesnikov'dan oluşan bir misyonu Kaşgar'a göndermekle cevap verdi.

Aynı zamanda Kaufmann Naryn kalesine kıtalar yerleştirdi, takviyeler getirtti ve misyon amacına ulaşamadığı takdirde Yakub Beg'e karşı yapılacak askeri bir hareketi kolaylaştırmak üzere sınır dağlarına doğru yeni bir yol yaptırdı. Atalık Gazinin gözü kolayca korkutulamazdı, Kaulbars misyonunu sıcak bir şekilde kabul etti fakat Ruslar askeri hazırlıklarının durduruncaya kadar ve görüşmeler başlayıncaya kadar anlaşmaya yanaşmadı. Ruslar hazırlıkları durdurdular ve görüşmeler başladı. Başkanlığı "general Kaufmann'ın Djety-Shaha Şefi Yakub Beg'e teklif ettiği Serbest Ticaret şartları" olan bir doküman 22 Haziran 1872 de imzalandı (6)

Baron Kaulbars onu 2 Haziran St. Constantine günü olarak tarihlendi ve Kaufmann'a Yakub Beg'in özellikle ve iyi niyetinin nişanesi olarak bu anlaşmayı Kaufmann Aziz günü olan bu gün de imzalamakta ısrar ettiğini yazdı. Kaufmann bu aldatmacayı biraz daha ileri götürerek St. Petersburg'a bir haberci göndererek Rus imparatorluğuna duyduğu özel bir saygı ifadesi olarak Amir'in bu anlaşmayı İmparatorun kardeşi Grand Düke Constantin'in azizler gününde imzaladığını aktardı (7)

Bu sıcak iyi niyet hislerinin aldatıcı olduğu sonra ortaya çıkmıştır.

Bu anlaşma Rusya'nın bağımsız Kaşgariya'yı siyasi olarak tanıdığı anlamını taşımaktadır. Antlaşma sadece ticari meseleleri düzenlemekteydi. Rus tüccarları Yakub beg'in topraklarındaki bütün şehirlerde kendilerinin kullanacakları

kervansaraylar tesis edebileceklerdi ve ticaret mallarının nakli ve gümrük gibi hususlarda çalışmak üzere ticaret ajanları (ticaritemsilciler) tayin edilecekti.

Bu şartlar karşılıklı olarak uygulanacaktı ama bunun Doğu Türkistan için önemi yoktu zira Doğu Türkistanlı tüccarlar komşu Batı Türkistan'a göndermemektedirler. Ticaret ajanları olarak isimlendirilen kişiler aslında Rusların daha sonra ticaret konsolosu olarak yorumlamayı tercih ettikleri Kervanbaşı denilen kişilerdi, ancak Yakub Beg tarafından kesinlikle böyle yorumlanmıyordu. Rus misyonu dönmeye hazırlanırken Yakub Beg onlara kendisini bağımsız bir hükümdar olarak tanıdıklarından çok memnun olduğunu söyledi ve St. Petersburg'a bir elçi göndermek için izin istedi. Molla Tarap Hoca 1873 yazında gönderildi.

Fakat aslında Kaşgar-Rus ilişkilerinde çok az değişiklik oldu ve çok geçmeden yeni güçlükler ortaya çıktı. Pupyshv adında bir Rus tüccarı, Somov adlı bir katibin sorumluluğunda olarak Kaşgar'a bir kervan gönderdi. Bu kervan Kaşgar kervansarayından daha öteye mücade edilmediği için giremedi. Yakub Beg bu kervanın ekseri mallarını satın aldı.

Ruslar daha yakın oldukları halde şimdi bir tehdit gibi görülmemekteydi zira Yakub Beg Osmanlı Sultanından Amir adını almış ve kendisini onun tebası ilan etmişti. Rusların Osmanlı imparatorluğu ile ilişkileri bu dönemde devamlı olarak bozulmaktaydı.

Somov'un problemlerine rağmen Kaşgariya ile muntazam ticaret fikri Ruslar için daima ayartıcı olmuş ve diğer bir Rus tüccarı Morozov 1874 de büyük bir kervan ile Kaşgar'a girmiştir. Orada 25.000 Rublelik mal sattı, 70 gün kaldı ve müsaade edildi. Fakat hala Kaşgar'a bir ticaret ajanı (konsolosu) atanması konusunda bir anlaşma yapılamamıştı ve Forstyh misyonu da Rusların Yakub Beg'i doğrudan kendi himayelerine alacağı korkularını bu husus biraz daha artırmaktaydı.

İstanbul'daki Rus elçisi muhtemelen Türk kaynaklarından olarak, ülkesine, Forstyh misyonunun amacının Hindistan ordusundan emekli olmuş subayları istihkam, telgrafçı, polis şefi hatta vilayetlerde vali olarak kullanılmak üzere Kaşgar'a göndermekte olduğu şeklinde raporlar göndermekteydi (8)

1875 yazında Kaufmann aynı kişiyi ama bu sefer Albay Reinthal'i 1868'de Yakub Beg'e hediyeler götürmüş olan kişi yeniden ve ticari temsilciler meselesini halletmek üzere ve mümkün olursa kendisinin bu görevle orada kalmasını, kabul ettirmek üzere Kaşgar'a gönderdi, bu seferin amacı hiç şüphesiz bir siyasi keşifti zira Kaufmann artık Yakub Beg ile anlaşmanın tek yolunun ona karşı bir askeri bir sefer düzenlemek olduğunu karar vermişti.

Acaba İngilizler bu durumda onun savunmasına yardıma gelebilecekmiydi? Bu tehlike, Afganistan'ın İngiltere ve Rusya'nın sızmaya çalıştığı bölgeleri birbirlerinden ayırdığı batı Türkistan'da çok daha fazla endişeye sebep olmaktadır. Reinthal, Yakub Beg'in Rusya Ortaasya'sında kendi ihbar şebekesine sahip olması ve onu açık bir şekilde siyasi ajan olarak kabul etmesi nedeniyle başarılı olamadı. Reinthal

Amir'in bütün sempatisinin İngilizlerden olduğunu, Taşkent'e rapor etti, İngiliz silahlarının Yakub Beg'in silahlı kuvvetlerinin kapasitesini artırmak için nasıl ülkeye akmakta olduğunu açıkladı.(9) Hindistan'a çok zor kazanılmış bir "onay" ile döndüğünü zanneden fakat aslında gotürdüğü dökümanın Yakub Beg'in İngiliz Hindistan genel valisine yazdığı nazik bir selam mektubundan başka bir şey çıkmadığı, Shaw, Yakub Beg'in İngiltereye sıkı bir şekilde bağlı kalacağı konusunda iyimser bulunuyordu. O sıralardaki tipik atmosfer ise her iki tarafında birbirlerinin niyetlerini başarılarını, daima abartmalı olarak gördükleri ve kıymetlendirdikleri bir atmosferdi.

Batı Türkistan'da Ruslar ismen bağımsız olan Hokand Hanlığı'nda bazı güçlüklerle karşılaşılıyorlardı ve bu güçlükler de Yakub Beg'in parmağı olduğundan şüpheleniyorlardı. Yakub Beg'de Hokand aracılığı ile Rusların kendisi aleyhinde bir fesat hazırladıklarından şüphe etmekteydi. her ikisinde haklıydılar zira İngilizler arasında olduğu gibi Ruslar arasında da Yakub Beg'in bağımsız krallığı ile nasıl başedileceği, konusunda önemli derecede fikir ayrılıkları vardı ve Kolonyal yetkililer ekseriya önemli derecelerde Londra ve St.Petersburg'dan bağımsız olarak hareket ediyorlardı.

Amerikalı akıllı bir gözlemci olan Eugene Schuyler Rusya'da on yıl kadar kaldıktan ve zamanının çoğunu 1873-75 yılları arasında Orta Asya'da harcadıktan sonra o sıradaki Rusların tutumunu şöyle özetlemektedir.

"Son birkaç yıl içinde Rusya'da Çinlilerin Kaşgari yeniden işgaline yardım etmek hatta Kaşgar'ı bizzat işgal etmek ve onu Çinlilere teslim etmek fikri geçerlilik kazanmıştı bir sınır komşusu olarak Yakub Beg'in küçük Özbek beyliği yerine antlaşma hükümlerine uygun ve kendileriyle daha kolayca görüşebilecek olan Çinlilerle hem sınır olmanın çok daha avantajlı olduğu düşünülmekteydi".

Böyle düşünenler aynı zamanda Rusya'nın tabii ve mükemmel bir engel olan Tiyenşan dağlarından öteye ilerlememesi lazım geldiğine inanıyorlardı. Bu fikre karşı bazı itirazlar oldu. Bu itiraz bölgeye tekrar Çinlilerin idaresine vermenin uygun bir politik davranış olmayacağı, konusunda birleşmekteydiler. Kaşgar ele geçirildiği zaman bu bakımdan hemen kuvvetli bir Çin ordusu bulunmadıkça bölge muhtemelen Rusların elinde kalacaktı.(10)

İşler Schuyler'in düşündüğü gibi pek de basit

gitmemekteydi. Kaşgar konusunda Rusların planları Khanate hanlığı'na karşı bir harbe dönüştü ve bu arada bu Hanlık bağımsızlığını kaybetti ve Fergana adıyla Rus Türkistan'ın bir parçası oldu.(11)

Yakub Beg Hokand'daki herhangi bir hizbe yardıma gitmeyi doğru bir siyasi tutum olarak görmedi. Kuzeydoğudan gelen yeni bir tehdide öncelik vermeye mecburdu. Mançu Hanedanı Dunganlar'a karşı üstünlük sağlamaya başlamış ve kuvvetleri Kaşgariyaya doğru ilerlemekteydi.

Büyük oyunun bütün oyuncularını onların iç asyadaki ilerlemelerini, etkileyecek uzaktaki olayları düşünmekteydiler. 1876 yazında Rusya Osmanlı İmparatorluğu ile yeni bir harbe doğru gidiyordu. İngilizlerin ananevi tutumlarına uygun olarak Osmanlı Sultanı tarafını tutması ve Osmanlıların'da Yakub Beg'i tutması Rusların Yakub Beg'e karşı yapılacak bir hareketin durdurulacağı konusundaki endişeleri haklı çıkartıyordu.

Kaşgariyadaki müslüman hükümdar ile rizikolu bir antlaşma, bölgenin kontrolünü yeniden Çinlilerin eline sıkı bir şekilde vermek gibi bir durumdan daha az cazip gelmekteydi. Ruslar, Osmanlı İmparatorluğunun ve Yakub Beg'in Rusya'nın Batı Türkistan da yakında işgal etmiş oldukları bölgelerdeki Müslümanları ayaklanmaya teşvik edeceklerinden ve İngiltere'nin de bu gayretlere yardımcı olacağından korkmak için her türlü sebebe sahipti.

Orta Asya'daki Rus komutanlarının elinde Türk askeri heyetinin yakub Beg'in kuvvetlerinin etkinliğini artırma gayretini gösterirken, İngiltere'nin de böyle bir ihtimali göz önüne alarak Kaşgariya'ya silah sevkettiğine inanacak kadar yeterli istihbarat mevcuttu. Ruslar kendilerini emniyete almak için 1875'den itibaren Kaşgar'a Kuzeyden ilerleyen Çin kuvvetlerine hububat satmaya başlamışlardı.

Yakub Beg de kendini aynı zamanda emniyete almaya çalışıyordu, Taşkent'e Hokand'ın istilası olayını tebrik etmek üzere bir temsilci gönderdi, Ruslar bu harekete karşılık Kaşgar'a Yüzbaşı Kuropatkin'i göndererek Amire Kaşgar Batısındaki(Hokand topraklarını işgal ederek bu geçitlere doğrudan ulaşmışlardı) nasıl takviye ettikleri hakkında bilgiler verdiler. Aynı zamanda Amir, yeğeni Yakup Han'ı Kalkütaya göndererek genel Valinin desteğini almak ve kendini emniyete almak istedi.

• Devam edecek...

1-Schuyler,op.cit.,Cilt 2 syf.318

2-Schuyler,op.cit.,Cilt 2 syf.318

3-Tarancılar bölgenin Mançu tarafından getirilen Djungarian Havzasındaki nüfus kaybını karşılamak için Güneyden İli bölgesine getirilen Uygurların ahfadındandırlar.

4-Schuyler,op.cit.,Cilt 2 syf.320

5-Schuyler,op.cit.,Cilt 2 syf.321

6-Bu antlaşmanın metni Alder'in British India's Northern Frontier adlı eserinin sayfa 323 ünde verilmektedir.

7-Schuyler,op.cit.,Cilt 2 syf.321-322

8-Alder, British India's Northern Frontier, syf.53

Alder bu konuyu herhangi bir başka ilim adamından daha ayrıntılı olarak incelemiştir ve şu sonuca varmıştır ki Hindistan hükümetinin bilgisi altında fakat hiçbir zaman doğrudan olmayarak 200 sandık veya 20.000 kadar silah Hindistan'dan Kaşgar'a

ulaştığı bir çok raporda bildirilmiştir. Parada bir yerden sağlanmaktaydı. Bu eylem zayıf bir şekil de gizlenmiş bir eylem olarak tanımlanabilir. Alder, British India's Northern Frontier, syf.54-55

10-Schuyler, op.cit Cilt 2 syf.325-326 Schuyler daha sonra İstanbul'daki Amerikan temsilciliğinin sekreterliğine ve Başkonsolosluğuna atanmıştır. O rada kendisi 1877-78 Türk-Rus harbinde Bulgaristan ile ilgili meselelerde önemli bir rol oynamıştır. James A. Field Jr'nin America and the Mediteranean ford.1776-1882 Princeton,1969 syf.365 General Kaufman'ın Kaşgar'a ilerleme planı bu sefere katılan bazı kuvvetlerini Hokand topraklarından geçirmesi gerekiyordu. Bu operasyonun icra sırasında Rus kuvvetleri bu hanlık içindeki dahili problemlerden etkilenerek karmaşaya düştüler. Olayların akışı burada anlatılmayacak kadar karmaşıktır. Olayların ayrıntıları 11-Schuyler, op.cit., Cilt 2 syf.280-302 bulunabilir.

Türkistan'ın Son Yüzyılında Önde Gelen Mücadeleci, İlim ve Devlet Adamı ALİ HAN TÖRE SAGUNİ

Yrd. Doç. Dr. Yılmaz POLAT Qawqaz Üniversitesi/BAKÜ

- 1

Ali Han Töre Saguni 1944'te Doğu Türkistan'da Çinlilere karşı savaşıarak bir devlet kurmayı başaran mücadeleci, teşkilatçı, idareci Özbek din alimidir.

Türkistan Milli Azadlık Hareketleri'nin liderlerinden biri olan Saguni, hayatını Rus Emperyalizmi'ne karşı mücadeleyle geçirmiş ve davasında kısa bir müddet de olsa, büyük başarı göstermiş, yakın tarihimizin en az bilinen mümtaz şahsiyetlerindedir.

Yılmaz Öztuna'nın İslam Devletleri kitabında bu mevzuda ilgi çeken ve çok eksik olan şu malumatı yer almaktadır:

"1944 Temmuz'unda Ali Han Töre (Hocalar Hanedanı'ndan bir prens) Gulca'da Çinlilere karşı ayaklarak İli Bölgesi'ni ele geçirdi ki, Kazakistan'ın sınırı idi. 7. 8. 1944'te Ali Han Töre, Doğu Türkistan Cumhurbaşkanı oldu, başkent Gulca idi. Osman Batur, Ali Han'ı devlet başkanı olarak kabul etti. 1945 Mart'ında Ali Bey Rahim de Manas Sancağı'nı elde etti. 1946 yazında Ali Han kayboldu. Bir daha izine rastlanmadı ki, komünistlerce öldürüldüğü muhakkaktır. Fakat bu suikastın milliyetçi Çin Umumi Valisi U Cung Şin tarafından da düzenlendiği de iddia edilmiştir." (1)

Sayın Öztuna'nın eserinin, Kültür Bakanlığı Yayınları arasında 1989'da yayınlandığına bakarsak, bu bilginin yetersiz olduğunu aşikardır ve Türkiye'de bu mevzunun gündeme gelmesi önemlidir. Çünkü Ali Han Töre 1946'da komünistlerce öldürülmemiş, Sovyetler Birliği'nin Gulca Konsolosu Dabaşın (Konsolos yardımcısı Aleksandır Vasiloviç'tir.) tarafından Haziran 1946'da Korgaz Şehri'nde (Kazakistan Çin sınırı) anlaşma vaadi yalanı ile tuzağa düşürülerek, askeri bir uçakla Taşkent'e kaçırılmış, iki yıl halktan uzak bir şekilde şehir dışında tutulmuştur. Daha sonralar göz altında hayatını 1976 yılına kadar

devam ettirmiştir.(2)

İlginçtir ki, komünist iki devlete karşı hayatını mücadeleyle geçiren Ali Han Töre, Doğu Türkistan'da Cumhurbaşkanı olmasına rağmen Osman Batur, Yusuf Alptekin kadar meşhur değildir. Tarih kitaplarımızda da kendisine az yer verilmiştir.

Acaba neden?..

Doğu Türkistanlı bağımsızlık hareketinin önde gelenlerinin hatıralarında Ali Han Töre'den çok çok az bahsetmeleri veya hiç bahsetmemeleri O'nun tanınmamasında veya az tanınmasında önemli rol oynamıştır. Belki de Ali Han Töre'nin meşhurlaştırılmamasının en önemli sebebi bana göre herhalde İslami yönünün olmasıdır..

Sovyetler Birliği'nin Ağustos 1991'de dağılmasıyla bilindiği gibi Özbekistan da bağımsızlığını ilan etti. Bağımsız olan devletler öz milli kahramanlarını arayıp bularak, onların şahsiyetlerinde bağımsızlıklarını göstermeye çalışıyorlar.

Ali Han Töre de komünizm devrinde hain görülmüş ama, günümüzde bağımsızlığın sembolü milli kahramanlarından olmuştur. Başkent Taşkent'te bir çok okul ve caddelere onun adı verilmeye başlanmış ve eşyaları müzelerde sergiye konmuştur.(3)

Öte yandan Ali Han Töre'yi yanlış tanıyan ve tanıtan şahıs ve kitaplar da mevcuttur. Mesela, Vincent Monteil, Sovyet Müslümanları kitabında. Kitabın diğer mevzularında olduğu gibi bizim mevzumuzda da kaynak gösterilmeden tutarsızca Şarki Türkistan İslam Cumhuriyeti'ni Sovyetlerin kurdurduğu belirtilmiş ve kuranlara "komünist ve Türk yanlısı" (4) denilmiştir. Yani kitap baştan sona laubali şekilde ele alınmış, tenakuzlara düşülmüştür. Mesela, Ali Han Töre'ye hem komünist denilmiş, hem de Türk yanlısı. Evet o bir

Türk'tü ve Türk yanlısı idi. Ama asla komünist değil, iyi bir din alimiydi, makalemiz okunduğunda Ali Han Töre daha iyi anlaşılacak ve Türkiye'de sevilen şahsiyetler arasında yer alacaktır.

Doğumu ve Tahsil Hayatı:

Ali Han Töre bugünkü Kırgızistan Cumhuriyeti'nin Tokmak şehrinde, eski ismi Balasagun (Issık Göl'e yakın bir yer) 1885 yılında doğdu. Babası Şakir Hoca Eşan diye nam yapan Şakir Han Töre olup, din alimlerindedir. Aynı zamanda Nakşibendi tarikatının şeyhlerindedir.

İlk derslerini dedesi Muhammed Hoca'dan okudu. 13 yaşında ağabeyi Alim Han Töre ile Mekke'ye amcasının yanına okumaya gönderildi ve oraya gitti. 17 yaşına kadar Mekke'de Arapça, Farsça, Türkçe, tefsir, hadis, fıkıh, mantık, siyaset ve askeri dersleri okudu. Kendi isteği ile hususen Mekke'deki Türk zabıtlarından askeri dersler aldı. (5)

Medresede okuduğu süre içerisinde bir gün bile tatil yapmadı. 1902'de ailesinin yanına geri döndü. Tahsiline Buhara Emir Alim Han Medresesi'nde ağabeyi ile birlikte devam etti. Ali Han Töre, Buhara'ya okumaya gittiği yıllarda Buhara Emirliği, Dışişlerinde Rusya'ya bağımlı idi. Bu medresede musiki, edebiyat, coğrafya, hendese, felekiyat (astronomi), tarih, tababet (tıp), gibi ilmi dersler aldı.

Ayrıca hatıralarında o zamanlar medresede eğitim keyfiyetli olmadığından para ile müderrislerin evinde gizli özel dersler aldığını ve bu dönemde Türkiye'den gelen gazeteleri yasak olduğu halde okuduğunu belirtmektedir. Bir taraftan da Buhara'da başlayan mezhep kavgalarına karşı talebe lideri olarak mücadele etmiştir. I. Dünya Savaşı'ndan bir yıl önce ailesinin yanına Balasagun'a ağabeyi ile geri dönmüştür.

Batı Türkistan'daki Mücadelesi:

Rus Çarlığı Türkistan'da I. Dünya Savaşı için asker toplamaya teşebbüs ettiğinde karşı çıkarak: "Halife askerlerine silah çeken mürtektir" (6) diye fetva yayınlamış ve Rusların bu bölgeden asker toplamasına engel olmuştur. Bu mücadele sırasında hakkında tutuklama emri çıkarıldı, lakin yakalanamadı. O zamanlar Rus İdaresi halkın ayaklanmasından endişe ettikleri için din alimlerine fazla baskı yapamıyordu. Bu sebepten dolayı ölüm cezası verilmedi, lakin kara

listeye alındı.

Batı Türkistan'da 1916'da Çarlık Rusya'sına karşı umumi olarak çıkan ayaklanmalarda Ali Han Töre yaşadığı Kırgızistan'da, silahlı isyanda faal bir rol oynadı. Çarlık Rusyası'nın zayıf olduğu ve ahalide umumi hoşnutsuzluğundan yaygın olduğu bu dönemde ülkesinin bağımsızlığını kazanmasını istiyordu. Bu ayaklanma hareketi Ruslar tarafından kanlı bir şekilde bastırıldı. Ali Han Töre Kaşgar'a kaçtı.

1917 yılında Bolşeviklerin "Azadlık mücadelesi yapan kaçaklar yurtlarına dönebilir" ilanına inanarak memleketine döndü. Bolşeviklerin zulmüne uğramış olan insanlara yardım ettiğinden dolayı 1919'da tekrar kaçmak zorunda kaldı. İdareye hakim olan komünistlerin niyetini anlamış ve mücadeleye başlamıştı ki, tekrar kara listeye alındı ve çareyi kaçmakta buldu. Bir yıl Kaşgar'da ikamet etti.

"Beni Kaşgar'da anlayacak bir tek insan bulamadım ve vatanımı düşmana bırakıp kaçmak çok ağır geldi. Ne olursa olsun vatanıma dönmeliyim." demiş ve tekrar dönmüştür. Sovyetler Birliği'nin kuvvetlenmesi üzerine halkın durumunun kötüleştiğini görünce tekrar başladığı mücadele hayatında:

1- Devlet siyaseti olan ateizme karşı vicdan hürriyetinden istifade ederek, İslam Dini ve medeniyetini yaşatmaya çalışmak düşüncesiyle ve halkın isteği üzerine, Balasagun şehir camiiinde imamlık vazifesine başladı. Vaaz ve nasihatleri halk üzerinde müsbet tesir yaptı.

2- Türkistan'da ortaya çıkan Kasımovcular Harekatı'nın (vatanperverlerin kadrolaşma hareketi) temsilciliğini (7) yaptı.

Ali Han Töre bu tarihten 1930'a kadar onbir yılda altı defa tutuklandı. En son tutuklanmasında on yıllığına Sibiryaya sürgün cezasına mahkum oldu.(8)

Şarki Türkistan'a Kaçışı ve Mücadelesi:

Ali Han Töre, Bişkek Şehir Hapishanesi'nden Sibiryaya gönderileceği günden iki- üç gün önce; "Mahkumlar etrafı dikenli tellerle çevrili inşaatlarda çalıştırılırken nöbetçi asker: -Yemek vaktim geçiyor, siz durun, ben yemek yiyip geleyim- diyerek gitmesinden istifade ederek, Şarki Türkistan'ın Gulca şehrine kaçtı.

✓ *Devam Edecek...*

1 Yılmaz Öztuna, İslam Devletleri, 1.Cilt, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1989, s.685

2 Ali Han Töre'nin oğlu Doç. Dr. Kutluk Han Şakirov'la Mayıs 1993 Taşkent'te yapılan görüşme

3 Ali Han Töre'nin oğlu Doç. Dr. Kutluk Han Şakirov'la Mayıs 1993 Taşkent'te yapılan görüşme

4 Vincent Monteil, Sovyet Müslümanları, Pınar Yayınları, Tercüme Mete Çamdereli, Yıldızlar Matbaacılık, A.Ş. İstanbul 1992, s.188)

5 Ali Han Töre'nin oğlu Doç. Dr. Kutluk Han Şakirov'la Mayıs 1993 Taşkent'te yapılan görüşme

6 Ali Han Töre'nin oğlu Doç. Dr. Kutluk Han Şakirov'la Mayıs 1993 Taşkent'te yapılan görüşme

7 Ali Han Töre'nin oğlu Doç. Dr. Kutluk Han Şakirov'la Mayıs 1993 Taşkent'te yapılan görüşme

8 Abdülhakim Baki İtebir, "Marşal Ali Han Töre kalbimizde, Mübarize içinde olan bir hayat", Doğu Türkistan Sesi Gazeti, Doğu Türkistan Dayanışma Derneği Yayını, Özel sayı:1-1993, s. 14.

DİLŞAD HATUN (İPAR HANIM)

(Ayrıca,Çinlilerin adlandırdığı "ŞİANG - FEİ" Güzel kokulu Prenses)

Fatma Muzaffer Kaya
Araştırmacı-Yazar

Yıl 1756...Türkistan,iç savaşın eşiğinde,felakete doğru adım adım yaklaşmaktadır.Ülke beylerinden Kuçar Beyi Hocası bey ile Hoten Beyi Hoşkopek saltanat sevdası ile ülke yönetiminde bulunan Davaçiye karşı savaş açmış,alabildiğine kavgasını sürdürmektedir.hatta,

Bu durum,öyle bir boyuta ulaşmıştırki zamanın Çin İmparatoru olan Chi-En-Lung'dan hasımlarına karşı yardım bile istemişlerdir.Böylece,hiç farkına varmadan ülkelerinin nasıl bir çalkantı içinde olduğunu düşmanlarına adeta açıklamış olurlar.

Durum değerlendirirken İmparator,hemen,hiç zaman yitirmeden büyük bir ordu ile Türkistan üzerine yürür.Zira,nicedir,Türkistan'ı kendi topraklarına katma hayali içindedir.Bu nedenle kendisine güzel bir fırsat doğmuştur,ordusunun başına güçlü bir komutan olan Şao-Hui'yi getirir...güçlü olduğu kadar da haşin...

Ordu,Türkistan sınırlarında görüldüğü zaman,tüm Türkistan,bu beklenmedik saldırı karşısında şaşırıp kalır,hele yardım isteği ile kapılarını çaldıkları bu kimselerin,kılıçla karşılık vermesi,beyleri yıkar,perişan eder.Halkın şaşkınlığı,beylerin ise hayal kırıklığı devam ederken,Şao-Hui,saldırıya geçer.Türkistan ordusu da ister istemez saldırıya yanıt verir.Halk,yediden yetmiş cepheye dökülür.Nedenini bile bilmediği bu savaş karşısında kendini kahramanca savunur.çetin bir savaş olur.

Ancak,düşmanın çokluk olması ve hele Şao-Hui'nin kıyıcı tutumu karşısında öyle bir an gelir,en sağlam imamları bile yıkar.Öyleki bir çok yerde,halk dövüşmeden teslim olma durumunda kalır.

Fakat beylerin bazıları,Hoca Burhanettin'in kardeşi,Hoca Cihan,eşi Dilşad Hatun,Davaçi ve yakınları,düşmana teslim olmayı kesinlikle kabul etmez,iki yıl canhıraş bir halde savaşır.Bu arada,bir çok yakınlarını yitirirler.Ama,Şao-Hui'nin kıyıcı tutumu karşısında,daha fazla direnmenin mümkün olamayacağını görerek,İran'ın Bedeşan Emirliğine sığınmaya karar verirler.Büyükbir kabile ile Künlün dağına aşarak

Bedeşan'a gelirler.Ancak,Bedeşan EmiriAli Şah gelenleri kabul etmekte pek istekli davranmaz.

Çünkü ,geçmiş yıllarda,zaman zaman Türkistan beyleri ile sorunlar yaşamıştır.Sınırdaki yığılmalar olur.

Durumu haber alan Şao-Hui,hemen ordusu ile gidenlerin ardına düşer ve orada bulunanların yarısını biçer.Durumdan dehşet duyan Şah Ali kalanlara kapılarının ardına kadar açar.Böylece,Dilşad Hatun,eşi Cihan ve Davaçi ile birlikte bir çok Türkistanlı Bedeşan'a sığınmış olur.geride ise,kanlı bir arenayı andıran korkunç savaş sahneleri kalır.

Şao-Hui,katliamı başarı olarak göyerek bunu tescil etmek ve İmparatoruna sunmak için,şah Ali'den Cihan'ı ve Davaçi'yi vermesini ister.Hem de diri olarak...Şah Ali,böyle bir şeyin mümkün olamayacağını söyleyerek onu rededer.Ama,Şao-Hui,baskıya yeltenince,Emir,

Sonunda çaresiz kalarak beylerin,sadece başlarını verebileceğini,çünkü,İslam dininin buna cevaz vermediğini söyler.

Başlar,Çin'e götürülür ve orada birer kılıcın ucuna takılarak halka teşhir edilir.

Geride kalan Dilşad Hatun ve Davaçi'nin eşi,tüm bunlardan habersiz,merak içinde eşlerini beklemektedir.Aylar sonra,Komutan Şao-Hui,yeniden Emirliğinde belirir.Bu kez,İmparatorun buyruğu üzerine Dilşad Hatun'u götürmek ister.Zira,Dilşad Hatun'un güzelliği ve kahramanlığı,kendisine öyle anlatılmıştır ki İmparator,görmeden ona aşık olmuştur.

Şao-Hui,ayağının tozu ile Şah Ali'nin huzuruna varır ve Dilşad Hatun'u Çin'e götürmek istediğini söyler.Şah Ali vermemek için direnir.Ama komutan ne yapıp yapıp,İmparatorun buyruğu yerine getirmek azmindedir.Çareler arar.Bir takım dolambaçlı ve hileli yollar dener.Sonunda,birkaç ünlü Türkistanlı ulemayı Bedeşan'a gönderir.Bunlardan Molla Said adındaki zat,Şah Ali'nin huzuruna vararak,Türkistan'dan geldiğini ve Dilşad Hatun'u halkının istediğini...ona ihtiyaçları olduğunu söyleyerek Emir'i kandırır.Türkistan halkının

zulüm ve baskıdan kıvrandığını ve eğer, Dilşad Hatun İmparatora ricacı olarak giderse, halkın rahatlayabileceğini söyler. Bu nedenle, kendisinin Kaşgar halkının sözcüsü olarak geldiğini sözlerine ekler.

Halkı için canını bile esirgemeyen Dilşad, kendisi için ölümle denk olan bu teklifi çaresiz olarak kabul ederek, oradan gözyaşları ile ayrılır. Yolda kendisine iki yüz Türk askeri ve Çinli bir alay eşlik eder. Geçtiği her yerde saygı görür, fakat, ne bu ilgi ne de içindeki umut ışığı onu ıstırap çekmekten alıkoymaz. Çünkü ülkesini hallaç pamuğu gibi atan bir İmparatorun ayağına gitmek ve ondan şefkat dilemek kadar korkunç bir şey olamazdı onun için... Acısını damla damla içine akıtır. Dilşad'ın bu üzgün halini gören Komutan, onun canına kıyabileceğini düşünerek yeniden bir takım yalanlarla onu avutmaya çalışır. Üzüntüsünün yersiz olduğunu ve eğer İmparator'dan ricada bulunursa, onun Cihan'ı da serbest bırakabileceğini ve birlikte ülkelerine gidebileceklerini söyler.

Kafile, üç ay gibi bir zamanda, çöller, dağlar aşarak Çin'e varır.

Saray o gün, olağanüstü anlar yaşar. Herkes merak ve heyecan içindedir. Hele İmparatorun heyecanı doruktur. Bazı kimseler de bu savaşçı ve mağrur kadının nasıl dize geleceğini görmek için adeta seyre gelmiştir. Fakat, Dilşad bir Prenses'e özgü vakar ve davranışla saraya gider. Hatta saray kurallarına bile meydan okuyarak, savaşta giydiği zırhı ile at üstünde görünür. İmparatorun huzuruna vardığında yine aynı vakar, aynı davranış içindedir. Sarayın görkemi onun ruhuna en küçük bir eziklik vermemiştir. Kendinden emin adımlarla tahta doğru yürür. İmparator, ayağa kalkarak, Asya'nın bu eşi benzeri görülmemiş kahraman ve güzel kadını selamlar. Orada bulunanlar huşu içinde İmparatora secde ederek onu selamlarken, Dilşad davranışını hiç bozmadı. Hatta, valinin uyarısını bile dinlemeyip ona şöyle bir yanıt verir.

"Müslüman olduğumu unutuyorsunuz. Bizde, yalnızca Tanrı'ya secde edilir. O anda, ana İmparatoriçenin sesi yükselir. "O da tanrı'nın oğlu". herkesin ona secde etmesi gerekir. Onun huzurunda bulunan herkesin..."

Aslında Dilşad'ın bu davranışı yüzlerce yıllık saray kurallarına göre büyük bir suçtur.

Cezası da ölümdür. Bunu bilen saraylılar, İmparatorun nasıl bir tepkide bulunacağını merak ve korku içinde beklerken. Tanrı'nın oğlu, karşılaştığı bu olağan üstü varlığın büyüğü ile bambaşka bir kimliğe bürünür ve nazik bir sesle

"Hoş geldiniz.." der.

Dilşad hatun, vakur bir halde kılıcını kınından çıkararak İmparator'a uzatır ve ekler. "Bu teslim olma anlamına gelmesin. Bunu sadece, Çinli askerlerin

yurdundan çekilmesi koşulu ile veriyorum". İmparator, kılıcı alır ve müstehzi bir davranışla geri verir.

Dilşad, bu kez ikinci dileği olan, Cihan'ın serbest bırakılması isteğinde bulunur. İmparator buna da olumlu bir yanıt bulur. Fakat, bu haller ana İmparatoriçeyi daha da sinirlendirir. İmparator, bir yandan annesini nasıl yatıştıracağını düşünürken, bir yandan da bu güzel kadını nasıl kazanacağını ve kendisine bağlayacağını düşünür. Ona sarayında güzel bir daire ayırır. Buyruğuna nedimeler verir. Oysa, genç kadının gözünde hiçbir şey yoktur. O sadece, Cihan'ın serbest bırakılacağı ve birlikte Kaşgar'a gidecekleri günün hayalini kurar, Durur. Kendisini ülkesindeymiş gibi düşler.

İşte, yine böyle umut dolu bir günde, Cihan'ın öldürüldüğünü ve başının da kılıca takılarak halka teşhir edildiğini işitir. Çılgına döner.. Ve hemen oracıkta, İmparator'dan öcünü alacağına dair ant içer. Bunu defalarca yineler. Hatta, İmparatorun huzuruna çıkarak aynı sözleri onun yüzüne haykırır. İmparator ise, böyle bir olaydan haberi olmadığını söyleyerek Dilşad Hatun'u yatıştırmaya çalışır. Ama, Dilşad, sürekli olarak ondan öcünü alacağını yineler. Bu haber, Saray da yankılanır durur. Ana İmparatoriçe ve yakınları dehşete düşer. Böylesine pervasız bir kadının kendileri için tehlike olacağını düşünerek onu ortadan kaldırmak için çareler ararlar. Ama İmparator güçlü kanatlarını germiş, bu acılı, masum kadını korumak için var gücü ile çalışır. Şimdi artık ona duyduğu hayranlığı yanında, daha başka duygular belirmiştir yüreğinde, vicdan azabı, merhamet, en müthiş de sevgi...aşk.. hele son duygular, giderek tüm benliğini sarar ve adeta kara sevdaya dönüşür. Dilşad'ın tek düşüncesi vardır... ondan öcünü almak... İmparator kıvrılır. her şey için defalarca özür diler. Ancak, genç kadın yatışmak bilmez. İmparator türlü yollar dener. Ona değerli taşlarla bezeli takılar sunar... armağanlar verir. Ama, hiçbir şey ona yüreğindeki isyanı bastıramaz. Acı içindedir. Kendisinin böyle bir oyuna getirilmesi, onu çileden çıkarır. Onun bu halini gören İmparator, yeni çareler arar. Tek amacı, sevdiği bu kadının acısını biraz olsun dindirmek, bu arada, kendini affettirebilmek... sık sık ziyaretine gider, fakat, her gittiğinde Dilşad'ın güzelliğini görerek daha bir efsunlanır. Hele genç kadının kullandığı koku adeta başını döndürür. Bu nedenle kendisine "ŞİANG-FEI" diye hitap eder. Yani, güzel kokulu prenses... Ancak, güzel kokulu Prensesin böyle bir iltifata hiç ihtiyacı yoktur. Onun ruhu, tıpkı ülkesi gibi yıkık ve virandır. Durup durup o korkunç olayı düşünür ve ülkesinde olup bitenleri... Tüm dünyasını hüznün kaplamıştır. Şimdi artık, Kaşgar'daki o hayat dolu kadından en küçük bir eser kalmamıştır. Şölenlerde yakınları ile

Birlikte dans eden,dans ederken de eteklerindeki minik çanların ahenkle çaldığı...O koskoca bir uygarlığın,minik bir simgesiydi.Adı üstünde..."UYGUR KADINI"

Onun ülkesinde hanımlar birer zerafet ögesi idi.Yakaları açık, saçları uzun, tırnakları boyalı ve hele dimdik yürüyüşleri ile adeta bir manken edasındaydı.

İmparator,tüm bunları biliyordu.Bu yüzden de böyle bir kadını hüzünden kurtarmak için akıl almaz özverilerde bulunmaktaydı. Tez elden, yasak kent'in içine camisi, çarşısı, hamam ile bir müslüman mahallesi kurar...salt, Dilşad Hatun sevdiği işde ağaçlarını bile kökünden söktürüp saray bahçesine diktirir. Bu arada,Doğu Türkistan'daki asayişli sağılayıp oradaki beylerden bazılarını,düklük,prenslik ve daha başka ünvanlar verir.Saraylar yaptırıp onlara tahsis eder,kendi yurtlarına izin verilmeyen bazı kimseler,Cang-An kapısının batı yanına iskan edilir. Onlara,Çinli halka tanınan,memuriyet,ticaret ve seyahat hakkı tanınır. Ayrıca, hazineden bir miktar para ayrılarak,onların bulunduğu yere bir Cami yapılmasını buyurur.Süslü yüksek kemerli,geniş sahanlı olarak inşa edilen bu cami,1765 te tamamlanmıştır. Caminin içinde dört dilde yazılmış bir kitabe vardır.Kitabenin Çince metnini bizzat İmparator kendisi yazarak mührünü basmıştır.Zaten,bir çok bilgi de bu kitabeden öğrenilmiştir.

İmparator,tüm bunların yanında,Çin'de bulunan Türk askerlerini teşkilatlandırarak muafız alayı olarak Dilşad'ın buyruğuna verir ve üç Çin gümüşü ile onları maaşa bağlar.

Ve artık,Chi-En_Lung Dilşad tarafından reddedilmeyeceğini düşünerek ona evlenme telif eder.

Dilşad, aradan geçen bu sekiz yıl içinde,kin ve öfkesinden oldukça sıyrılmış,başına gelenleri kadere bağlamışsa da yine de İmparator'un teklifine olumlu yanıt vermez.'Müslüman bir kadının,kendi dininden olmayan bir kimse ile evlenmesinin caiz olmadığını söyler'.

Şimdi artık tek isteği vardır,yurduna dönmek...doğup büyüdüğü o yerler,bir serap gibi gözlerinin önünde belirir durur...ve bu özlemi doruğa ulaştırarak onu hasta eder.Vatan hastası...

Ne yer,ne içer. Onun bu halini gören İmparator ne yapacağını bilemez.Onsuz yaşamayacağını kesinlikle inanmıştır. Bu nedenle,Dilşad'ın kalması için defalarca ricada bulunur. Fakat,Dilşad da ülkesinden uzak yaşamayacağını vurgular durur.İmparator,çıkılmaz girer.ne iş,ne güç..

Devlet işlerine bile bakmaz.Öteden beri durumu öfke ile izleyen Ana İmparatoriçe'nin sabrı kesilmiştir

artık.Oğluna çıkışta bulunur.

'Nedir,senin bu yaptığın ? Bir düşmana bu ne sevgi ve ihtimam ? der.'

İmparator ise, ben düşman diye bir şey tanımıyorum artık.Değil Türkistanlılar,dünyanın öbür yanında yaşayan George Washington bile benim kardeşimdir diyerek yanıt verir.O yaşadığı bu büyük acı ile ihtirasından arınmış,hem bir Türk dostu,hem de dünya insanıdır artık..

Ancak,kötülük bir yerde iyiliği yener. Ana imparatoriçe, oğlunun ıstırabına dayanamayıp, onun, canı kadar sevdiği Şiang-fei'sine kıyar.Kimi ipek iplikle boğdurulduğunu,

Kimi de zehirle yaşamına son verildiğini söyler.Ancak,İmparatorun tepkisi çok büyük olur.Mabede kapanarak günlerce yas tutar.

İşte Dilşad Hatun'un hayatı böylesine hazin..bir o kadar ilginçtir.O her zaman için,onurunu her şeyden üstün tutarak,milleti için gurur kaynağı olmuştur.

Şimdi,bu şehit'imiz ikiyüz elli yıldır geçmişin karanlığında gömülü yatmaktadır.Tüm Gözlerden ve gönüllerden ırak...durup düşünüyorum.Bir ona bakıyorum,bir de Jan Dark'a...içim burkuluyor.Jan Dark,bugün dünya edebiyatının baş yapıtlarında..onun için oyunlar yazılmış,ne hikayeler,ne filmler çevrilmiş.Yani,şanı tüm dünyaya duyurulmuş,batı insanın vefası sayesinde.Ama,biz kendi Dilşad'ımız için ne yapmışız...bu büyük kadın için ne ?

Onu yüreğimiz sızlamadan geçmişin karanlığına terk edip bırakmışız.Oysa,o bize tarih boyunca gururla anacağımız nice onurlu anılar bırakmış.Kısaca,tarihimize şan katarak,bizleri hiçbir milletin tarihinde olmayan bir onura garketmiştir.

Ben,bir tiyatro yazarı olarak,Dilşad Hatun'un hayatını okuduğumda iliklerime kadar huşu duydum.Ama,bunun yanı sıra,büyük bir üzüntü ve mahcubiyet...Bir kalem işçisi olarak

Bir nebze olsun kendimizi affettirmek ve onu,o karanlık dehlizlerden kurtarıp gün ışığına çıkarmak için hemen kaleme sarıldım.gerçi,onu anlatmaya kimin gücü yetebilir?

O,yalnızca kendi soydaşkarının değil dünya kadınlarının gurudur.Onu tanımak ve tanıtmak ne güzel...hepimiz biliriz ki milletleri,büyük millet yapan onların tarihlerinde yer alan şanlarıdır.Böyle bir tarihe sahip olan bir milletinde ecdadını tanıması ve onunla gurur duyması,en doğal hakkıdır.

RUHUN ŞAD OLSUN;BÜYÜK KADIN.
DİLŞAD HATUN..

Taşkentçiler

Yrd. Doç. Dr. İklil KURBAN

Doğu Türkistan'ın yakın çağ tarihinde, Taşkentçiler olarak bilinen, yönetim ve eğitim işleriyle uğraşmış birçok kişinin adı karşımıza çıkar. Bu Taşkentçiler kimlerdi, konusuna girmeden önce, onları doğuran devri anlatayım. Bu devir, Şın Şi sey Devri'dir.

Şın Şi sey Devri (1933-1943) :

Bilindiği gibi XX. yüzyılın başıyla beraber başlayan imparatorluklardaki sarsıntılar, Çin İmparatorluğuna yabancı müdahalesini beraberinde getirir. Uzak Doğuda Japonya 1931'de Çin'den Mançurya'yı kendi egemenliğine alır. Batıda ise Rusya, İşgal ettiği Batı Türkistan üzerinden Doğu Türkistan'ı etkisi altına alır. O zaman Doğu Türkistan sadece yabancı etkisine değil, yabancı işgaline de açık bir konumdadır. 1913 yılında Doğu Türkistan'a öğretmenlik amacıyla gelen Türkiyeli Ahmet Kemal İlkul, Ürümqi'deki Rus tesirini şu ifadelerle dile getirir : "..... Ürümqi'deki yabancılarla meskun Yang Hang (Yabancı Sokağı) dedikleri mevkiye gelmiştim. Burada Ruslar ve Rus Türkistanlı baylar ve Tatar tüccarları bulunuyorlardı. Caddeleri oldukça muntazam ve temiz bir muhitti. Burada medeni ve modern binalar görülüyor, vitrinli mağazalar nazarı dikkati celbediyordu, burada meskun hamiyetli ve uyanık Tatar ve Türkistanlılar beni caddeden geçerken gözleriyle ve gönülleriyle selamlıyorlardı, fakat muhite tamamen hakim olan Rus baskısı korkusundan kimse yanıma yaklaşmıyordu. Ben de bu nazik vaziyeti bildiğim için sağa sola bakmadan ilerliyordum".

Ekim 1917 Bolşevik Devrimi ile beraber, Rusların Doğu Türkistan üzerindeki etkisi daha da artar. Sovyet

hükümetinin kuruluşu ile yan yana Doğu Türkistan'da birbirini takip eden genel valiler gittikçe Sovyetlerin isteğini derinden kabul etmek zorunda kalırlar. Bu genel valiler sırasıyla Yang Zıng şın 1911-1928, Cin Şu rin 1928-1933, Şın Şi sey 1933-1943 yıllarında Doğu Türkistan'ı Ürümqi'den idare etmişlerdir. Bunların içinde sonuncusu olan Şın Şi sey'in iktidara gelişi ve Onun devri bambaşka bir nitelik kazanır. Bu nitelik, Doğu Türkistan'daki direk rol oynayan Stalin'in parmağından başka bir şey değildir.

Cin Şu rin, Sovyetlerin Doğu Türkistan'daki çıkarları açısından ne kadar taviz verse bile yine de yaranamaz. Ruslar kendileri için daha da uygun olan, Cin Şu rin'in askerî komandolarından Mançuryalı Albay Şın Şi sey'i bulur. Ürümqi'deki Rus konsolosuna, Şın Şi sey ile işbirliği yaparak, 1933 yılının 12 Nisanında askerî darbeyle vali konağını basar. Cin Şu rin kaçır. Şın Şi sey genel vali olarak işbaşına gelir ve Nankin'le tüm ilişkisini keserek Moskova'ya bağlanır. Şın Şi sey iktidarını kesin güven altına almak için, 1933 yılının aralık ayında İli ve Tarbagatay bölgelerine 7000'den fazla Sovyet askerî yerleştirilir. Şın Şi sey yaptıklarından rapor vermek ve yapacaklarına özgü talimat almak için 1938 yılında Moskova'ya gider; döndüğünde, Sovyetler Birliği'nin partisine girdiğini söyler.

Şın Şi sey'in neler yaptığını anlatmadan önce, Sovyetlerin kendi sınırları içinde kalan Türk dünyasındaki eylemlerine kısaca değinirim. Sovyetler Türk dünyasına şu iki araç ile girdi : "Kendi kaderlerini kendilerinin tayin etme hakkı" propagandası ve bu propagandanın geçersiz kaldığı yerlerdeyse ateş gücüyle. Sadece ateş gücüyle tutunmanın zorluklarına karşı

Kazak Türkçü şairi Magcan Cumabay'ın en çok sevdiği ve övdüğü ulusal kahraman, Büyük Timur idi (1335-1404). Onun, Ruslar karşısında ezik düşen yazgısıyla ilgili, Tanrıya hitap eden şiirindeki şu ifadeler çok anlamlıdır : "Sen tüm uluslara, hatta deve güden zavallı Araba bile, yol göstererek bir peygamber ve bir kitap gönderdiğin halde, bizim Türk'e böyle bir lütufta bulunmadın. Türk çeşitli ulusların peygamberlerinin yoluna girdi, çeşitli kitaplara inandı, sonuçta yolsuz kaldı, sen bize kahretme" diyerek, ulusu için kurtuluş yıldızı aramaktadır.

Ruslar, Kazan ve Taşkent gibi büyük şehirlerde "kendi kaderlerini kendilerinin tayın etme hakkı" sloganına ağırlık vererek Türk aydın kesimini ele geçirmeye çalışır. Fakat sonuç Rusların beklediği gibi olmaz. Rusların kendi sloganlarını kendilerine karşı kalkan olarak kullanan Türk aydınları, Ruslara karşı bağımsızlık ve özgürlük savaşının siyasi arenasında kılıç çekerler. Bu savaş Türk aydınları için kolay olmaz. Çünkü onlar iki cephede savaşmak zorunda kalırlar : Hem Rus komünistlerine karşı, hem gerici ümmetçilere karşı. Bu eşitsiz ölüm kalım savaşında yaşamını yitiren, Türk dünyasının, Kazan'ın ve Taşkent'in yetiştirdiği şu kişiler Türk tarihinin ölümsüzleşen şehitleridir : Enver Paşa (1880-1922), Mirseyit Sultangaleyev (1892-1940), İlyas Alkin (1895-1937), Segiyt Sönçeley (1889-1941), Hadi Atlasi (1876-1938), Abdurauf Fitret (?-1938), Çolpan (1897-1938), Magcan Cumabay (1884-1937) ve bunlar gibi sıralanabilir sayısı meçhul büyük zatlar.....

Kazak Türkçü şairi Magcan Cumabay'ın en çok sevdiği ve övdüğü ulusal kahraman, Büyük Timur idi (1335-1404). Onun, Ruslar karşısında ezik düşen yazgısıyla ilgili, Tanrıya hitap eden şiirindeki şu ifadeler çok anlamlıdır : "Sen tüm uluslara, hatta deve güden zavallı Araba bile, yol göstererek bir peygamber ve bir kitap gönderdiğin halde, bizim Türk'e böyle bir lütufta bulunmadın. Türk çeşitli ulusların peygamberlerinin yoluna girdi, çeşitli kitaplara inandı, sonuçta yolsuz kaldı, sen bize kahretme" diyerek, ulusu için kurtuluş yıldızı aramaktadır.

Zamanında, pantürkizmin anayurdu olarak Kazan'ın ve Taşkent'in Sovyetlere karşı oynadığı rolünü, yetiştirdiği büyük zatlarını, Stalin unutmaz, inat olsun diye, daha derinden-daha uzaktan intikam almanın peşine düşer. İşte Şın Şi sey iktidarı ve Onun devri, bu intikam hırsının bir numaralı tecellisidir. Stalin Sovyet sınırları içinde kalan Türk aydınlarını-zengin diye bildiği düşmanlarını öldürmekle yetinmez, tüm Doğu Türkistan boyunca, tüm Şın Şi sey devri içinde aydın ve zengin zümreye karşı tutuklama ve öldürme eylemini, Kazan ve Taşkent'teki öldürmeyi aratmayacak derecede yapar. Şın Şi sey devrinde tutuklananların sayısı

300.000'i geçmiş, öldürülenlerin sayısı 100.000'i geçmiştir. Öldürülen bu insanların suç damgası "vatan haini"dir. 10.000'den fazla ailenin bir milyarı Amerika doları değerindeki mal-mülkü yağmalanmıştır. Yazıma başlık yaptığım "TAŞKENTÇİLER" olgusu, işte bu özlü olarak anlatmaya çalıştığım Şın Şi sey Devri'nin türünüdür.

Stalin ve Şın Şi sey, kendi isteklerini kabul ettiremeyen ve yok edilen Türk aydınlarının yerine, Türk dünyasını idare etmek için, kendilerince eğitilmiş yeni kuşağa gereksinim duyarlar. Şın Şi sey bu gereksinim gereği, uygun gördüğü Türk gençlerini (çoğu Uygur ve Kazak, sayısı bilinmez) okumaları için Taşkent'e gönderir. Lise, yüksek okul ve Üniversite seviyesinde Sovyet eğitimini alan bu gençler, Taşkentçiler olarak yurda dönünce hemen siyasi, idari ve eğitim kurumlarına yerleştirilir. Bunların içinde benim görüp sesini duyduğum şu kişileri hatırlıyorum : Seyfettin Azizi, Süzük Hacıyev, Eysa Niyaz, Azizov, Hamut Mahmudi, Kadir Hesen, Hibzullayev, Seypullayev, Eseyin (Kazak), Tangcarık (Kazak şairi). Bunların içinde Seyfettin Azizi, Eysa Niyaz, Azizov gibi baştan sonuna kadar Çin komünistleri için köle, kendi ulusu için hain olanları da olmuş ; Kadir Hesen gibi oğluna Tilman (ünlü Alman komünisti Thaelmann-1886-1944) adını verecek kadar komünist hayranı olanları da olmuş ; Hamut Mahmudi, Tangcarık gibi Rus-Çin işgaline karşı ulusal gaye sahibi olup, hem Şın Şi sey hapishanesinde, hem Mao hapishanesinde cezalandırılmış-öldürülmüş olanları da olmuştur.....

İkinci Dünya Savaşı'nın başlarındaki gidişattan ürken makam düşkünü Şın Şi sey, Milliyetçi Çin ile barışmanın yollarını arar ve Sovyetlerden yüz çevirir. Burada Çin'e özgü şu bir gerçek ilginç ki, Stalin ile işbirliği yaparak, Doğu Türkistan'ı 10 yıl kana bulayan Şın Şi sey'i, yıllarca Sovyet destekli Çin komünistleriyle savaşmakta olan Milliyetçi Çin lideri Cang Ci şı (Çang Kay şek) bağrına basarak tarım bakanı yapar (1943) ve kaçarken kendisiyle beraber Tayvan'a götürür(1949). Demek ki, çıkar-makam söz konusu olduğunda, Çin liderleri için ilkeler-ideolojiler hiçe bedeldir.

Yazan: Mehmet Emin BUĞRA
Çeviri: Gökbayrak

Şarkî Uygurların Medeniyeti

Ondan biliyoruz ki Uygurların ecdadları birçok kentleri inşa etmiş ve geliştirmiştir. Başta ,Dong Huang'dan Liang Zhu'ya kadar,Su Zhu ve Guang Zhao'ya etraflarında Uygurların inşa etmiş olduğu kale ve gelişmiş şehir harabeleri 15 'in üzerindedir.Şarkî Uygurların mimari sanatında, inşa yapımlarının çok mükemmel ve görkemli olduğu izleniyor. Şehir etrafını çevreleyen boyu 20 kırı(karış)genişliği 5 kırı duvar vardı. Dolayısıyla Uygurların inşa ettiği şehir, kale, duvar ve sütunlar hala bugüne kadar saklanmış olup Uygurların medeniyetini dünyaya tanıtmaktadır.Şu anda Turfandaki mevcut harabeler,mimari eserlerin çoğu Mani tapınaklarıdır. Özellikle, Buda ve Mani dinine mensup olan efsaneleri tasvirleyen resimler, çeşitli Türk alfabesi ile yazılan antik yazılar, kayıtlar (kitabeler)den ibarettir.Turfandan ,dönemimizde Almanyalı, İsviçreli, İngiliz arkeoloğ bilim adamları tarafından çok sayıda ahşap oyma, el dokuması ipekler, çeşitli ziynet eşyaları ve takılar keşif edilmiştir. Bahsettiğimiz sanat eserlerinin bir kısmı bu arkeoloğlar tarafından ülkelerine götürülüp, müzelerine konulmuş olsa bile, yine çoğu eserler ait oldukları yerlerde saklanaktadır. Yine Kuçu'nun kuzeyinde Murtuk denen yerdeki tapınakta, Buda'nın tüm hayatını konu alan duvar resimleri mevcuttur. Süslenmiş olan tapınakta üstün yetenekle çizilen renkli resimler var. Kara şehir yakınlarında bir Uygur tapınağında Buda'nın resimleri bulundu. Duhan(Dun Huang)'ın sekiz mil güney doğusunda dağda yeraltına yerleştirilen dört tapınak olup bir birinden 500 kırı (karış) mesafe bırakılarak yerleştirilmiştir. Bu yerlerden yapılan arkeolojik çalışmalar sonucu el sanatı heykeller, değerli eserler bulunmuştur. Yapılan tüm arkeolojik çalışmalarda Uygur medeniyetine ait olan tarihi eserler Anşi şehrinin 24 mil güneyinde bir dağdaki yer altı şehrinde Uygurlara ait,çok sayıda eserler ortaya çıktı.Onların içinde Yavçılar ve Tupalara ait eserler çoktur. Bu yer altı şehirleri Çinliler tarafından Uygur yer altı evi diye

adlandırıyor. Bu yerlerde bulunan Uygurlara ait olan eserler içinde önemleri,binlerce dini ,efsanevi kitaplar,birkaç ağaç matbua tahtası ve matbuaya gerekli olan eşyalar olup,bu ağaç matbuada yazılar Uygur alfabesi ile ahşapa uyulan ve ahşapları hareketlendiren çark ve silindir arasına yerleştirilen ağaç matbuada kitaplar basılmıştır Bunlara göre ,o dönemlerdeki Çinlilerde olan matbua sanatının Uygurlarda da olduğunu biliyoruz. Yukarıda bahsedilenlerin hepsi,Uygurların gayet yüksek bir medeniyete sahip olduğunu ispat etmektedir.Bu eserler hakkında Alman bilim adamı şöyle değerlendiriyor:İngiltere,Almanya ve Fransada böyle mükemmel eserler yoktur, Türkler , boyle gelişmiş,büyük medeniyet sahibi olan ecdadlarından gurur duymalarında haklıdır.

UYGUR ALFABESİ

Umumi Türk kavimleri arasında kullanılan eski Türk alfabesi(Orhun alfabesi)'nden başka ,doğu ve batı Türkistanda iki çeşitli yazıda kullanıldı.bunlardan biri 14 harflı (Soğut) alfabesi olup, Soğut (zerepşan) vadisindeki Türklerin Kütüğü idi. Diğer Uygur alfabesi olup Soğud alfabesine 14 harf eklenen olup ,toplam26 harflı alfabe idi. Alfabenin 14 harfi Soğut alfabesine benzediği için, bazı tarihçiler Uygur alfabesini Soğut alfabesinden alındığını tahmin ediyorlar.

Bu Uygur alfabesi, eski Uygurlar döneminden başlayan Doğu Türkistan'ın milli yazısı olup, miladi 7.yüz yılına kadar, sadece Uygurlar arasında kullanmış olsa bile miladi 7.yüz yılından başlayıp, tüm Türk kavimler Uygur yazısını kullanan ve Orhun yazısı bırakılan Karahanlılar döneminde, (11-12.asır) onun yerini arap alfabesi almıştı. Öyle olsa bile , Uygur yazısı ,Hakaniye yazısı diye adlandırılan yazı ile beraber veya ayrı halde 15. asıra kadar kullanılmıştır. Ama, Doğu Türkistanda 18.asırın sonlarında da Uygur alfabesinin kullanıldığını görmüştüm.

'Çin zulmüne sessiz kalmayın'

Ankara Bürosu

Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Ankara Şube Başkanı Hayrullah Efendil, Çin'in Doğu Türkistan'da Uygur halkı üzerinde askeri temizleme hareketi başlattığını belirtti. Çin'in 18-45 yaş arası Uygur halkını sudan sebepler ile tutuklatıp ceza evlerine oradan da ölüme götürmeyi planladığını vurgulayan Efendil, bu zulmün durdurulması için insan hakları savunucularını görevlere çağırdı.

Milli Gençlik Vakfı Genel Başkanı Hyas Tönğüş, Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Ankara Şube Başkanı Hayrullah Efendil'i makamında ziyaret etti. Kendilerine verdikleri destekten dolayı Tönğüş'e teşekkür eden Efendil, Çin'in

Eylül 2003 tarihinde Çin'in başkenti Pekin'de başkanlar düzeyinde bir toplantı yapıldığını belirten Efendil, bu toplantıda merkezi Özbekistan'da bulunan 'Şanghay İşbirliği ve Terörle Mücadele Birimi' kurulmasının kararlaştırıldığını açıkladı. Bu anlaşma gereğince Çin'in Doğu Türkistan'da 1 Ekim 2003 tarihinde başlatacağı '100 günlük sert askeri temizleme hareketi' ile on binleri geçecek 18-45 yaş arası Uygur halkını sudan sebepler ile tutuklatıp ceza evlerine oradan da ölüme götürmeyi planladığını vurgulayan Efendil, şunları kaydetti: "Dünyada insan haklarının ön plana çıktığı günümüzde böyle safasatlar ile insanlar sindirilemez ve hakları gasp edilemez. Çin'in 100 günlük sert askeri temizlik hareketi yabancı basında geniş yankı

Milli Gazete

Doğu Türkistanlılar Çin'in "sert vuruş" operasyonuna karşı isyan bayrağı açtı

Türkiye
Soykırım ve
teröre ortak
olunmamalı

Soykırım ve teröre dur çağrısı Doğu Türkistan'da Soykırım ve teröre dur çağrısı!

Doğu Türkistanlılar Çin'in 100 günlük sert vuruş askeri temizlik hareketine karşı insanlığı "dur" demeye çağırıyor. Dün bir basın toplantısı düzenleyen Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Genel Başkanı Seyit Tümtürk, 1949 yılından beri Çin Halk Cumhuriyeti işgali altında yaşayan 35 milyon Doğu Türkistan halkının işgalden bu yana Çin Halk Cumhuriyeti'nin devlet terörü ile karşı karşıya olduğunu belirterek, 11 Eylül saldırılarını bahane eden Çin hükümetinin Doğu Türkistan'da güderek dozu artıran siddet ve devlet terörü uyguladığını söyledi.

25 Eylül tarihinde Çin'in başkenti Pekin'de başkanlar düzeyinde yapılan toplantıda sözcük terörle mücadele adı altında Doğu Türkistan'da insanca yaşam hakkı talep eden Uygurları yok etmeye yönelik 100 günlük sert askeri temizlik operasyonu düzenleme kararı alındığını belirten Tümtürk, açıklamasında da şunları söyledi:

"Doğu Türkistan'da uygulanmasına 1 Ekim'de başlanmasını kararlaştırılan bu 100 günlük sert vuruş askeri temizleme

harekati ile İslami terörist ve milli teröristler diye anıldıkları sayıları yüzbinlere geçmesi planlanan 16-45 yaş arası Uygur halkını sudan sebeplerle tutuklayıp cezaevlerine oradan da ölüme götürmeyi planlanmaktadır. Dünyada insan haklarının ön plana çıktığı günümüzde böyle safasatlarla insanlar sindirilemez ve hakları gasp edilemez. Çin'in bu operasyonu AFP, BBC, CNN gibi yabancı basın organlarında yer alması ve insan hakları savunucuları görevlere davet edilmiştir. Nevar ki Türkiye'de hiçbir görsel veya yazılı basında bu tür konular yer almamıştır.

Simdi akıllara şu soru geliyor, bir yanda 21. yüzyıl "insan hakları savunuculuğu" yapanlar, diğer yanda ise devlet terörü uygulayan ve insan hakları ihlali olan Çin. Neden böyle çifte standart uygulanıyor. Doğu Türkistan'da gündem sadece anne ve çocuklar Çin devletinin zorunlu kültürel uygulamaları sonucu bu yatakları kaybediyor.

Bu insanların canı ve kanı dünyanın başka yerlerinde yaşayan insanların daha mı ucuz ve kıymetsiz? İnsan hakkı

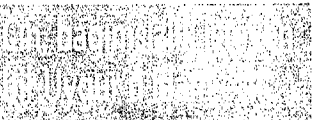
dünyanın her yerinde olursa olsun haklı ve bu hakkın gasp edilmesine, çiğnenmesine, seyredilmesine, seyredilmeden Çin devletinin işlenmekte olduğu devlet terörüne destek ve yarımlar olmalıdır. Buradan kendini dünya üzerinde yaşayan "ben insanım ve insan hakları tüm insanlığın tabii haklarıdır. O'nu savunuyorum" diyen ve diyebilen tüm insanlığı, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin yetkili organlarını, bu anlaşmaya imza koyan devlet ve kardeş cumhuriyet ülkelerinin devlet ve hükümet düzeyinde bu soykırım ve teröre ortak olmadan dur demelerini bir insan olarak istidham ediyorum."

Kayseri
ANA HABER

949 yılından bu tarafa

Çin Halk Cumhuriyeti işgali altında yaşayan 35 milyon Doğu Türkistan halkının sesini dünyaya duyurmak için kurulan Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Genel Başkanı Seyyid Tümtürk, dernek binasında bir basın toplantısı düzenledi. Tümtürk yaptığı basın toplantısında hükümetin kendilerini destek vermediklerini belirterek "Çin Devleti Doğu Türkistan'da uygulanmasına 1 Ekim tarihinde başlanan bu '100 günlük sert vuruş askeri temizleme hareketi' ile İslami ve milli teröristler diye adlandırılan sayıları yüz binleri geçmesi planlanan 16-45 yaş arası Uygur halkını sudan sebepler ile tutuklanıp cezaevlerine oradan da ölüme götürmeyi planlanmaktadır. Dünyada insan haklarının ön plana çıktığı günümüzde böyle safasatlar ile insanlar sindirilemez ve hakları gasp edilemez." dedi...

Çin yönetimi Doğu Türkistan'da idamlara devam ediyor. Son olarak Doğu Türkistan'ın bağımsızlığı için mücadele eden Vujimaymaytı Abasi adlı bir Uygur idam edildi. Kimliğini açıklamayan bir yetkilili göre, Çin'den bağımsız Doğu Türkistan için mücadele eden Abasi, bölgenin güneyindeki Hotan'da idam edildi. Yetkilili, Abasi'nin mart ayında idam cezasına çarptırıldığını belirtti, ancak infaz tarihini vermedi. Çin yönetimi, ABD'deki 11 Eylül 2001 saldırılarından sonra Uygurları bağımsızlık savaşçılarına yönelik baskıları artırmıştır. ■ PEKİN

Yeni Sayfa

Vatanım Türkiye'm, Doğu Türkistan

Doğu Türkistan çedimini ziyaret eden MHP Genel Başkanı Dr. Devlet Bahçeli, 'Bugün Etimesgut'un 21. yüzyılın modern, gelişen, büyüyen bir kenti olma yolunda ilerlemekte olduğunu hep birlikte görmekteyiz.' dedi.

Doğu Türkistan gezisinde bir konuşma yapan Doğu Türkistan Derneği Genel Başkanı Yardımcısı Hayrullah Efendil, düzenlenen Etimesgut Anadolu Gençleri Kültür ve Sanat Festivali'nin, Türk kültürlerinin tanınması ve kaybolmaması bakımından büyük ve çok önemli bir organizasyon olduğunu belirtti.

Doğu Türkistan Dernekleri Genel Başkanı Yardımcısı Hayrullah Efendil, "Böyle büyük ve güzel, aynı zamanda Türk dünyasının kültürel kaynaşmasının da büyük bir misyon üstlenen Festival'den dolayı, bu için minnetle teşekkür ederim. Başkan Sn. Emver Demirel'e şahsım ve tüm Doğu Türkistanlılar adına te-

şekkür ediyorum" dedi. Başkan Demirel'in sahneye davet eden Doğu Türkistan Derneği Genel Başkanı Yardımcısı Hayrullah Efendil, Başkan Demirel'e Doppa (takke) ve Doğu Türkistan'ın Milli Krallığı olan Çarşay gıyidil, Başkan Demirel buradaki yaptığı konuşmada, "Hürriyet ve özgürlüğün insan ve millet hayatında çok önemli bir yer olduğunu söyledi. Hürriyetini elde etmiş olan Türkiye Cumhuriyeti'nin sınırları içinde yaşayan bizler, belki çoğu defa elimizde bulunan bu değerlerin kıymetini bilemeyiz. Çınam kayıncılık hürriyet ve özgürlüğün elinde olmayan insanlara yaşamak lazım. Dilekleri, Doğu Türkistanlı kardeşlerimiz de hürriyet ve özgü-

lüklerine kavuşsun" diye konuştu. Daha sonra Doğu Türkistan ozanları Mehmet Emin Posma ve Mehmet Yusuf Posma kardeşler, Bahar Gezişi, Yarı Yar, "Kızı Göl" ve "Gazel Türkistan" türküleriyle vatandaşlara neğeli dakikalar yaşattılar. Daha sonra, Doğu Türkistanlı iki küçük kız öğrenci, okudukları şiirle vatandaşları duygulandırdılar. Aşk Alı Otulubun "Vatanım Türkiye'm, Doğu Türkistan" türküsü de duygutun anlar yaşattı.

AKSEL PETROL KÖMÜRÇÜLÜK

Petrol Ofisi

Petrol Ofisi A.Ş. Bayii
Opet Petrolcülük Bayii

O/PET

İthal Rus Linyit Kömür

Ahmet ERSOLAK

Kiçikapı Mh. Serdar Cd. Aksel Apt. No: 28/3 (Şekerbank arkası)
Tel: (0352) 222 81 25 Gsm: (0532) 311 63 47

KayNet **Keyifli ve renkli bir yaz için**
YAZ KAMPANYASI FIRSATINI KAÇIRMAYIN!

12 aylık internet erişimi alan herkese
84.900 TL
FOTOGRAF MAKİNASI

6 aylık internet erişimi alan herkese
44.500 TL
WALKMAN

www.kaynet.com

KAYSERİ Tel: (352) 222 79 45 (pbx) Fax: (352) 222 54 72
İSTANBUL Tel: (216) 461 71 21 (pbx) Fax: (216) 461 71 22
e-mail: info@kaynet.net

KayNet bir NETCOM kuruluşudur.

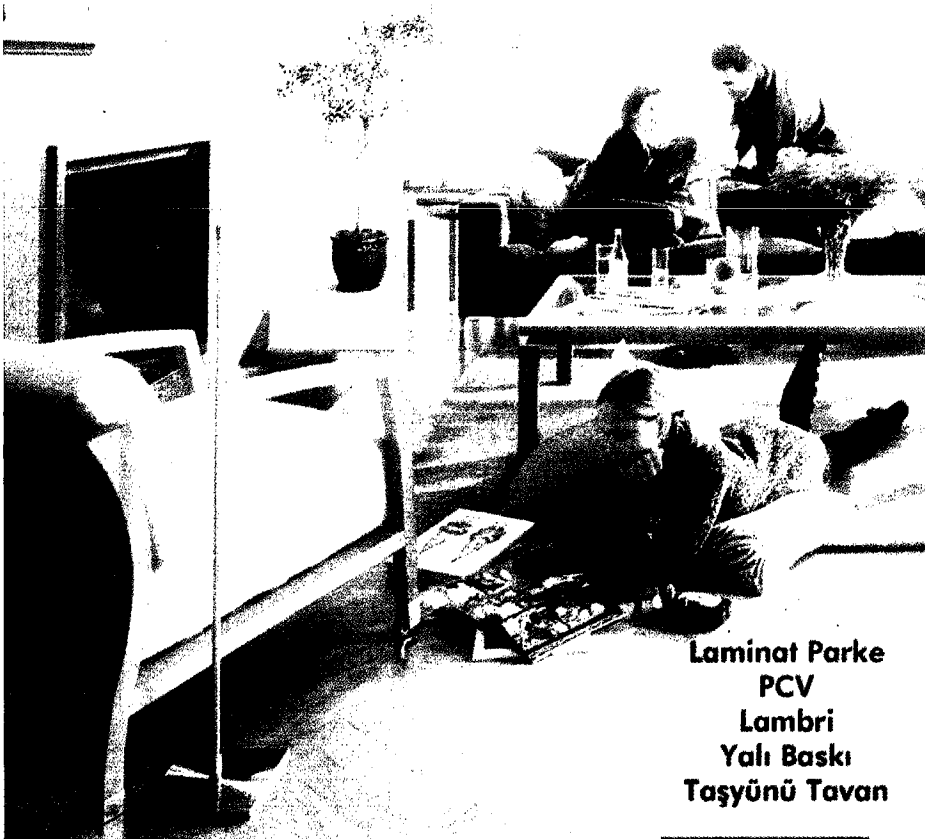
EGİTİM ve ÖĞRETİM

KIVILCIM dan

DESTEK

Yayımlanan kitaplar ve eğitim materyalleri için KIVILCIM'den destek alın.

KIVILCIM
Kitap ve Kültür Sarayı

Dünya
Markalarıyla
Alemdeki
Çözümler

DEMAY

İTHAL İNŞAAT MALZEMEERİ

Arap Seyh Cd. Ba-ha
Apt. Altı No: 7/2 SİVAS
Tel: 0 346 224 00 97
Fax: 0 346 225 78 88

Demay_inaat@hotmail.com

EGE BÖLGE
1. Kordon No: 152
Korfez İşhanı Kat: 5
Daire 505
Alsancak / İZMİR

Made in Sweden

Made in Germany

Made in France

Ankara Ticaret Odası

GÖNÜL PANAYIRINA ÇAĞRI

Birbiri ardına gelen derin ekonomik krizlerin etkisiyle, dar gelirli halkımız bir evde bulunması gereken çok zorunlu eşyalardan bile mahrum bir şekilde yaşamını sürdürmeye çalışıyor.

Bilmediğimiz, görmediğimiz yerlerde halı yerine karton, sandalye, sehpa yerine meyve sandığı, buzdolabı yerine tel dolap kullanan, masa yerine yerde yemek yiyen, yerdeki kilimi üzerine battaniye olarak örten insanlarımız var.

Onların var olduklarını biliriz ancak, ne yediklerini, ne içtiklerini, nerde olduklarını, nasıl yaşadıklarını çoğumuz bilmeyiz.

Diğer yandan hali vakti yerinde olanlarımız, evlerimizde dip - köşe sakladığımız fazla ve kullanmadığımız eşyaların sayısından haberimiz bile yoktur.

Saklarız ve ne sakladığımızı, neden sakladığımızı, hangi tarihe kadar saklayacağımızı da bilmeyiz.

O eşyalara her elimiz değdiğinde "Belki bir gün lazım olur" der, saklamaya devam ederiz. İşte o "bir gün" geldi!

Şimdi size gönül dolusu bir seçenek sunuyoruz.

Gelin bu toplumun yaşam kalitesini yükseltmek için el ele verelim.

İğneden; ipliğe, giyim eşyasından; mutfak eşyasına, mobilyadan; elektronik cihaza, gıdadan; ilaca kadar kullanılabilir yada çalışır halde her türlü ihtiyaç maddesini

"Gönül Panayırı Kampanyası" nda toplayalım.

Sosyal sorumluluğunu bilen esnaf ve tüccar kardeşlerim; depolarınızdaki ekonomik ömrünü tamamlamış mallarınızı işyerinizden alalım, ihtiyaç sahipleri ile sizin arasında "Gönül Köprüsü" kuralım.

Yokluğu da varlığı da birlikte paylaşalım!

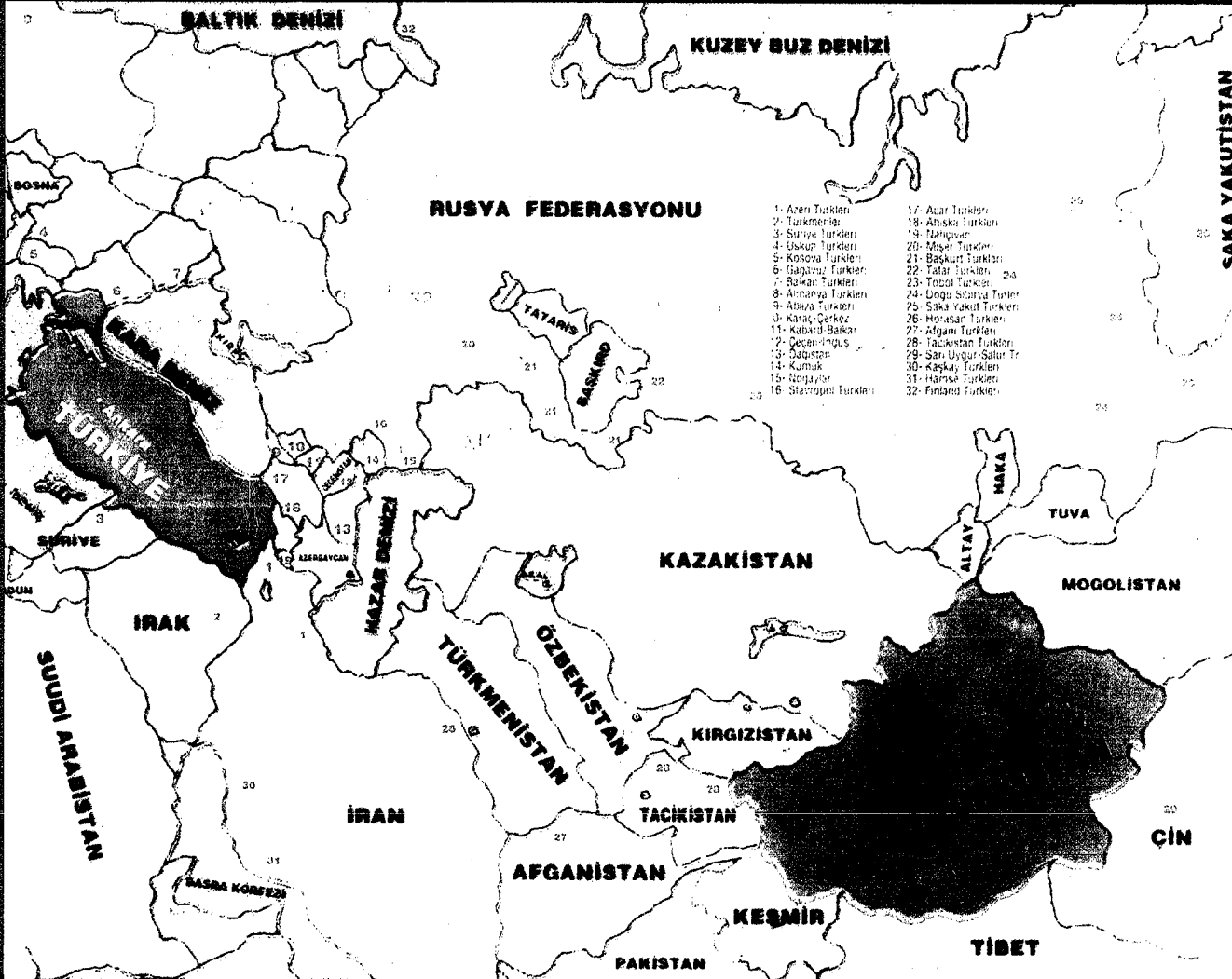
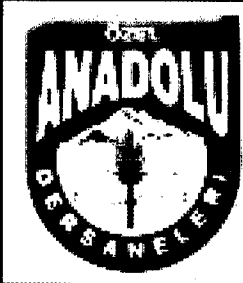
Sinan AYGÜN

Gönül Havuzuna Nasıl Katılacaksınız?

- Kampanyaya katılmak için ÜCRETSİZ 444 0 286 (444 0 ATO) hattımızı aramanız yeterli olacaktır.
- Bağışlanacak eşyalar evlerinizden makbuz karşılığı teslim alınacaktır.
- Kampanya süresince nakdi bağış kabul edilmeyecektir.
- Bağışladığınız eşyaların ne şekilde değerlendirildiği tarafımıza bildirilecektir.
- Bağışlarınız, Valilik ve Kaymakamlıklarımız tarafından belirlenen ailelere ulaştırılacaktır.
- Bu kampanya Ankara Valiliğinin izni, Kaymakamlıklarımızın koordinasyonu ile gerçekleştirilmektedir.

Doğu Türkistan ÇİN İŞGALİNDE

Doğu TÜRKİSTAN
1.828.418 Km² yüzölçümü ile
35 milyon müslümanın yaşadığı
bir Türk yurdudur

GENEL MERKEZ:
Hoca Ahmet Yesevi Mah. Türkistan Evleri 44. Sok. No: 28
Tel: 352.339 39 65 Fax: 337 35 04, 38090 Kocasinan/KAYSERİ
ŞUBE:
Sakarya Mah. Talat Paşa Bulvarı Kılıç Apt. No: 141/3
Dörtöyl / Çebeci / ANKARA
Tel: 312.319 54 72 Fax: 312.319 54 74
Web: www.uighur.com - www.gokbayrak.com
e-mail: gokbayrak@kaynet.net

